

SUPER

6-7/2017

Superilaiset mukaan

MAAKUNTIEN
SOTE-TYÖRYHMIIN

Vanhustyössä

VANHUS ITSE JÄÄ IHMISENÄ
NÄKYMÄTTÖMÄKSI

Taitaja2017

LÄHIHOITAJALAJIN
VOITTI FANNY GRANHOLM

Lapsi suree

ERI TAVALLA
KUIN AIKUINEN

Kolmannen sektorin rooli

*palvelujen
tuottajana
vaatii
selkiyttämistä*

TARJA KOMIN TYÖPÄIVÄ SYDÄNOSASTOLLA

64

Maisa Hautala ei tyydy vain yhteen kesäautoon.

42

Eija-Liisa Helkamäki ja Ville-Petteri Pertunsilta ovat rakastuneita.

24

Ihminen on yksilö vanhanakin.

30

Fanny Granholm voitti kultaa Taitaja-kisoissa.

kesä-heinäkuu

3 Pääkirjoitus 4 Ajankohtaista 5 Puheenjohtajalta 6 Valinnanvapauslaki eduskuntaan 8 Superilaiset sote-työryhmiin 10 Kolmas sektori palveluntuottajana 11 Suosikki selkenee syksyllä 12 Kesä-heinäkuun lyhyet 13 Näin vastattiin, Lehtikatsaus 14 Lähi- ja perusruokaa: Kuivatut hedelmät **KANNESSA** 16 Tarja Komin työpäivä 22 Ensihoidon ja välinehuollon koulutuskokeilu 24 Väitös: vanhus tulee tunnistaa yksilönä 28 Erikoissairaanhoidossa työskenteleville oma foorumi 29 Lastensuojelun tavoite on lapsen paras 30 Fanny Granholm on paras taitaja 34 Sirkka-Liisa Kivelän kolumni 35 Edustajisto painottaa henkilöstöedustusta 36 Terhokodin saattohoitosarja 3/3 38 Lapsikin suree kuolemaa 40 Lukijalta 41 Villivihannekset 5/5: Keto-orvokki 42 Rakkautta vain 48 Ohjeita muistisairaahan kohtaamiseen 50 Lähihoitaja Sanna Laaksonen dementia kodin johdossa Englannissa 52 Ranskassa potilasarviot ratkaisevat 54 Hyvä hoitaja ymmärtää ilman sanoja 55 Palasia sieltä täältä 56 Meidän juttu: kodikas ympäristö 59 Mitä pitää muistaa runkosopimuksista? 60 Edunvalvontayksikkö tiedottaa: osatyökykyisen asema 62 Superristikko 63 Paras juttu 64 Maisan kesäautot 68 Jäsenyksen palvelukortti 69 Hanna Jokisen pakina 70 Työttömyyskassa tiedottaa 78 Kuulumisia 80 Superkulutturia 81 Anna kiitos kollegalle 82 Luonnossa 83 P.S. Kirkkonummelta

SUPER

64. vuosikerta
Tilaushinta 56 €/vuosi
Aikakauslehtien Liiton jäsen

JULKAISIJA

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto
Ratamestarinkatu 12
00520 Helsinki
Fax 09 2727 9120

PÄÄTOIMITTAJA

Leena Lindroos 09 2727 9174

TAITTAVA TOIMITTAJA

Jukka Järvelä 09 2727 9178

TOIMITTAJAT

Sonja Kähkönen 09 2727 9175
Minna Lyhty 09 2727 9176
Marjo Sajantola 09 2727 9173
Minna Seppä 16.6.2017 saakka
Henriikka Hakkala perhevapaalla

VIERAILEVAT KIRJOITTAJAT

Sirkkaliisa Heimonen, Elina Kujala,
Miia Salonen, Antti Vanas

KANNEN KUVA

Tarja Komin kuvasi Minna Lyhty

ULKOASU

Eyekraft Oy ja Jukka Järvelä

PAINOS

93 200

ILMOITUKSET

Katriina Alfa 09 2727 9298

OSOITTEENMUUTOKSET

Jäsenet: jäsenrekisteri 09 2727 9140
Tilatut: toimitus 09 2727 9298

KIRJAPAINO

 punamusta

ISSN 0784-6975

PERSOONAA PELIIN

Tutkija Jari Pirhonen väitteli toukokuussa siitä, miten vanhukset tulevat tunnustetuiksi persoonina tehostetussa palveluasumisessa. Asiakaslähtöisyydestä on tullut hoidon laadun kriteeri, mutta tutkijan mukaan vanhus jää usein näkymättömäksi. Se ei tapahdu siksi, että henkilökunta käsittelisi häntä tahallaan huonosti vaan usein siksi, että toimintatapoja ei ole mietitty loppuun saakka. Syyt löytyvät niin resurssipulasta ja kiireestä kuin asenteista ja ajattelemattomuudesta.

Ihmisen persoona ei katoa palvelun tarpeen lisääntyessä. Myös palvelutalon asukkaan tulee saada sanoa sanottavansa ja säilyttää yksityisyytensä niin pitkälle kuin mahdollista. Pirhonen pohjustaakin väitöksellään uutta ajattelutapaa. Tunnollisen kirjaamisen sijaan tulisi enemmän huomioida ihmisen itsensä välittämää tietoa persoonastaan. Esimerkiksi vanhukselle olisi hyvä tarjota juoma läpinäkyvästä lasista silloin, kun sisällön tunnistaminen on edellytys sille, että hän suostuu sen nauttimaan.

– *Juu. Se on vaikea sanoa mihin ihmisessä ihastuu ja mihin ei*, toteaa Ville-Petteri Pertunsiita luonnehtiessaan kihlattuaan Eija-Liisa Helkamäkeä kesäjutussamme. Toimittaja tapasi kolme pariskuntaa ja kuunteli kun he kertoivat, mitkä ovat juuri heille ne henkilökohtaiset pilkahdukset, joilla rakkaus toinen toiseen on kiinnittynyt – Elvi ja Kauko Laineen kohdalla jo melkein 70 vuoden ajan.

Hyväksi lopuksi painava sana. Sen sanoo Kirkkonummen-Siuntion ammattiosaston puheenjohtaja Tiina Jääskeläinen lehden P.S.-palstalla: *Päivittääkö työpaikka- ja yhteystietonne liiton sivuilla. Luottamusmies ja ammattiosasto tarvitsevat niitä muun muassa ajankäyttöneuvotteluissa tai jos lähetämme teille postia.* Tärkeää postia on tulossa myös liitosta, kun sote-organisaatiomuutoksen päätöksenteko tiivistyy. Oliko omien yhteystietojen saattaminen ajan tasalle sekä riittävän vakava että sopivan kevyt kesähaaste?

Valoisia kesäpäiviä kaikille! ■

leena.lindroos@superliitto.fi

Kalenteri

KESÄKUU

9.–10.6.	Helsinki Samba Carnaval 2017
12.6.	Kansainvälinen lapsityön vastainen päivä, ILO
14.6.	Maailman verenluovuttajien päivä, WHO
15.6.	Kansainvälinen päivä ikäihmisten hyväksikäytön ehkäisemiseksi
15.–18.6.	Taste of Helsinki 2017

HEINÄKUU

6.–8.7.	Rantajamit 2017, Lohja
10.–14.7.	Porin SuomiAreena
13.–15.7.	Suomipop Festivaali 2017, Jyväskylä
20.–22.7.	Reiska-MM, Vesanto
28.7.	Maailman hepatiittipäivä, WHO
28.–30.7.	Dekkarit-festivaali, Varkaus
28.–30.7.	Ropecon 2017, Helsinki

SuPerin palvelut kesäaikaan

SuPerin toimisto on kesä- ja elokuussa auki normaalisti ma-pe kello 9–15. Toimisto on suljettu 3.–28 heinäkuuta.

Toimistolla päivystetään puhelimitse kesä-elokuussa ma–pe kello 9–13.

Päivystysnumerot ovat:

- jäsenyksikkö 09 2727 9140
jasenrekisteri@superliitto.fi
- kehittämissyksikkö 09 2727 9170
kera@superliitto.fi

- sopimusedunvalvonta
edu@superliitto.fi
- kunta 09 2727 9160
- yksityinen 09 2727 9171

SUPER TYÖTTÖMYYSKASSA

Super työttömyyskassan toimisto on elokuun loppuun asti auki ma–pe kello 8.30–15. Kassa palvelee puhelimitse ma–pe kello 9–13.

- työttömyyskassa 09 2727 9377
tkpalvelu@supertk.fi ■

Palolalle esitetään jatkokautta

Antti Palolaa on pyydetty jatkamaan STTK:n puheenjohtajana. Pyyntö esitti kaikkien STTK:n jäsenliittojen puolesta Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliiton Jytyn puheenjohtaja Maija Pihlajamäki.

Antti Palola on toiminut STTK:n puheenjohtajana joulukuusta 2013 alkaen. Puheenjohtaja valitaan STTK:n edustajiston kokouksessa 12. joulukuuta seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

– Palola on STTK:n tavoitteiden ajajana tiukka, mutta yhteistyökykyinen ja ratkaisuhakuinen. Hänen johdolla STTK on saanut tavoitteitaan edistettyä vaikeissa työmarkkinaneu-

votteluissa kuten eläkeuudistuksessa ja kilpailukykysovimuksessa, Pihlajamäki perustelee.

– Hän on samanaikaisesti uudistanut STTK:ta moderniksi, rohkeita avauksia tekemiseksi ketteräksi keskusjärjestöksi. Luotamme siihen, että hän uudistaa keskusjärjestöä jatkossakin STTK:n uuden strategian pohjalta.

58-vuotias Palola on koulutukseltaan merikapteeni. Ennen STTK:ta hän on työskennellyt muun muassa Palkansaajajärjestö Pardian puheenjohtajana, Suomen Laivanpäälystöliiton varatoiminnanjohtajana ja Åbo Navigationsinstitutin rehtorina. ■

NYT ON AIKA

- ▶ Valmistuneen liittyä varsinaiseksi jäseneksi.
- ▶ Tarkistaa palkkalaskelmasta, onko jäsenmaksut peritty.
- ▶ Kirjautua omille sivuille tarkistamaan omat tiedot.
- ▶ Päivittää sähköpostiosoite ja matkapuhelinnumero ajan tasalle.
- ▶ Tehdä ammattiosastossa kimppatilaukset huvipuistorannekkeisiin.
- ▶ Toivottaa uudet ammattilaiset tervetulleiksi työelämään.
- ▶ Suositella SuPeria uusille, juuri valmistuneille ammattilaisille.
- ▶ Tutustua SuPerin mainioihin matkailuun liittyviin jäsenetuihin.

Valoa tarvitaan

Viimeinen toukokuun viikonloppu. Katsoin telkkarista säätiedotusta, ja siinä konkretisoitui kunnolla Suomen pituus. Etelässä alkaa kohta terminen kesä, kun pohjoisessa vielä odotellaan, että alkaisi terminen kevät. Tästä vaihtelevuudesta tuli mieleeni, miten paljon kevään tulolla ja sotella on yhteistä. Sote edistyy kuin kevät: ei tiedetä eteneekö se pitkän kylmän jälkeen jouhevasti vai tuleeko hallaa ja yöpakkasia, jotka vievät koko sadon.

Sotea on väännetty pitkään, jopa väsymykseen asti, mutta juuri nyt meidän pitää olla todella kiinnostuneita tulevaisuudesta. Kesällä tehtävät päätökset tulevat viitoittamaan tien, meni se sitten syteen tai saveen. Meidän pitää toivoa, ettemme joudu toteamaan kuten Tuntemattoman sotilaan sotamies Honkajoki: *varjele noita Suomen herroja, etteivät ne toista kertaa löisi päätänsä Karjalan mäntyyn.* Nyt se mänty on nimeltään sote. Emmehän me nyt onnekksi sentään missään sodassa ole, mutta kaikkia koskettava asia tämä on ja nyt sitä järjenvaloa tarvitaan.

Se tiedetään jo nyt, että yliopistolliset sairaalat sekä keskussairaalat jäävät ehdottomasti maakuntaan. Mutta miten ja mihin sijoittuvat he, joihin valin-

nanvapaus ulotetaan, on vielä aika pimeän peitossa. Miten yhtiöittämispakko tulee vaikuttamaan? Kun mietitään, mitä on vaakakupissa, kumpi ratkaisee: laadukkaat hyvinvointipalvelut kaikille – vaiko raha?

Näitä hyvinvointipalveluja tuottavat superilaiset työllään niin sotessa kuin kunnissa. Superilaisia on yli 90 000, ja heistä jokainen tuottaa oman panoksensa näihin palveluihin riippumatta siitä, onko hän töissä kunnalla, koulussa tai varhaiskasvatuksessa vaiko sote-palvelujen piirissä hoitamassa ja neuvo-massa lapsia, aikuisia tai vanhuksia. Ilman superilaisten piinkovaa ammattitaitoa ja sydämellä tehtyä työtä hoidon, hoivan ja kasvatuksen palvelun laatu olisi koetuksella. Hyvä ja laadukas työ tehdään koulutuksessa saadulla ammattitaidolla, sen jatkuvalla päivittämisellä ja hyvällä johtamisella. Tällöin kaikki ovat voittajia.

Näin kesän kynnyksellä monille työpaikoille tulee uusia työntekijöitä, opintonsa päättäneitä tai kesä sijaisia. Tämä on se aika, kun töissä oikein tuntee sen tuulahduksen, minkä uudet työkaverit mukanaan tuovat. Siitä kannattaa itsekin ottaa kaikki ilo ja viehtymys irti. Mikä on sen ihanampaa kuin omasta ammatistaan innostunut ihminen, joka osaa heti arvostaa omaa työ-

tään – ja myös sinun ammattitaitoasi. Olkaamme ylpeitä ammatistamme ja osaamisestamme!

Ajatellaan, kuten joku on lausunut: jos osaa jotakin ja ymmärtää sen läpikotaisin, näkee ja ymmärtää paljon muutakin. ■

*Valon juhlaa odotellen
ja siitä kaikille energiaa toivottaen,*

Silja

**HYVÄ JA LAADUKAS TYÖ
TEHDÄÄN KOULUTUKSESSA
SAADULLA AMMATTITÄIDOLLÄ, SEN
JATKUVALLA PÄIVITTÄMISELLÄ
JA HYVÄLLÄ JOHTAMISELLÄ.**

Soten valinnanvapauslaki eduskuntaan

Onko susi jo syntyessään?

TEKSTI MARJO SAJANTOLA

Lakiesitys valinnanvapauden lisäämisestä on menossa eduskunnan käsittelyyn. SuPer näkee siinä edelleen suuria puutteita ja jopa perustuslakia rikkovia kohtia.

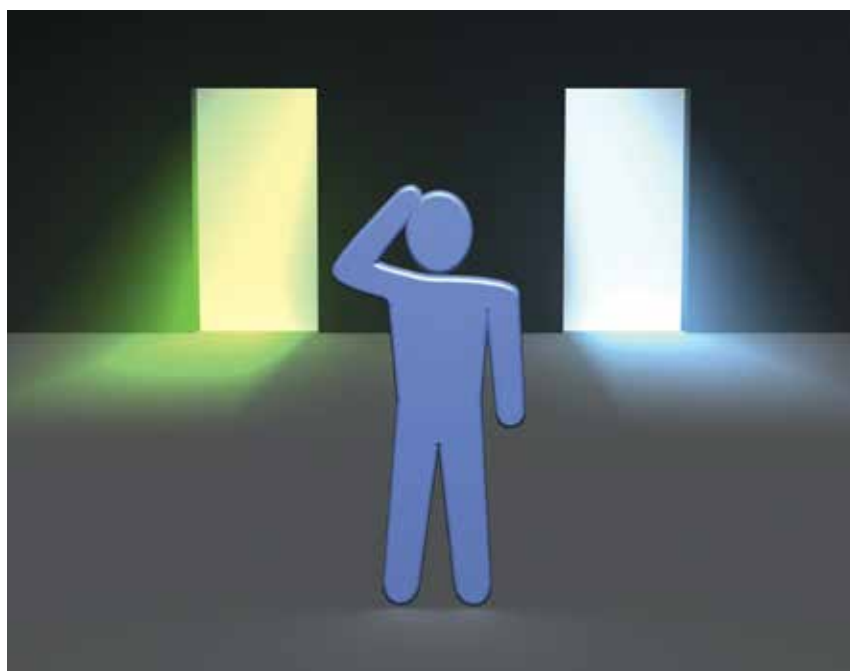
Suomen hallitus antoi toukokuussa esityksen eduskunnalle asiakkaan valinnanvapauden lisäämisestä osana sote- ja maakuntauudistusta. Kun perustuslakivaliokunta ja sen jälkeen sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat käsitelleet esityksen, eduskunta äänestää lakipaketista.

Monet asiantuntijat ovat julkisuuksessa varoittaneet lakiesityksen heikouksista kohdista ja yleisesti epäillään, että lakia joudutaan vielä hiomaan ja paikkaamaan jälkikäteen. Maan hallituksen intressissä on saada maakuntamalli ja valinnanvapauslaki toimimaan ennen uusia eduskuntavaaleja, jotta seuraava hallitus ei pääse muuttamaan mallin keskeisiä rakenteita.

SUPER VAHTIKOIRANA

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto on seurannut aktiivisesti myös valinnanvapauslain valmistelua. Liiton kehittämisjohtaja Jussi Salo kertoo, että SuPer-liitto on tuonut lain epäkohtia vahvasti esiin lukuisilla lausunnoilla, valiokuntien asiantuntijakuulemisissa ja poliitikkojen vapaamuotoisemmissakin tapaamisissa. Asioita on saatu eteenpäin, mutta edelleen lakiesityksessä on puutteita ja jopa Suomen perustuslain näkökulmasta katsottuna epäselviä kohtia.

Salo näkee, että nykyesityksessä asiakkaat joutuvat edelleen eriarvoiseen asemaan ja suuri osa henkilöstöstä päättyy

epävarmoihin työsuhteisiin ja työehtosopimushoppailun kohteiksi. Lisäksi soten valvonnassa tulee olemaan suuria puutteita.

Maakunta sekä uusi valtion lupa- ja valvontavirasto vastaavat tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta. Suuri epäkohta on se, että maakunta myöntää toimintaan myös rahoituksen. Tämä tuskin tulee vaatimaan palvelujen tuottajilta sellaisia palvelujen laatua parantavia toimia, millä on kustannuksia nostava vaikutus. Valtion valvontaorganisaatio on taas hyvin vahvassa valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön ohjauksessa, joten senkään intressissä ei tule olemaan laadun turvaaminen, mikäli se vähänkään nostaa kustannuksia.

– Hyvää on se, että maakunta voi tar-

kistaa palvelujen tuottajien toimitilat yllätystarkistuksilla ja etukäteen ilmoittamatta. Huonoa tarkastuksissa on kuitenkin se, että niitä ei voi ulottaa sellaisiin tiloihin, mitkä rinnastetaan asiakkaan pysyväksi kodiksi ja jotka katsotaan kuuluvan kotirauhan piiriin. Monta paikkaa tulee viranomaisilta jäämään näkemättä. Mallista puuttuu myös rahoituksesta riippumaton valvonta, mikä olisi välttämätön edellytys hyvän laadun turvaamiseksi. Tässä valvonta-asiansa on nyt laitettu isompi ja pienempi pukki yhdessä kaalimaan vartijoiksi, Salo sanoo.

PERUSTUSLAKI JOUSTAA?

Asiakkaalle valinnanvapaus tarkoittaisi sitä, että hän listautuu valitseman-

sa sosiaali- ja terveyskeskuksen asiakkaaksi. Maakunnan liikelaitos tarjoaisi ne palvelut, joita ei saa sote-keskuksesta tai hammashoitolasta. Asiakas saisi tarvittaessa käyttöönsä asiakassetelin, jolla hän voi hankkia yksittäisen palvelun haluamaltaan palveluntuottajalta. Tarvittaessa asiakkaalle laaditaan henkilökohtainen budjetti.

Kehittämisojohtaja Jussi Salo painottaa sitä, että lakiesityksen tekstissä toistuu monessa kohdassa käsite asiakkaan itse hankkimat ja kustantamat lisäpalvelut. Jos tällä asiakkaalla ei omaa varallisuutta ole, niin hänen palvelunsaakin tulevat olemaan vaatimattomammat. Tulevaisuudessa vaarana on esimerkiksi vanhusten palveluasumiseen myönnetty alimitoitettut asiakassetelit, jotka pakottavat vähävaraiset asiakkaat tyytymään kevyempiin palveluihin, vaikka heidän palvelutarpeensa edellyttäisi suurempia palvelumääriä. Selvittämättä on myös, mitä tapahtuu, kun asiakkaan henkilökohtaiseen budjettiin myönnetty varat loppuvat kesken vuotta.

– Perustuslakia rikotaan, kun asiakkaan varallisuus vaikuttaa tarvittavan palvelun laatuun. Jos järjestelmä kohtelee kansalaisia varallisuudesta riippuen eriarvoisesti, se on perustuslain kuudennessa pykälän eli yhdenvertaisuuspykälän vastaista. Alimitoitettu asiakasseteli rikkoo myös perustuslain 19. pykälää, joka määrää julkisen vallan turvaamaan jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

EDESSÄ EPÄVARMUUS

Uudistuksessa siirtyvä henkilöstö siirtyy vanhoina työntekijöinä uudelle työnantajalleen, mutta ei kuitenkaan saa turvaa tuotannollisia ja taloudellisia irtisanomisperusteita vastaan. Yritykset kilpailevat asiakkaista, tekevät hukka-investointeja asiakkaiden houkuttelemiseksi ja tilanne elää koko ajan. Kun halutaan voittoja, jostain ne on tiristettävä. Katseet kääntyvät työvoimaan.

– Työntekijät elävät jatkuvassa epävarmuudessa. Henkilöstölle tulee uudet työsopimukset, ja työnantaja pyrkii hakemaan itselleen edullisimman työehtosopimusmallin. Määräaikaisissa työsuhteissa olevat sote- ja tukipalvelutyöntekijät ovat hyvin vaikeassa

asemassa muutostilanteessa. Jo nyt on nähtävissä, että määräaikaisuuksia jätetään uusimatta, Salo kertoo.

SuPerin mielestä tilanne tulee olemaan kestävä. Valinnanvapaus tulee lisäämään osa-aikatyötä, nollatuntisopimuksia sekä työttömyyttä.

– Kohta pitää olla monta työpaikkaa, että saa raavittua rahat elämiseen. Valinnanvapauden kannattajat sanovat, että työvoimasta tullaan jopa kilpailemaan. Jos näin tapahtuu, niin se kilpailu on samanlaista kuin nyt, jolloin yritykset kilpailevat puhelinmyyjistä, joilla ei ole mitään pohjapalkkaa. Miksi-köhän se puhelinmyyntityö ei ole niin houkutteleva vaihtoehto? SuPerin vahva näkemys on, että työttömien määrä kasvaa. Riittämätön nollasopimuskkin aiheuttaa sen, että olet ainakin osa-aikaisesti työtön.

NYT ON AIKA VAIKUTTAA

SuPerin edustajisto antoi huhtikuussa julkilausuman, jossa vaadittiin, ettei sote-uudistusta saa maksattaa työntekijöillä. Liitto näkee, ettei valmistelussa ole tehty kattavaa henkilöstövaikutusten arviointia ja vaikutukset työntekijöihin tulevat olemaan lähinnä negatiivisia. Paine säästöihin on kova ja oletettavaa on, että säästöjä pyritään saamaan aikaan henkilöstömenoista säästämällä. SuPer valmistautuu jo tuleviin työehtosopimusneuvotteluihin.

– Olemme keskeinen vaikuttaja hoitajien työsuhteen ehtojen ja ansiotason kehittämisessä. Jatkossa SuPerin rooli tulee korostumaan vielä nykyistä enemmän myös valvonta-asioissa ja siinä liiton jäsenten on viestittävä aktiivisesti liiton painavista havaitsemistaan epäkohdista.

Hän painottaa kaikkien jäsenten tärkeää roolia valmisteluihin vaikuttamisessa. Superilaisten on nyt huolehdittava siitä, että hoitajien ääni kuuluu maakunnissa.

– Maakunnille jää mahdollisuus päättää omista asioistaan. Koska päättäjät ovat tehtävässään riippuvia kansan suosiosta, niin nyt on tärkeää pitää meteliä, tehdä yleisöosastokirjoituksia ja somettaa aktiivisesti. Kaikin keinoin on pyrittävä vaikuttamaan nyt vielä kuntapäätäjiin ja ensi vuonna valittaviin maakuntavaltuutettuihin. ■

Lähihoitajan keskipalkka on kunta-alalla lisineen 2685 euroa

Lähihoitajien keskimääräinen kokonaisansio lisineen oli kunta-alalla viime lokakuussa 2685 euroa kuukaudessa. Tieto perustuu Kuntatyönantajien tilastoon. KVTES:n sopimusallalla kokonaisansiot olivat keskimäärin 2767 euroa kuukaudessa. KVTES:n alaisten työntekijöiden määrä nousi vuoden aikana 0,2 prosentilla. Samaan aikaan kaikkien kunnallisella alalla työskentelevien määrä väheni 0,2 prosentilla. Tilastokeskuksen kuntasektorin palkkatilaston mukaan kunta-alalla työskenteli lokakuussa 2016 yhteensä 421 000 palkansaajaa.

Työuupumuksen hoitoon on laadittu toimintaohjeet

Työterveyslaitos on koonnut verkkosivuilleen toimintaohjeet työuupumukseen hoitoon. Ohjeet on suunnattu niin työpaikalle, työterveyshuollolle kuin työstä uupuneelle työntekijällekin. Lisäksi työuupumuksen hoidosta on laadittu koulutusmateriaali sekä työterveyshuolloille että työsuojelukoulutuksiin. Toimintaohjeet ja koulutusmateriaali tuotettiin tutkimushankkeessa, jossa tehtiin systemaattinen katsaus työuupumusinterventioihin.

TÄSTÄ OHJEISIIN

Superilaiset mukaan sote-työryhmiin

TEKSTI MINNA SEPPÄ

Siirtymävaihe vaatii paljon työtä myös työryhmiltä. SuPer pyrkii vaikuttamaan pakkoyhtiöittämisen malliin.

Sote-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy perustettaville maakunnille vuoden 2019 alussa. Niiden toimintaa valmistelevan väliaikaishallinnon pitäisi aloittaa heinäkuussa. Todennäköinen ajankohta on lokakuu.

– Väliaikaishallinnon käynnistämisen edellyttää maakunta- ja sotejärjestämislainsäädännön hyväksymistä eduskunnassa. Tämä jäänee syksyyn,

SuPerin edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno sanoo.

SUPERILAISET VALMISTELUTYÖHÖN

Väliaikaishallinnon käynnistyminen ei vielä merkitse työnantajan vaihtumista.

– Työnantajat säilyvät sote-henkilöstöllä nykyisinä vuoden 2019 alkuun, elleivät kunnat yhtiöitä toimintojaan ennen tätä.

Puolentoista vuoden aikana tehdään mittava valmistelutyö, johon Sainila-Vaarno kannustaa superilaisia osallistumaan.

– Jokaisessa maakunnassa on oma mallinsa ja lukuisia työryhmiä. Superilaisten tulee olla mukana kaikissa ryhmissä, joissa käsitellään heidän työtään tulevissa organisaatioissa.

Väliaikaishallinto myös kerää lähi-kuukausina tiedot maakuntien palvelukseen siirtyvästä henkilöstöstä mukaan lukien muun muassa irtisanotut, takaisinottovelvoitteen piirissä olevat superilaiset, vireillä olevat erimielisyydet ja ulkopuolisen työvoiman käytön periaatteet.

Jokaiseen maakuntaan on perustettava väliaikaishallinnon aloittaessa hen-

Uusimaa

Rahoitus saatava kuntoon. Uudenmaan maakuntauudistuksen muutosjohtajan Markus Sovalan mukaan väliaikaishallinnon siirtyminen lokakuun alkuun ei välttämättä ole ongelma.

– Lisätalousarviossa sote-valmisteluun osoitettua määrärahaa ei ole sidottu väliaikaishallinnon voimaantumiseen, joten maakuntien valmistelua voidaan jatkaa jo heinäkuussa, Sovala sanoo.

Uudellemaalle oli luvattu rahoitusta sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun toukokuussa, tätä juttua kirjoitettaessa, 1,5 miljoonaa euroa.

– Jos saamme kesäkuussa jakoon tulevasta 20 miljoonasta eurosta väestöosuutemme, noin 30 prosenttia, ehdimme hoidtaa valmistelut aikataulussa.

Budjetti kuin Viron valtiolla. Uudenmaan maakuntaorganisaatio toimii vuoden 2019 alusta työnantajana noin 55 000 henkilölle, ja sen vuosibudjetti on noin 6 miljardia euroa.

Sitä valmistelevaa Uudenmaan väliaikaishallintoa luotsaa 12–13 henkinen toimikunta. Se palkkaa virkakuntaa, jonka määräksi Sovala arvioi loppuvuodesta 70, vuoden 2018 keväällä 200 ja vuoden lopulla, osa-aikaiset mukaan lukien, liki 1000. Myös maakunnan keskushallinnon henkilöstömäärästä muodostuu aikanaan kolminumeroinen.

– Jo sopimuksien siirto kunnilta on valtava operaatio. Maa-

kuntaan tulee vuoden 2019 alussa kunnilta ja HUSilta 1500 vuokrasopimusta. Muita sopimuksia tulee 15 000–20 000.

Rakenteissa yhteensovittamista. Uudellamaalla ei haeta vuoden 2019 alkuun toiminnallista muutosta, vaan jatketaan nykyisillä, maakunnan alaisuuteen siirrettävillä organisaatioilla ja pitkälti nykyisillä toimintamalleilla. Yhtiömuotoiset sote-keskukset aloittavat aikaisintaan vuoden 2020 lopussa.

– Helsinki suosii sote-palveluissa omaa tuotantoa, kun taas Espoo ostaa palveluita markkinoilta. Palvelurakenteiden yhteensovittaminen vie aikansa.

Tiukat aikataulut, muuttuvat suunnitelmat. Sovalan mukaan on ollut avartavaa siirtyä ministeriöuran jälkeen toteutamaan rooliin.

– Sote-uudistuksessa suunnitelmat ovat muuttuneet, mutta aikataulut säilyneet.

– Esimerkistä käy hanke, jossa siirrämme maakunnan tulevat 55 000–65 000 työntekijää samaan henkilöstö- ja taloushallinnon tietojärjestelmään. Aikaa on 1,5 vuotta, vaikka valtio käytti taannoin itse vastaavaan, 70 000 henkilön tietoja koskeneeseen ohjelmistohankkeeseen miltei 10 vuotta.

– Sote-uudistus on ollut pitkälti ideologista keskustelua. Nyt pitää keskittyä käytännön töihin.

kilöstöasioiden valmistelua varten väliaikainen yhteistoimintaelin. SuPer on ohjeistanut ammattiosastoja valitsemaan siihen edustajansa, ja suositellut valitsemaan jonkin suuren kaupungin pääluottamusmiehen.

– Yhteistoimintamenettelyssä käsitellään aikanaan myös henkilöstön siirtosopimukset, joiden pitää olla valmiita hyvissä ajoin ennen liikkeenluovutusta.

– Varsinaisia paikallisia sopimuksia muun muassa henkilöstön asemasta, palkkauksesta ja hälytysrahoista voidaan tehdä vasta, kun on keskustasolla neuvoteltu valmiiksi sopimusjärjestelmä, eli se, mitä virka- ja työehtosopimuksia maakunnissa ja niiden yhtiöissä noudatetaan. Neuvottelujen takarajana on lokakuu.

KVTESIN SOVELTUVUUS

SuPer on koko sote-uudistuksen valmistelun ajan kantanut huolta siitä, miten palvelujen tuleva yhtiöittäminen vaikuttaa henkilöstön työehtoihin.

19 KUUUKAUTTA H-HETKEEN

- Väliaikaishallinto alkaa tänä vuonna valmistella maakunnan toimintaa ja hallinnon käynnistämistä.
- Maakuntavaalit tammikuussa 2018.
- Maakuntavaltuusto ja -hallitus aloittavat maaliskuussa 2018, jolloin väliaikaishallinnon toimikausi päättyy.
- Sote-henkilöstö siirtyy maakuntien palvelukseen 1. tammikuuta 2019 liikkeenluovutuksella.

– Olemme kuntapöydässä sopineet KT:n kanssa, että KVTESia ja muita kunta-alan tessejä voidaan soveltaa siirtymäaikana, tammikuuhun 2019 saakka, myös kuntien ja kuntayhtymien perustamisissa sote-yhtiöissä.

YHTIÖITTÄMISELLE VAIHTOEHTOJA

SuPerin puheenjohtajan Silja Paavolan mukaan valinnanvapauslainsäädäntö on täsmentynyt kuulemiskierroksen jälkeen, mutta on edelleen epäselvä.

– Lakiluonnos määrittelee nyt, mitä tuotetaan palvelu- ja asiakasmaksuseteleillä sekä mitä henkilökohtainen budjetti tarkoittaa. Työntekijänäkökulmasta konkreettisia parannuksia ei ole.

– Suurin epäkohta on, ettemme tiedä, mihin työntekijät asemoituvat: kuka jää maakuntaan, kuka sen perustamiin yhtiöihin, ja kuinka paljon ostetaan palveluja yksityisiltä yrityksiltä.

SuPer vaikuttaa ennen muuta siihen, että toimintojen pakkoyhtiöittämisen malli olisi järkevä.

– Maakuntien perustamat yhtiöt ovat perusteltuja, mutta muilta osin tulisi harkita kaikkia niitä ratkaisuja, joita toimintojen organisointiin on. Yhtiöittäminen ei takaa tuottavuuden kasvua, ja voi törmätä lainsäädännöllisiin ongelmiin. ■

Pirkanmaa

Integraatioon oma mallinsa. Pirkanmaallakin korostetaan, että maakunnan valmistelutyötä pitää päästä jatkamaan heti heinäkuussa esivalmisteluvaiheen päätyttyä.

– Rekrytoimme väliaikaishallintoon syksyksi 40 asiantuntijaa, ja tarve kasvaa ensi vuonna, Pirkanmaan sote-muutosjohtaja Jaakko Herrala sanoo.

Pirkanmaan maakunnan vuosibudjetti tulee olemaan vuonna 2019 noin 2 miljardia euroa, maakuntahallinnon henkilöstömäärä noin 150. Koko maakuntakonsernissa työskentelee aikanaan 22 000 työntekijää.

ICT-muutoksiin 30–35 miljoonaa. Pirkanmaa saa tälle vuodelle rahoitusta väliaikaishallinnon kuluihin enimmillään 1,7 miljoonaa euroa. Summa ei sisällä sote-uudistuksen vaatimia ict-järjestelmien muutokuluja, joiksi on Pirkanmaalla arvioitu vuoden 2018 loppuun mennessä 30–35 miljoonaa euroa.

– 30 miljoonalla tehdään muutokset muun muassa talous- ja henkilöstöhallintoon, verkkosivuihin sekä verkkoihin ja yhtenäistetään potilastietojärjestelmiä, mutta UNA-osiota sillä ei rakenneta.

Pirkanmaa osallistuu muiden sairaanhoitopiirien tavoin UNA-hankkeeseen, joka luo Suomeen nykyisiä asiakas- ja potilasturvallisuusjärjestelmiä korvaavaa sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuutta. UNA-kokonaisuuden

kustannukset ovat ensimmäisessä vaiheessa noin 500 miljoonaa euroa, ja ensimmäiset käyttöönotot 4–5 vuoden sisällä.

Yhtiöittäminen pitää osata. Väliaikaishallinnon merkittävimpiin tehtäviin kuuluu valmistella tuleva sote-keskusyhtiö, johon sijoitetaan osa perustason terveys- ja sosiaalipalveluita. Myös joukko tukipalveluja toteutetaan Pirkanmaalla yhtiömuotoisina.

Lisäksi erillisen selvityksen alla on Taysin tuottaman erikoissairaanhoidon yhtiöittäminen.

Herrala uskoo maakunnan omistaman sote-yhtiön pärjäävän markkinoilla.

– Olennaisinta on oikea liiketoimintamalli. Organisaation pystytys on vain muutaman kuukauden ponnistus, mutta suunnan ja toimintakulttuurin kirkastamiseen menee kauemmin.

Integraation vahvistamiseen oma malli. Valinnanvapautta on arvosteltu siitä, että se vaikeuttaa palveluiden integraatiota ja pistoo hoitoketjuja. Herralan mukaan Pirkanmaalla ollaankin laatimassa uutta toimintamallia integraation varmistamiseksi.

– Palveluiden integraatiota tarvitsee kaksi-viisi prosenttia asiakkaita. Erityisesti heidän palvelemisekseen aiomme kehittää maakuntaan toimivan asiakasohjausmallin, ja sen lisäksi asiakkaille hyvän asiakas- ja palvelusuunnitelman.

Ketteryys on järjestöjen valtti

TEKSTI JA KUVA MINNA SEPPÄ

Kolmannen sektorin rooli palveluntuottajana vaatii selkiyttämistä.

Soste ry edustaa yli 200 valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöä. Niissä on jäseninä yhteensä 1,3 miljoonaa kansalaista ja 500 000 vapaaehtoista.

– Edustus on kattava: meillä on jäseninä vammais-, potilas- ja kansanterveysyön järjestöjä sekä ikäihmisten ja lasten ja nuorten parissa toimivia organisaatioita, johtaja Anne Knaapi Soste ry:stä sanoo.

– Järjestöt tuottavat tyypillisesti erityisryhmien palveluja, kuten päihde- ja mielenterveysyön palveluja, joissa merkittävä rooli on paitsi itse palvelutuotannolla, myös vertais- ja vapaaehtoisuustoiminnalla.

ASIAKASLÄHTÖINEN TOIMINTATAPA TUOTTAÄ RÄÄTÄLÖITYJÄ RATKAISUJA

Sote-uudistus on Knaapin mukaan järjestöille niin mahdollisuus kuin uhka.

– Monitoimijaisuus avaa ovia erilaisille organisaatioille. Järjestöillä on hyvät lähtökohdat tuottaa laadukkaita palveluita: organisaatio, joka on rakentunut kansalaistoiminnalle, vertais- tuelle ja jäsentensä osallistamiselle, tarjoaa yhteistyökumppaneille luontaisesti asiakaslähtöisen tavan kehittää palveluja.

– Järjestöt ovat toiminnassaan ketteriä. Haasteena on, pystyvätkö ne uusiutumaan, ja miten pääsevät mukaan uudistuksen toteutukseen strategisina kumppaneina.

Sote-uudistusta työstävä valtakun-

– Valinnanvapaus ei velvoita palveluja tuottavia järjestöjä yhtiöittämään toimintaansa, mutta niiden on erotettava toisistaan palvelujen tuottaminen ja yleishyödyllinen toiminta, Anne Knaapi sanoo.

nallinen projektityöryhmä julkaisi maanantaina 22. toukokuuta linjauksia, jotka selkiyttävät järjestöjen roolia palveluntuottajina valinnanvapausmallissa.

– Sote-järjestämislakiin lisätään maakunnille yleinen yhteistyövelvoite järjestöjen kanssa. Maakunnan on laadittava tavoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sosiaali- sekä terveyspalveluissa. Lisäksi maakunta huolehtii, että järjestöillä on mahdollisuus

osallistua suunnitteluun.

– Nämä ovat askeleita oikeaan suuntaan. Kunta-avustukset ovat merkittävä osa järjestöjen rahoituksesta, ja niiden kohtalo on ratkaistava.

– Pelkona on ollut, että järjestöt menettävät uudistuksessa vuosikymmeniä vaalimansa yhteistyösuhteet. Näin ei saa tapahtua, vaan järjestökentän on saatava äänensä kuuluviin uusissakin organisaatioissa.

PALVELUTUOTANTO JA YLEISHYÖDYLLINEN TOIMINTA EROTETTAVA TOISISTAAN

SuPer on kantanut huolta siitä, että EU:n kilpailulainsäädäntö pakottaa palveluntuottajina toimivat järjestöt soten uudessa monituottajamallissa yhtiöittämään toimintansa. Liiton mukaan tämä käytännössä merkitsisi sitä, että moni organisaatio jättäytyisi pois markkinoilta toiminnan kohonneiden riskien vuoksi.

– Valinnanvapaus ei velvoita palveluja tuottavia järjestöjä yhtiöittämään toimintaansa. Niiden on kuitenkin selkeästi erotettava toisistaan palvelujen tuottaminen ja yleishyödyllinen toiminta. Toimintamuotoja ovat erillinen yhdistys, säätiö tai yhtiö. Julkista avustusrahoitusta voi saada vain järjestön yleishyödylliseen toimintaan, Knaapi sanoo.

Hänen mukaansa järjestöjen asema palvelujentuottajina vaatii edelleen selkeyttämistä.

– Yhtiöittäminen voi joissakin tapauksissa olla mielekäs tapa organisoida palvelutuotanto. Tällä hetkellä 6 prosenttia sote-järjestöistä on yhtiöittänyt palvelutuotantonsa. ■

STM valmistelee lakimuutosta:

Suosikkiin selvyyttä syksyyn mennessä

TEKSTI MARJO SAJANTOLA

Rekisteröityminen suojaa lähihoitajien asemaa. Se osoittaa heidän olevan koulutettuja ammattihenkilöitä.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölain määräämä rekisteröityminen Suosikkiin on saanut ristiriitaisen vastaanoton lähihoitajien ammattiryhmässä. Huhtikuussa STM ilmoittikin aloitaneensa valmistelut lakimuutokseksi. Tavoitteena on selkeyttää ammattihenkilöiden rekisteröitymistä ja lisätä lakiin sieltä puuttuva kuntoutuksen ohjaajien ammattiryhmä.

Valviran lakimies Sanna Hyttinen sanoo, että jos lakiesitys hyväksytään, kaik-

ki lähihoitajat, jotka olivat jo Terhikissä 1.3.2016 eli ennen kuin laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä tuli voimaan, merkitään Suosikkiin automaattisesti ja maksutta.

Sosiaalihuollon tehtävissä työskentelevän lähihoitajan ammattinimikkeen

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

käyttö vaatii rekisteröitymistä Suosikkiin. Terveystieteiden puolella nimittämistä saa käyttää suoraan lähihoitajakoulutuksen pohjalta, eikä se edellytä rekisteröitymistä Terhikkiin. SuPer näkee, että tästä huolimatta valmistuvien kannattaa liittyä molempiin. Ammattihenkilörekisteriin kuulumisen todistaa, että kyse on ammattihenkilöstä. Tämä antaa muutosten keskellä parhaat työllistymismahdollisuudet ja valinnanvaraa sektoreiden välillä.

Jos Terhikkiin liittyminen on aikoinaan jäänyt, on sähköisesti Suosikki-rekisteröintiä hakevan liitettävä hakemukseen jäljennös tutkintotodistuksestaan, koska Valviralla ei ole tätä tietoa ennestään. Paperihakemukseen on liitettävä myös henkilöllisyyden osoittava asiakirja esimerkiksi virkatodistus suppein tiedon.

Rekisteröitymismaksu molempiin rekistereihin on yhteensä 80 euroa. Oppilaitokset tekevät ryhmäilmoituksen valmistuneista lähihoitajista.

Lakimies Hyttinen kertoo, että Valviran rekisteritoiminta on nettobudjettoitua toimintaa eli hakemusmaksulla katetaan toiminnan kulut, eikä voittoa tehdä.

Valvira rekisteröi huhtikuun lopussa Suosikkiin kerta-ajolla noin 4300 vuonna 2016 valmistunutta lähihoitajaa. Nimikesuojauksen saivat kaikki tammikuun 2017 loppuun mennessä kouluilta ilmoitetut, vuonna 2016 valmistuneet ja jo Terhikki-rekisterissä olevat lähihoitajat, jotka ovat odottaneet rekisteröintiä Suosikki-rekisteriin. Lasku rekisteröinnistä on 40 euroa. ■

**REKISTERÖITYMIS-
MAKSU MOLEMPIIN
REKISTEREIHIN
ON YHTEENSÄ
80 EUROA.**

Terveyskeskusten vuodeosastoilla yhä vähemmän potilaita

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidossa pitkäaikaisesti olleiden potilaiden määrä väheni edelleen vuonna 2015. Terveyskeskusten vuodeosastolla hoidettujen määrä väheni 1,4 prosenttia vuodesta 2014 vuoteen 2015. Yli vuoden hoidossa olleita potilaita oli noin 2140, mikä oli noin 1200 vähemmän kuin vuonna 2014. Yli kolme kuukautta tai pidempään terveyskeskusten vuodeosastolla hoidossa olleiden potilaiden määrä on vähentynyt koko 2000-luvulla. Vähenneminen johtuu muun muassa yleisestä tavoitteesta tukea kotona asumista mahdollisimman pitkään.

Diabeteksen lisäsairaudet saatava kuriin

Diabeteksen hoidon kustannusten osuus Suomen terveydenhuollon kokonaismenoista on noin 15 prosenttia. Suomen Diabetesliitto muistuttaa, että valtaosa kustannuksista syntyy ehkäistävissä olevista lisäsairauksista. Kustannukset uhkaavat edelleen kasvaa, jos säästetään lyhytnäköisesti hyvästä hoidosta: tavoitteellisesta hoidonohjauksesta, tehokkaasta läkehoidosta ja uuden teknologian mahdollisuuksista.

Tunteet vaikuttavat rintasyöpään

Psykososiaalisilla tekijöillä on vaikutus rintasyövästä selviytymiseen. Esimerkiksi parisuhdeongelmien on havaittu olevan yhteydessä lievästi kohonneeseen rintasyöpäkuoleman riskiin. Toisaalta uusi harrastus alentaa rintasyöpäkuolleisuutta. Kielteisistä tapahtumista rintasyöpäkuolleisuuteen vaikuttivat pääsääntöisesti vain asiat, jotka tapahtuivat sairastumisen jälkeen. On mahdollista, että ihminen on tällöin haavoittuvampi ja ikävät tapahtumat vaikuttavat häneen voimakkaammin kuin muulloin. Asiaa tutkivat Suomen Syöpärekisteri ja Helsingin yliopisto.

SYÖPÄJÄRJESTÖT

INGIMAGE

TIESITKÖ:

Joka viides suomalainen sairastuu sydämen vajaatoimintaan.

Eläkkeellepääsy vähentää rikkaiden stressiä

Eläkkeelle pääsevien stressitasot yleensä laskevat, mutta tämä saattaa koskea pääasiassa hyväpalkkaisia ja arvostettuja töitä tehneitä. Havainto voi osaltaan selittää, miksi sosioekonomiset terveyserot suurentuvat eläkeikässä. Tutkimuksessa seurattiin 1 143 keskimäärin 60-vuotiaasta julkisen sektorin työntekijää, joiden kortisoli-stressihormonitasoja oli mitattu useita kertoja vuosina 2002–2009. Tulokset osoittivat työntekijöiden kortisolivaihtelun kehittyvän suotuisaan suuntaan eläköitymisen jälkeen, mutta tarkemmassa tarkastelussa tämä havaittiin vain henkilöillä, jotka olivat olleet arvostetuissa ja hyväpalkkaisissa töissä. Pienipalkkaisissa tehtävissä työskennelleiden kortisolitasoissa ei näkynyt samanlaista hyödyllistä muutosta, ja erot hyväpalkkaisiin suurensivat eläköitymisen myötä. Suurituloisille eläköityminen on todennäköisesti huolettomampaa.

DUODECIM

Lyhyillä on korkea verenpaine

Suomalaistutkimuksen mukaan ihmisen pituus voi vaikuttaa siihen, miten korkea verenpaine hänellä on. Mitä lyhyempi henkilö, sitä korkeampi verenpaine. Asiaa tutkittiin yli 500 henkilöllä, joiden keski-ikä oli 61 vuotta. Kun mittaustulokset yhdistettiin tietoihin osallistujien pituudesta, tutkijat havaitsivat verenpainelukemien suurentuvan tasaisesti sitä enemmän mitä lyhyempi potilas oli. Lisäksi kolesterolitasot olivat korkeammat lyhyillä osallistujilla. Yhteydet havaittiin riippumatta potilaiden painoindekseistä.

DUODECIM

MITÄ MIELTÄ

Vastaus kuukauden kysymykseen.

TOUKOKUUN KYSYMYS OLI:

Tuleeko töissä riitaa kesälomista?

KYLLÄ
24%

- Aina on joku, joka ei jousta, eikä suostu neuvottelemaan. Haluaa aina sen tietyn ajan heinäkuussa.
- Halutaan kaikki yhtä aikaa lomalle.
- Lähiesimiehen osaamattomuuden vuoksi.

EI
76%

- Tiimissä yhdessä suunnitellaan lomat.
- Miksi pitäisi riidellä?
- Lomat on suunniteltu hyvin, mutta eiväthän kaikki voi olla lomalla juhannuksena.
- Työparin kanssa sovitaan lomat keskenämme.
- Rullande system med sommarsemester Juni–Augusti.
- Ei ole sananvaltaa asiaan. Napapiirillä on nyt toukokuussa lunta ihan kiitettävästi ja Kemijoki jässä, voi vaikka pilkille mennä kesälomallaan.
- Joustavaa porukkaa töissä.
- Kesäloma kiertää ja esimies on tiukkana, että kaikilla samat säännöt. Nykyään ei voi ratsastaa miehen loma-ajalla eikä vedota lapsiin.
- Reilu peli vuorosysteemillä. Toimii!
- Meillä on aina lomatoiveet menneet sujuvasti, työntekijöitä piisaa koko kesän yli.

KESÄ-HEINÄKUUN KYSYMYS LÖYTYY SUPERIN NETTISIVUILTA KOHDASTA SUPER-LEHTI. KAIKKIEN HEINÄKUUN 17. PÄIVÄÄN MENNESSÄ VASTA-NEIDEN KESKEN ARVOTAAN SUPER-LEHDEN KÄTEVÄ AAMIAISTARJOTIN. TOUKOKUUSSA SEN VOITTI JAANA KOSKI RUUKISTA. ONNITTELU!

MUUT LEHDET

// Terveyspalveluja parantavia inno-vaatioita voisi tuottaa yhtä lailla voittoa tavoittelemattomissa palveluissa, jos sitä vain halutaan. Inno-vaatiot eivät ole pyhästi yhteydessä voittoihin tai loppuun asti kilpailutettuihin markkinoihin."

TOIMITTAJA JAANA KIVI
KANSAN UUTiset 12.5.2017

// Pienillä asioilla voidaan vaikuttaa työssä viihtymiseen, kuten sillä, että kaikki tervehtivät toisiaan."

FILOSOFIAN TOHTORI
MARJA-LIISA MANKA
VANHUSTYÖ 3/2017

// Hypoteesi viinin terveellisyydestä olisi monelle mieluinen, mutta se ei ole valitettavasti totta."

THL:N TUTKIMUSPROFESSORI
VEIKKO SALOMAA
SYDÄN 3/2017

30 VUOTTA SITTEN

Perushoitajaliiton liittokokous nousi maan pääuutiseksi. Osa liittokokousväestä marssi protestiksi ulos kokouksesta, koska sosiaalidemokraatit olivat saaneet kaikki liiton johtopaikat. Seuraavat päivät valtakunnassa kohuttiin kahtiajakautuneesta liitosta tv-uutisia ja pääsanomalehtiä myöten. Puhuttiin "törkeästä vallankaappauksesta" mutta myös "huonoista häviäjistä". Salme Pihl valittiin liiton johtoon kolmannen kerran tässä kiihkeäksi päättyneessä kokouksessa:

liidemokraatit olivat saaneet kaikki liiton johtopaikat. Seuraavat päivät valtakunnassa kohuttiin kahtiajakautuneesta liitosta tv-uutisia ja pääsanomalehtiä myöten. Puhuttiin "törkeästä vallankaappauksesta" mutta myös "huonoista häviäjistä". Salme Pihl valittiin liiton johtoon kolmannen kerran tässä kiihkeäksi päättyneessä kokouksessa:

"Muutamat itkivät. Toiset patistivat äkäisesti vierustovereitaan lähtemään pois."

PERUSHOITAJA 6/1987

Vaellukselle välipalaksi

Kuivattuja hedelmiä

TEKSTI JA KUVAT MARJO SAJANTOLA

Pääluottamusmies Satu Kervinen saa voimia Suomen vaellusreiteiltä.
Patikkaporukkaan kuuluu myös oma äiti, joka on yli 80-vuotias.
Kun kiirettä ei ole, matkasta voi nauttia kaikin aistein.

Satu Kervinen on HUS-alueen päätoiminen pääluottamusmies ja SuPerin liittohallituksen jäsen. Vaativien tehtävien vastapainoksi hän tuulettaa ajatuksiaan ja kerää voimia Suomen luonnossa hiihto- ja vaellusretkillä.

– Minusta tuntuu aina ruska-aikana, että minun on ihan pakko päästä vaeltamaan. Ei ole väliä missä vaellan, kunhan pääsen etelästä pohjoisemmaksi, Satu kertoo.

Hänen retkikohteinaan ovat vuosia olleet pääasiassa Lappi ja Pohjois-Karjala. Retkiseurueen kokoonpano vaihtelee. Mukaan lähtee entisiä ja nykyisiä työkavereita perheineen sekä Sadun oman perheen jäseniä ja etenkin oma äiti. Kesällä 82 vuotta täyttävä Liisa Laurila kuuluu etuoikeutetusti porukkaan. Vaeltajilla voi siis hyvinkin olla jopa 50 vuoden ikäero, mutta hoitajataustaiseen porukkaan kaikki sopivat mukaan.

– Joskus toistakymmentä vuotta sitten lupasin äidilleni, että niin kauan kuin hän jaksaa kulkea ja haluaa lähteä, otan hänet mukaani. Se merkitsee hänellekin niin paljon. Aika monet reissut ollaankin yhdessä tehty.

Viime syksynä Satu vaeli seitsemän hengen porukkinsa kanssa Inarissa ja Utsjoella. Syksyinen erämaa tarjosi yllin kyllin sieniä ja marjoja kerättäväksi vaelluksen lomassa. Illalla saaliista tehtiin yhdesä ruokaa.

– Minua sitten jo kiellettiin sienestämästä, liika on liikaa kaikessa, Satu nauraa.

Koska Norja oli niin lähellä, piti hän sitä käydä Jäämeressä uimassa. Se reissu tehtiin tosin autolla ja äiti jätti uimiset nuoremmille.

– Lämpötila oli siinä kymmenen asteen paikkeilla, eikä merikään lämpimältä tuntunut. Toisella pulahduksella oli jo mukavampaa. Parasta tässä oli, että ylitin itseni.

Toiseksi viikoksi vähän pienempi seurue siirtyi Kuusamoon. Pieni Karhunkierroskin tarjoaa mukavasti haasteita, on kivikkoisia rinteitä, on rappusia ja riippusiltoja, jotka ovat Sadulle pienen paniikin paikkoja.

– Minä en tykkää niistä yhtään, etenkin jos joku innostuu siltä keinuttamaan ja ainahan joku sen keksii. Tässäkin tuli vastaan se itsensä ylittäminen. Pakko on siitä mennä, että pääsemme eteenpäin. Äitini pärjäsikin tämänkin reissun hirmu hyvin.

Satu muistuttaa, että hyvin suunnitellulla vaelluksella ei rasita matkan pituus vaan liika vauhti. Kun ei ole kiire mihinkään, voi pysähdellä ja hengittää syvään. Voi nauttia maiseista ja ihastella eläimiä, jotka eivät ihmistä pelkää. Kuukkelitkin tulivat kädestä syömään.

Hyvä matkavarustus kruunaa vaelluksen. Koska Satu kumppaneineen tekee päivän vaellukset tukikohdaksi vuokratulta mökiltä, kaikki tarpeellinen mahtuu päiväreppuun. Nilkkaa tukevat jalkineet, vuodenaikaan sopivat vaatteet pipoa ja hanskoja unohtamatta ja jotain lisälämmikettä taukojen ajaksi riittävät vaatetukseksi. Päiväreppussa kulkevat mukana ainakin ensiapuvälineet, sadeviitta, istuinalustat, kuk-

sat, tulitikut, kokoon taittuvat makkaratikut, puukko ja kahvinkeittovälineet sekä vesi ja ruoka.

– Taukopaikoilla tehdään tulet, keitetään kahvit, grillaan makkaraa ja syödään eväitä. Ruokaisa salaatti säilyy kylmävaraajan kanssa ainakin ensimmäiseen ruokataukoון saakka. Erittäin hyvää matkaevästä ovat kuivatut hedelmät kuten omena, banaanisii-vut ja rusinat sekä erilaiset pähkinät.

Ensi syksynä Sadun suunnitelmissa on lähteä Kolille, vaikka hän onkin nuor Ukko-, Akka- ja Paha-Kolit kulkenut useasti aiemminkin. Pohjois-Karjalan mahtaviin maisemiin ei koskaan kyllästy. ■

**HYVÄ MATKA-
VARUSTUS
KRUUNAA
VAELLUKSEN.**

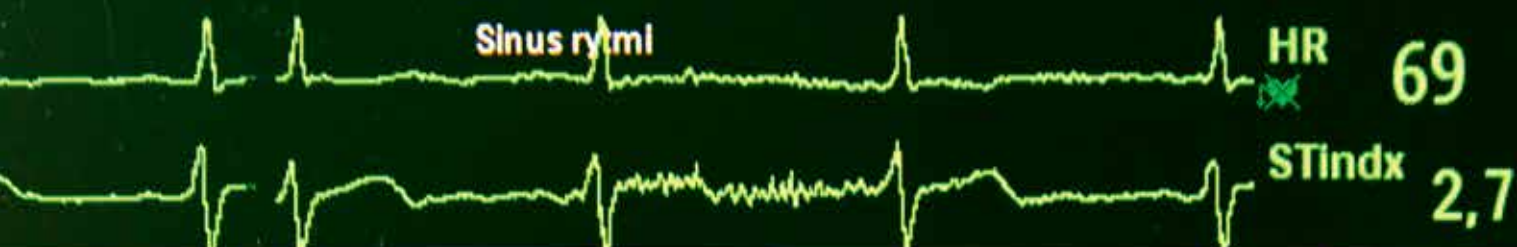
– Lähde luontoon ja ota
evästä mukaan.
Esimerkiksi kuivatut
hedelmät kulkevat
kevyesti mukana,
Satu Kervinen kehottaa.

Kevyet hedelmät

Kuori omenat. Kotimaiset omenat voi kuivata kuorineen. Poista siemenkodat. Kuori banaanit. Viipaloi hedelmät noin kolmen millimetrin siivuiksi ja kasta ne heti sitruunamehuun, joka ehkäisee tummumista. Noudata kasviskuivurin ohjeita. Uunikuivaus tehdään alle 50 asteen lämpötilassa uuninluukku raollaan. Omenarenkaat kuivuvat hyvin huoneilmassakin, kun ne pujottaa naruun ja ripustaa roikkumaan.

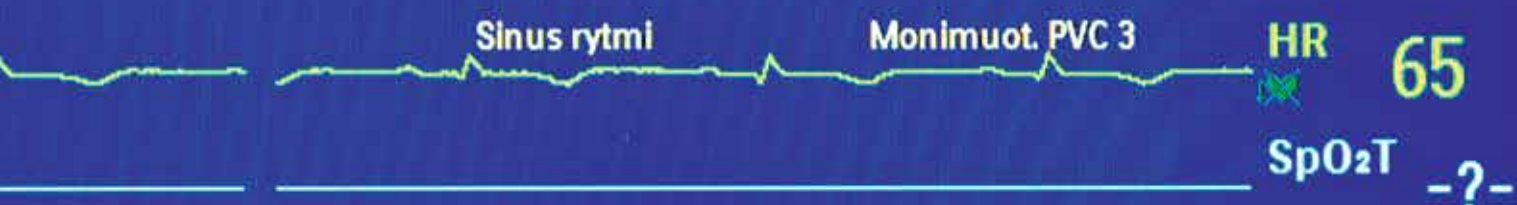

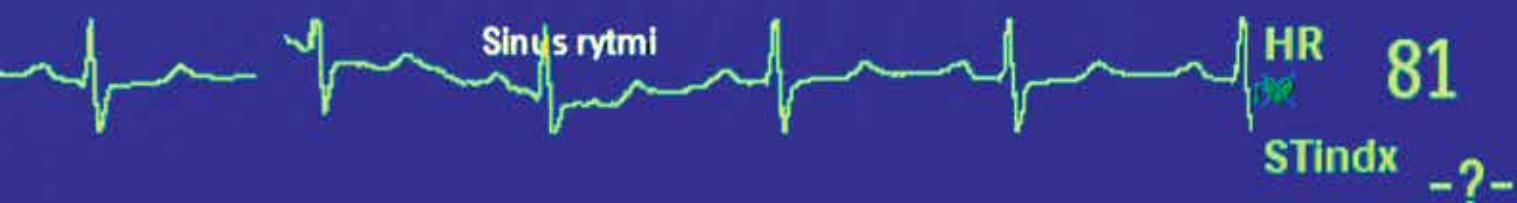
SpO₂T ei pulssia

SpO₂T ei pulssia

E -elektr. irti

HYKSiin sydän- ja keuhkokeskuksessa ollaan ELÄMÄN SYKKEESSÄ

TEKSTI JA KUVAT MINNA LYHTY

Jos haluat oppia uutta joka päivä, mene töihin kardiologiselle osastolle. Vuosien saatosta tietomäärä karttuu huimaksi. Sen tietää yli kolmekymmentä vuotta HYKSissä työskennellyt perushoitaja Tarja Komi.

Perushoitaja Tarja Komi saapuu Meilahden tornisairaalan sydän- ja keuhkokeskukseen hieman ennen seitsemää. Työvuoro alkaa sillä, että hän menee kahdeksannen kerroksen vuodeosastolle katsomaan listasta, missä hän on tänään töissä. Samalla hän nappaa mukaansa Hokun, laitteen, johon tulevat potilaiden hälytykset.

Kardiologisia vuodeosastoja on kolme ja lisäksi työvuoroja voi olla myös osaston omissa valvontayksiköissä. Tavoitteena on, että useampi vuoro olisi peräkkäin samalla osastolla. Aina se ei onnistu. Tänään vuoro on 9. kerroksessa.

Vuodeosastot ovat 15-paikkaisia ja valvontaan mahtuu kymmenen potilasta. Hoidettavat tulevat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueelta.

– Kaikilla on jokin sydänsairaus, kuten sydäninfarkti, vajaatoiminta tai elvytyksen jälkitila. Jotkut tulevat suoraan kotona tutkimuksiin ja toimenpiteisiin. Lähtään potilaat ovat seitsemästätoista lähes sataan vuoteen. Jopa 95-vuotiaille tehdään läppäkorjauksia, Tarja kertoo.

Hoitajat saapuvat kuuntelemaan yön raporttia. Kansliassa kuuluu tasainen piippaus. Se on merkki siitä, ettei kukaan ole hengenvaarassa juuri nyt. Näytöltä seurataan sydänpainetta, pulssia ja happisaturaatiota. Merkittävän poikkeavuuden ilmaantuessa monitori ilmoittaa sen erilaisella äänellä. Hoitajat reagoivat silloin nopeasti.

– Elvytystilanteita tulee joskus useita viikossa, joskus ei yhtään muutamaan kuukauteen. Valvonnessa tilanteita on useammin kuin osastoilla. Aloitamme itse elvytyksen ja kutsumme sairaalan elvytysryhmän paikalle. Elvytystilanteet ovat aina haastavia, vaikka saamme koulutusta säännöllisesti.

Elvytettävänä on useimmiten iäkäs tai keski-ikäinen potilas, mutta toisinaan myös nuori aikuinen tai pienten lasten äiti tai isä. Aina kaikki eivät selviydy.

– Käymme kaikki elvytystilanteet jälkikäteen yhdessä läpi. Se on välttämätöntä, jotta oppii tilanteesta ja jaksaa tehdä tätä työtä. Olen ymmärtänyt sen, ettei elämä ole koskaan itsestään selvää.

JOSKUS PÄÄN SILITYS AUTTAA

Yövuorossa on ollut kolme hoitajaa, ja he kertovat potilaiden yön kuulumiset: Yhdellä on verensokeri matalalla, toinen aspiroi ja kolmas ei ymmärrä olevansa sairaalassa. Levoton potilas on rauhoittunut sillä, että hoitaja on istunut vierellä ja silittänyt päätä. Asiaa on paljon.

Kun yöhoitajat lähtevät kotiin nukkumaan, aamuvuorolaiset pitävät keskenään lyhyen aamupalaverin. Hoitajat selvittävät, kuka lähtee tänään kotiin, missä järjestyksessä lääkäri tapaa potilaat ja onko eristyksessä ketään. He sopivat myös, kuka lähtee apuun hätähälytyksen tullessa.

Vastaava hoitaja on jakanut potilaat aamuvuorolaisten kesken, ja Tarjalla on tänään viisi omaa potilasta. Hän ei tunne heistä ketään entuudestaan. Tarjan mukana kulkee lähihoitajaopiskelija Nelli Vähämäki, joka valmistuu sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalalta ensi syksynä.

Aamupalaverin jälkeen Tarja ja Nelli menevät lääkehuoneeseen. He tarkistavat omien potilaidensa aamulääkkeet, jotka farmaseutti on jakanut lääkelaseihin edellisenä päivänä. Kaksoistarkistus tehdään aina, jotta lääkevirheitä ei tulisi.

Jos lääkäri määrää jonkin lääkkeen lopetettavaksi tai lisättäväksi, hoitajat tekevät lääkemuutokset. Lähihoitajat saavat pistää ihonalaisia ja lihaksensisäisiä injektioita. Sairaanhoitajat vastaavat laskimoon annettavista lääkkeistä, joita menee kaikille Tarjan tämänpäiväisen listan potilaille.

– Murskaan nämä lääkkeet potilaalle, koska nieleminen on vaikeaa, Tarja selittää Nellille.

– Et varmaan tunne kaikkia lääkkeitä, mutta pikkuhiljaa niitä oppii tunnistamaan, hän jatkaa.

Nelli annostelee nestemäiset vatsantoinimintalääkkeet Tarjan ohjeiden mukaan. Hän ottaa kaapista myös lisäravinnemuoman huonosti syöville potilaalle.

Kaksikko lähtee aamunkierrolle kahdeksalta. He jakavat lääkkeet, mittaavat verenpaineet, katsovat hengitystiehyden ja saturaatiot. Erään potilaan verenpaine on alhainen, 91/51. ▶

Perushoitaja Tarja Komi saa käyttää laajasti osaamistaan sydän- ja keuhko-keskuksessa. Lääkkeiden jakaminen ja antaminen potilaalle ovat osa työtä.

– Huimaako? Lähde hitaasti liikkeelle, jos pyörryttää, Tarja ohjeistaa.

Laitoshuoltajat jakavat aamupalatarjottimia. Tarja ja Nelli auttavat ruokailussa potilaita, jotka eivät selviydy syömisestä omatoimisesti. Jotkut tarvitsevat apua myös wc-reissulle.

EHTIIKÖ TAUOLLE?

Kun kiertö on tehty, Tarja pyytää Nelliä kirjaamaan mittaus tulokset potilastietojärjestelmään, Uranukseen. Sen jälkeen alkaa uusi kiertö, jolloin potilaita autetaan aamutoimissa. Heidät luokitellaan päivittäin hoitoisuuden mukaan ja tänään kaikki ovat maksimaalisella tai keskimääräistä suuremmalla hoidon tasolla.

Aamutoimia tehdessä Tarja kyselee potilailta, millainen on vointi ja onko yöllä nukkunut. Samalla kerrataan, mitä on päivän ohjelmassa.

Seiskahuoneen potilas kertoo kivuista ja toivoo saavansa särkylääkkeen. Tarja käy katsomassa koneelta, mikä lääke on määrätty tarvittaessa otettavaksi. Panadolia, Tarja vie sen lääkelasissa potilaalle. Sitten hän kipaisee liinavaatevarastoon hakemaan puhtaat tossut.

– Voisitko viedä nämä ja ottaa kärrystä pyjaman, sukat ja aamutakin? Petaa myös sänky, Tarja neuvo Nelliä.

Kun Tarja on menossa kohti kansliaa, osastonsihtööri kyselee, saako spirometriaan lähtevä potilas mennä sinne pyörätuolilla vai pitääkö viedä vuoteella.

– Pyörätuolilla, Tarja tietää.

Sihtööri kertoo myös, että toisen potilaan virtsanäytteet ovat kadonneet. Tarja ottaa huolehtiaakseen sen, että otetaan uudet näytteet.

KÄYME KAIKKI ELVYTYS- TILANTEET JÄLKIKÄTEEN YHDESSÄ LÄPI. SE ON VÄLTTÄMÄTÖNTÄ, JOTTA OPPII TILANTEESTA JA JAKSAA TEHDÄ TÄTÄ TYÖTÄ.

Kun kiireisimmät aamutyöt on tehty, hoitajat käyvät aamukahvilla vuorotellen. Samalla kannattaa haukata jotain, sillä lounaalle ei pääse aina ajoissa. Tauollakin keskustelu pysyy työasioissa.

– Kun ollaan töissä, ollaan töissä ja kun ollaan vapaalla, ollaan vapaalla. Se on periaatteeni, mutta toisaalta kyllä meillä huumorikin kukkii ja kun on rauhallisempaa, kyselemme myös toistemme kuulumiset.

Työtahti on usein niin tiukka, että osastolla on meneillään seuranta, ehtivätkö hoitajat käydä tauoilla.

MONIAMMATILLISUUS ON VALTTIA

Kymmeneltä Tarja Komi ja Nelli Vähämäki hakevat läkehuoneesta Klexane-injektionesteet. Lähes kaikki osaston potilaat tarvitsevat verenohennuslääkettä. Tarja antaa Nellille luvan hoitaa pistokset, sillä tämä on jo näyttänyt pistososaamisensa. Nellillä on jo neljäs työssäoppimisviikko meneillään.

– Tulin osastolle innostuneena, koska täällä saa sellaista eri-

koistumista, jota muualta ei saa. Sydän-potilaita tapaa joka paikassa, joten tääl-tä tuleva tieto on tärkeää, Nelli kertoo.

Tarja menee kirjaamaan aamun asioi-ta kansliaan, jossa muutama muukin naputtelee tietoja potilastietojärjestel-mään. Myös käytävällä on liikuteltavia kirjauskoneita. Sellaisen voi ottaa tar-vittaessa mukaan potilashuoneeseen.

Kun kardiologian erikoislääkäri ja osastonlääkäri tulevat potilaskierrolle, Tarja menee kiertämään omat potilas-huoneet. Vitoshuoneessa on ruuhkaa, sillä lääkäri–hoitaja–opiskelija-seurueen lisäksi paikalla sattuvat olemaan veri-näytteiden ottajat. Lääkärikierrolla on mukana myös fysioterapeutti, jos po-tilas tarvitsee ohjausta ja kuntoutusta.

Kierrolla selvitetään potilaan voin-ti, mietitään lääkitystarpeet ja pääte-tään jatkotutkimuksista. Kotiuttamis-ta tai jatkohoitopaikkaa pohditaan, jos tutkimukset ja toimenpiteet on tehty ja toipuminen on lähtenyt hyvin käyntiin. Potilaat osallistuvat itse aktiivisesti kes-kusteluun. Kun lääkärit menevät kym-pihuoneeseen, Tarja poistuu paikalta.

– Lääkärit tekevät sydämen ultra-äänitutkimusta, joten minua ei tarvita siellä. Teen tällä välin omia töitä.

Kun kello lähestyy yhtätoista, käy-tävän täyttää lounasruoan tuoksu. Lai-tosapulaiset liikkuvat vikkелään jakaes-saan tarjottimia potilashuoneisiin. Hoi-tajat menevät auttamaan potilaita, joil-ta syöminen ei suju omatoimisesti.

NESTEET BALANSSISSA

– Voisitko laskea balanssit? Tarja pyy-tää Nelliltä.

Balanssin laskeminen tarkoittaa nes-tetasapainon laskemista potilastieto-järjestelmässä. Nestetasapainotauluk-koon syötetään tiedot suonensisäises-ti ja suun kautta menneistä nesteistä, virtsamäärästä ja haihtumisesta. Balans-sit lasketaan kuuden tunnin välein sy-dämen vajaatoimintapotilailta.

Lääkäri on tehnyt lääkemuutoksen kierrolla. Tarja tekee muutoksen saman tien potilaan lääkkeisiin.

– Teen asiat kerralla loppuun, jotta ne eivät jää tekemättä.

Käytävällä kulkee suoraryhtinen, harmaahiuksinen miespotilas kirja kai-nalossa kohti omaa huonettaan. Toinen potilas tulee kysymään hoitajilta, joko hän tänään pääsisi käymään kantiinis-sa. Päivät tulevat pitkiksi, kun vointi ko-

henee, eikä vuode enää vedä puoleensa.

Puhelimet pirisevät pitkin päivää. Omaiset kyselevät vointeja. Eri toi-menpideyksiköt, kuten sydänasema, sydän- ja keuhkokeskuksen poliklinikka ja leikkausosasto, ilmoittavat, kun po-tilaan saa tuoda tai hakea. Periaatteena on, että potilaskuljettaja vie tutkimuk-siin ja hoitajat hakevat. Tarjan kirjaami-nen keskeytyy toistuvasti.

Vitoshuoneesta tulee hälytys.

– Voitko käydä? Tarja kysyy Nelliltä.

Nelli tulee pian takaisin pyytämään Tarjan apua infuusiopumpun huolta-

miseen. Tippa ei ole käytössä, mut-ta akun loppumisen vuoksi laite piip-paa. Kun homma on hoidettu, kaksik-o menee vaihtamaan huonokuntoisen potilaan asentoa.

OSAAMISTA TÄYTYY PÄIVITTÄÄ

Kardiologisella osastolla hoitajalle ei riit-tä perushoidon osaaminen. Sydämen ja keuhkojen toiminnasta, sairauksista ja lääkähoidosta pitää olla laajat tiedot. Elin-toimintojen seuraaminen on arkipäivää.

– Ammattitaitoa on päivitettävä ko-

Potilaat vaihtuvat osas-tolla usein. Tarja Komi mittaa verenpaineen Juha Lehtolalta.

17-vuotias lähihoitajaopiskelija Nelli Vähämäki sanoo oppineensa paljon työssäoppimisjaksolla. Tarja Komi kehuu Nellii aktiiviseksi, rohkeaksi ja osaavaksi opiskelijaksi.

ko ajan, ja siksi osallistun säännöllisesti täydennyskoulutukseen. Silti työssä tulee eteen asioita, joita en osaa. Saan onneksi tarvittaessa neuvoja työkavereilta. Hoitaja voi kysyä lääkäriltä, mutta myös lääkäri voi kysyä hoitajalta.

Kello on jo yli puolen päivän ja kirjattavaa on vielä paljon. Lääkärinkierrolla tuli paljon uutta ja potilaiden raporttilistat on päivitettävä joka vuorossa. Raporttilistassa on muun muassa potilaan tulosyö, i.v.-lääkitys ja tutkimukset.

Läkäs naispotilas tulee kysymään ohjeita ovelle.

– Teidän pitää olla nyt syömättä ja juomatta ja vuodelevossa. Jos tarvitsette jotain, soittakaa, Tarja neuvo.

Yhden jälkeen Tarja lähtee syömään. Nelli on jo käynyt tauolla ja lähtee osastotunnille, jossa aiheena on sepelvaltimotautipotilaan ohjaaminen. Tarjalla olisi yhteistoimintakokous, mutta hän ei ehdi sinne tällä kertaa.

Lounaan jälkeen Tarja jatkaa kirjaamista ja järjestelee potilaiden asioita. Hieman ennen kahta iltavuorolaiset saapuvat kansliaan. Tarja antaa heille raporttia: tasainen sinusrytmi, saturatio laskee ilman lisähappea, verensokeri alhaalla pahoinvoinnin takia, nestei-

Iltapäivän raportilla sairaanhoitaja Suleqo Yusuf Mohamed sanoo lähtevänsä viimein aamukahville. Tarja Komi, Nelli Vähämäki ja Krista Meltokari kertovat, että kiireisellä osastolla näin käy kaikille joskus.

tä mennyt liian vähän, kalium lopetettu, Diapamia ei ole tarvittu...

Nelli palaa osastolle puoli kolmelta.

– Miltä on päivä tuntunut? Tarja kysyy.

– Hyvin on mennyt, Nelli vastaa.

Raportin jälkeen Tarja vetäytyy tekemään viimeiset kirjaukset toimistoon. Kello raksuttaa jo yli kolmen, ja työaika on jo päättynyt. Hän huomaa, että lääkäri on tehnyt lääkemuu-
toksia vielä kierron jälkeen.

– Tämä jää iltavuorolaiselle. Työt eivät lopu koskaan, jollei vain lopeta.

Hätähälytys tulee ja Tarja singahtaa käytävälle. Hän näkee, että muut menevät ja palaa koneen ääreen.

– Kiitos Tarja päivästä, huikkaa kotiin lähtevä kollega ovelta.

– Kiitos itsellesi. Nähdään taas, Tarja vastaa ja lähtee hakemaan laukkinsa lokerikosta. ■

Tänään töissä

KUKA

Tarja Komi, 52, on helsinkiläinen perushoitaja, joka työskentelee Meilahden tornisairaalassa kardiologian vuodeosastoilla ja valvonnassa.

TYÖURA

Valmistui apuhoitajaksi vuonna 1984, jonka jälkeen työskenteli vuoden Imatralla aluesairaassa ja terveyskeskuksen vuodeosastolla. Vuodesta 1985 työskennellyt Meilahden sairaalassa.

PERHE

Mies, 20-vuotias poika ja Topsis-koira.

HARRASTUKSET

Kesällä pyöräilee ja talvella osallistuu ohjattuun sisäliikuntaan. Lenkkeilee

koiran kanssa. Kun pitää itsensä fyysisesti hyvässä kunnossa, saa henkisiä voimavaroja.

HAASTAVINTA TÖISSÄ

Monisairaiden potilaiden hoitaminen vaatii laajaa osaamista. Tietoja täytyy päivittää jatkuvasti. Työssä kuormittavat kiire ja potilaiden jatkuva vaihtuminen.

PARASTA TYÖSSÄ

Saan tehdä työtä potilaan parhaaksi. Mikään päivä ei ole samanlainen ja joka päivä oppii uutta. Työkaverit, joilta saa aina tukea.

TYKKÄÄ SUPER-LEHDEN FACEBOOK-SIVUSTA JA VOITA HIE NO TERMOSMUKI!

Käy tykkäämässä SuPer-lehden Facebook-sivusta, niin näet lehden tuoreimmat päivitykset uutisvirrassasi. Näin pysyt ajan tasalla siitä, mitä hoitoalalla tapahtuu.

KAIKKIEN 20. KESÄKUUTA MENNESSÄ
SUPER-LEHDEN FACEBOOK-SIVUSTA
TYKKÄNEIDEN KESKEN ARVOTAAN
KOLME KÄTEVÄÄ TERMOSMUKIA.

Lehden Facebook-sivun löydät osoitteesta: www.facebook.com/superlehti/

Ensihoitoon ja välinehuoltoon tulossa

KOULUTUSTA TYÖN TARPEIDEN MUKAAN

TEKSTI JUKKA JÄRVELÄ KUVAT INGIMAGE

Perustason ensihoidon ja välinehuoltoalan kokeilut ammatillisessa koulutuksessa ovat sujuneet hyvin. Tulevaisuudessa työelämä saa entistä paremmin koulutettuja ja osaavampia työntekijöitä näille aloille.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perustason ensihoidon osaamisalan sekä välinehuoltoalan perustutkinnon kokeilut käynnistyivät vuonna 2014. Kokeilut loppuvat vuonna 2019. Uudet tutkintojen perusteet tulevat voimaan jo elokuussa 2018.

Koulutusten uudistamiselle oli tarvetta.

– Työelämässä on nähty, että nyt on ollut tarve kehittää näitä kahta tut-

kintoa vastaamaan paremmin työssä vaadittavia tarpeita. Alat ovat kehittyneet, mutta koulutus ei aina ole tuottanut niille riittävän osaavia työntekijöitä, SuPerin asiantuntija Elina Otte-la kertoo.

OSAAVAMPIA LÄHIHOITAJIA MONIPUOLISEEN ENSIHOITOON

Tulevasta perustason ensihoidon osaamisalasta valmistuvat perustason ensihoitajat ovat tutkintonimikkeeltään lä-

hihoitajia. Koulutus kestää opiskelijan taustasta riippuen 2–3 vuotta.

Ensihoidon osaamisala on ollut vuosia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Jatkossa perustason ensihoidon osaamisalan opiskelijat alkavat opiskella alaansa koulutuksen alusta alkaen. Ammatillisten tutkinnon osien sisältöjä on muokattu paremmin nykyistä ja tulevaisuuden työelämää palveleviksi.

Opetusneuvos Aira Rajamäen mukaan kokeilusta saatu palaute on ollut kauttaaltaan hyvää.

– Kokeilun kautta valmistuneilla on selkeästi laajempaa ja syvällisempää osaamista perustason ensihoidon toimintakentästä verrattuna aikaisempaan osaamisalan mukaiseen koulutukseen. Nyt osataan paremmin kohdata erilaisia asiakkaita eri tilanteissa. Samoin osataan paremmin tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa esimerkiksi suuronnettomuustilanteissa.

Rajamäki muistuttaa, että muutoksilla pystytään ottamaan paremmin haltuun sote-uudistuksen tuomia haasteita esimerkiksi vanhustenhoidossa. Perustason ensihoidon väki tekee kotihoitossa kotikäyntejä ympäri vuorokauden, joten laadukkaalle osaamiselle on kasvava tarve.

Uudessa perustason ensihoidon osaamisalassa korostetaan viranomaisyhteistyön lisäksi muun muassa myös akuuttihoitotyötä, toimintaa leikkaussaliympäristössä ja hyvää kuntoa. Kokeilun aikana soveltuvuuskokeissa on käytetty myös kuntotestausta.

TEOREETTISTA POHJAA VÄLINEHUOLTOON

Välinehuollon puolella tutkintoihin tulee isompia muutoksia. Välinehuollossa on aiemmin ollut ammattitutkintotaso ja erikoisammattitutkintotaso.

– Vuosien myötä on todettu, että ammattitutkintotaso ei ole tuottanut riittävän laajaa osaamista välinehuol-

lossa toimiville. Uudistuksessa koulutukselta halutaan enemmän teoreettista pohjaa sisältävää tietoperustaa, jolloin koulutus kattaa monipuolisempia työympäristöjä, Aira Rajamäki sanoo.

– Erikoisammattitutkinto on ollut lähinnä työnjohto-osaamiseen liittyvää. Nykyään sitä tuotetaan muissakin tutkinnoissa.

Uuden välinehuoltoalan perustutkinnon läpäissyt voi tehdä työtä muualakin kuin terveydenhuollon välinehuoltotehtävissä: lääkehuollossa, laboratorioissa, kemianteollisuudessa jopa eläinten hoidon puolella.

Elina Ottela nostaa uudesta tutkinnosta esiin hygienian, aseptiikan ja infektioiden torjunnan.

– Asiakas- ja potilasturvallisuus ovat tärkeitä asioita. Vaarana ovat tulehdukset ja leikkausten perumiset. Välinehuolto ei siis kerta kaikkiaan voi pettää.

Välinehuollossa korostuu myös elinikäinen oppiminen, kun välinepuolelle kehitetään koko ajan uusia työkaluja esimerkiksi robotiikan ja digitalisaation myötä.

Ottelan mukaan yksi ongelma kokeilun aikana on ollut, että uutta kokeilussa olevaa perustutkintoa ei vielä tunneta työelämässä riittävästi. Perustutkinto ja ammattitutkinto ovat menneet sekaisin.

Uudesta välinehuollon perustutkinnosta on hyvät jatko-opintomahdollisuudet ammattikorkeakoulun puolelle tai vaikka yliopistoon asti. ■

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON PERUSTASON ENSIHOIDON OSAAMISALAN KOKEILU

- On meneillään viidessä oppilaitoksessa.
- Kokeilu alkoi vuonna 2014 ja se päättyy vuonna 2019.
- Varsinainen koulutus alkaa elokuussa 2018.
- Koulutuksen sisältöjä on muutettu vastaamaan paremmin työelämän tarpeita.

VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTOKOKEILU

- Alkoi seitsemässä oppilaitoksessa.
- Kokeilu alkoi vuonna 2014 ja se päättyy vuonna 2019.
- Varsinainen koulutus alkaa elokuussa 2018.
- Välinehuoltajan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto ovat poistumassa vuoden 2018 loppuun mennessä.

Pekka

Kaija

Hannes

Maijatta

Soili

Tapani

Riitely ja vitsailu pitävät minuuden hengissä

NÄKYMÄTÖN VANHUS

TEKSTI ANTTI VANAS KUVITUS SALLA PYYKÖLÄ

Tutkija Jari Pirhosen kuvittelemalla Martti-vanhuksella ja Tove Janssonin kirjoittamalla Ninni-tytöllä on yhteinen ongelma: he ovat näkymättömiä. Molemmat katosivat siksi, että heitä ei kohdeltu sellaisina kuin he oikeasti ovat.

Tove Janssonin tarinassa *Näkymätön lapsi* Tuutikki tuo Muumitaloon näkymättömän tytön nimeltä Ninni. Tytön eriskummallinen ongelma on seurausta kasvattajatädin tunnekylmyydestä ja ivallisuudesta. Ninnistä tuli näkymätön, koska häntä ei kohdeltu Ninninä.

Jari Pirhonen marssittaa näyttämölle Martin, Ninnin noin 75 vuotta vanhemman kohtalotoverin. Martti muuttuu näkymättömäksi muuttaessaan palvelutaloon, jossa häntä ei kohdella Marttina.

Pirhosen gerontologian väitöskirjalla ja Janssonin tarinalla on yhteinen sanoma: ihmiselle käy ennen pitkää huonosti, jollei häntä tunnusteta ja tunnusteta siksi mikä hän on.

– Vanhustyössä vanhus jää usein ihmisenä näkymättömäksi. Syyt löytyvät osittain resurssipulasta ja kiireestä, osittain asenteista ja ajattelemattomuudesta, Pirhonen sanoo.

Vanhus yksilönä katoaa helposti näkyvistä myös politiikassa: puhutaan rahasta, ei ihmisistä. Tutkija haastaakin väitöksessään vanhustyön toimijat ja kaikki muutkin asianosaiset näkymättömyyden vastaiseen taisteluun.

– Kun Martti muuttaa palvelutaloon, hänelle voidaan luoda minuutta palvelutaloasukkaana, hoidettavana ja valitettavasti myös potilaana. Tai sitten otetaan selvää siitä, että millainen mies se Martti oikein on, mitä hän on tehnyt millaiset asiat häntä kiinnostavat. Tuetaan Marttia pysymään Marttina loppuun asti.

Pirhonen on työskennellyt useita vuosia lähihoitajana palvelutalossa. Tutkimusaineiston hän keräsi vuonna 2013 viettäessään kaksi kuukautta tehostetun palveluasumisen palvelutalossa töitä tehden sekä asukkaita ja hoitajia haastatellen.

RIITELY KUULUU ELÄMÄÄN

Ninni palaa näkyväksi vähän kerrallaan muumiperheen hellässä huomassa. Täysin näkyvä hänestä tulee tarinan lopussa, kun hän suuttuu Muumipapalle, joka aikoo tehdä Muumimammalle kepposen.

– Fiksuna naisena Tove Jansson ymmärsi, että ihmiset kaatoavat, jos he eivät pääse välillä ilmaisemaan tunteitaan, Pirhonen pohtii. ►

Mikä auttaa Ninniä, auttaa myös Marttia. Riitely on tärkeä: poikkiteloin asettuessaan vanhus sanoo, että minä olen yhä minä, eikä minun ylitseni niin vain kävellä.

– Eräs haastatteleman palvelutalon miesasukas piti osaa hoitajista känkkäränkkinä, joiden kanssa aina joutuu välillä ottamaan yhteen. Hän ei ollut asiasta lainkaan ahdistunut tai surullinen vaan pikemminkin innoissaan. Myös huumori on hyvin tärkeää. Vitsaillessa hoitajan ja asiakkaan roolit katoavat.

Vanhat ihmiset eivät muutu palvelutaloissa näkymättömiksi sen vuoksi, että henkilökunta kohtelisi heitä tahallaan huonosti, kuten Ninnin täti teki. Pirhosen mukaan näkymättömyys seuraa usein siitä, että toimintatapoja ei ole ajateltu loppuun saakka.

Ihmisen näkymistä haittaa muun muassa dokumentoinnin korostuminen: jos jotakin ei ole kirjattu, sitä ei ole tehty. Tieto ihmisestä välittyy henkilökunnalle paperista, ei ihmisestä itsestään. Iso puute on myös standardointi eli kaikkien kohtelu samalla tavalla.

– Eräs hoitokotiin iäkästä äitiään tuonut tytär kertoi sano-neensa hoitajille, että äiti haluaa välttämättä nauttia juomansa lasista, että näkee mitä juo. Juoma kuitenkin tarjoiltiin muovimukista kuten kaikille muillekin, ja vanhus lakkasi juomasta.

Yksityisyyden säilyttäminen on joillekin vanhuksille hyvin tärkeää. Oman huoneen ovi pitää saada lukkoon, onhan se vanhuksen koti.

– Oma tupa, oma lupa! Aiempaa elämäntyyliä tulee tukea, jotta Martti pysyy Marttina eikä katoa yksilönä.

PÄÄMÄÄRÄ KATOAA – TOIMINTA JATKUU

Palvelutalon asukkaan pitää saada sanoa ja näyttää, että minä olen tässä. Millaiseksi vanhuksen asema muuttuu siinä vaiheessa, kun hän ei esimerkiksi muistisairauden vuoksi kykene sitä enää sanomaan? Muuttuuko hän silloin pakostakin näkymättömäksi?

”Joissain pääkaupunkiseudun palvelutaloissa on viety äänestämään muistisairaita vanhuksia, jotka eivät välttämättä ole ymmärtäneet tilannetta. Vanhuksia on pyydetty laittamaan sormi sopivan ehdokkaan kohdalle”, kertoi Helsingin Sanomat kunnallisvaalien aikaan.

Vanhuksia äänestyspaikalle kuskanneet hoitajat tarkoittivat varmasti hyvää. Mitä he tarkkaan ottaen ymmärsivät väärin?

– Persoonaa tarkoittaa yksilöllisyyttä ja omista asioista päättämistä. Muistisairaana kohdalla tämä määritelmä ei enää riitä. Jos sen varassa toimitaan, ihmisiä jää pahimmassa tapauksessa heitteille, Pirhonen varoittaa.

Määritelmä muuttuu, mutta tukijan seuraama tunnustamisen filosofia pysyy. Muistisairaana vanhuksen kohdalla toimijuuden perustaksi ajatellaan tekemisen sijaan oleminen.

**IHMISELLE KÄY ENNEN PITKÄÄ
HUONOSTI, JOLLEI HÄNTÄ
TUNNISTETA JA TUNNUSTETA
SIKSI, MIKÄ HÄN ON.**

Tällöin pääosaan nousevat hoitopaikan vanhukselle tarjotut mahdollisuudet.

– Perinteinen ajatus toimijuudesta on, että toiminnalla pyritään tiettyyn päämäärään. Tästä ajatuksesta pitää vakavasti muistisairaankohdalla luopua. Tärkeintä on kuitenkin lakata ajattelemasta, ettei syvästi muistisaira vanhuksen hyväksi voi tehdä mitään.

Miten siis tukea muistisairasta vanhusta, joka ei tee juuri muuta kuin tuijottaa eteensä ja näprää pöytäliinan helmaa tai pelakuun lehteä?

– Kudotaan villainen hypistelymuhvi, jonka sisällä olevia virkattuja palloja vanhus voi hypistellä. Tätä kokeiltiin Tampereella vapaaehtoisen vanhustyön keskuksessa Mummon kammarissa, ja hyvin toimi!

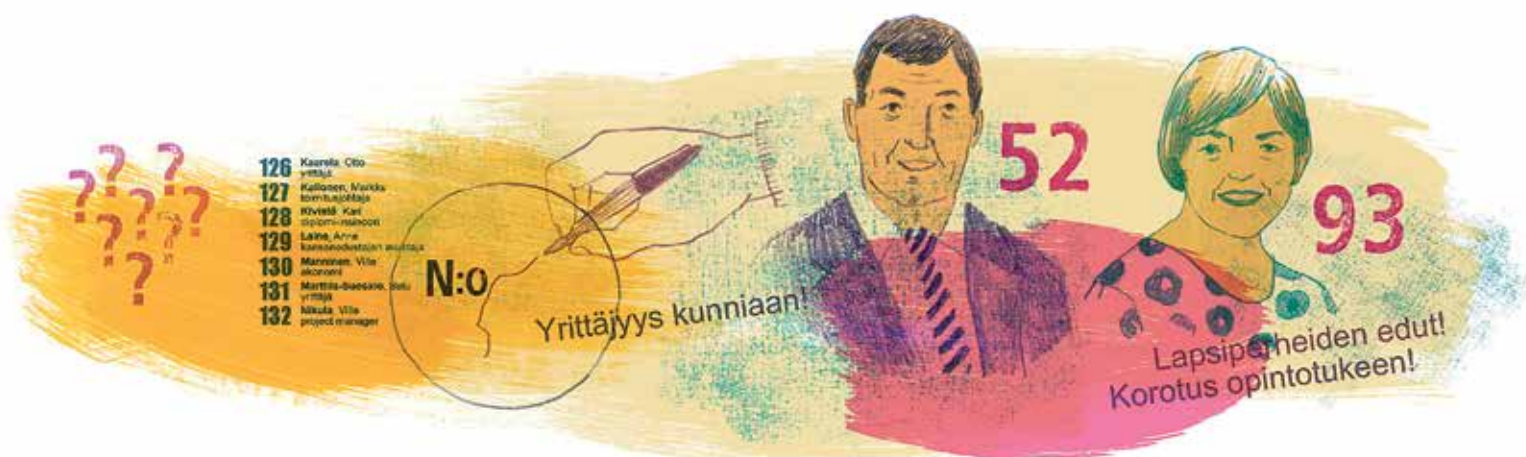
Vanhustyön kentällä on Pirhosen mukaan kehitelty ja kehitellään jatkuvasti paljon toimivia käytännöllisiä ratkaisuja. Yhdistävän uuden ajattelutavan puutteessa ideat eivät kuitenkaan leviä.

Pirhosen tutkimuksen tarkoituksena on pohjustaa vanhustyön uutta ajattelutapaa. Tutkija aikookin muokata englanninkielisestä väitöksestään hoito- ja hoivaväelle tarkoitettua suomenkielisen kirjan. ■

JARI PIRHONEN: GOOD HUMAN LIFE IN ASSISTED LIVING FOR OLDER PEOPLE: WHAT THE RESIDENTS ARE ABLE TO DO AND BE. TAMPEREEN YLIOPISTO 2017.

SUOMENKIELINEN TIIVISTELMÄ JA
VÄITÖS VERKOSSA ENGLANNIKSI

Hyvät ja huonot uutiset

Huono uutinen on julkaisijan kannalta hyvä uutinen, ja suuret skandaalit jäävät yleisön mieleen paremmin kuin suuret parannukset. Voi vain kuvitella, mitä huonojen uutisten virta tekee mielialoille muutenkin ylipaineistetuilla vanhushuollon työpaikoilla.

Asiat voitaisiin painottaa toisinkin – ja onneksi monessa toimituksessa nykyään niin myös tehdään. Jari Pirhonen muistutti toukokuussa pidetyn väitöstilaisuuden alkupuheessa, että vanhustyöstä on raportoitu viime aikoina myös paljon hienoja asioita.

Muistattekko pahamaaiseen Koukkuniemen, kysyi Helsingin Sanomat vuoden alussa. Nykyään Tampereen Koukkuniemessä toimii lehden mukaan kehuttu hoivakoti, jossa kaikki

tehdään toisin – hoitajat antavat jopa pusuja vanhuksille.

Yle kertoi joulukuussa haminalaisesta Saviniemen hoivakodista, joka lopetti asukkailtaan turhat lääkkeet. Tulokset tuovat mieleen Raamatun Lasarus-kertomuksen: vanhuksat nousivat sängyistään, lähtivät liikkeelle ja alkoivat syödä itse.

Kotiliesi julkaisi maaliskuussa jutun Anninpirtistä, jossa vanhus elää kuin kotonaan. Aiemmin Anninpirtti oli vanhainkoti, vähän kuin sairaala. Nyt se on lehden mukaan koti, jossa asukkaat elävät pitkälti kuten haluavat: sisustavat omat huoneensa omin tavaroin ja käyttävät omia vaatteita.

Mihin suuntaan vanhustyön iso virta vie? Pirhonen muistuttaa, että Suomen vanhushuollossa on hoidettavien määrään suhteutettuna vähemmän henkilökuntaa kuin muissa Pohjois-

maissa. Määrällistä takamatkaa tasoittaa se, että meillä henkilöstö on paremmin koulutettua.

Jos hallituksen suunnitelmat vanhushuolteen kelpoisuusvaatimusten höllentämisestä toteutuvat, tilanne muuttuu olennaisesti naapurimaita huonommaksi – ja samalla lähetetään viesti, että vanhustyössä pärjätään vähemmälläkin osaamisella. Säästöjä ehkä tulee, mutta samalla ja menetetään suuri määrä hyvää vanhuselämää.

– Kyse on isosta ja yhteisestä asiasta. Jos iäkkäiden ihmisten lapset eivät halua hoitaa vanhuksistaan itse, heidän on huolehdittava siitä, että julkinen vanhushuolto toimii ihmisen ehtojilla. Tämä kannattaa itse kunkin pitää mielessä, kun seuraavan kerran ottaa äänestyskopiissa kynän käteensä, Pirhonen painottaa. ■

LÄHIHOITAJIA PALKATAAN TAAS ERIKOISSAIRAANHOITOON

TEKSTI MINNA LYHTY

Kokeneilla perus- ja lähihoitajilla on valtavasti osaamista. Se pitää ottaa käyttöön myös erikoissairanhoidossa.

Perus- ja lähihoitajien määrä on vähentynyt dramaattisesti erikoissairanhoidossa parissakymmenessä vuodessa. Heidän vakansejaan on muutettu sairaanhoitajien toimiksi.

Tätä on peruteltu sillä, ettei perus- ja lähihoitajilla ole riittävää ammattitaitoa hoitaa raskashoitaisia ja vaativaa lääkkeitä hoitavia potilaita.

SuPerin erikoissairanhoidon työryhmän puheenjohtaja Jaana Dalén on asiasta eri mieltä.

– Olen esittänyt ratkaisuksi työnjaon selkeyttämistä ja kaikkien osaamisen käyttöönottamista. On hullun hommaa, etteivät lähihoitajat saa monissa yksiköissä antaa edes suun kautta otettavia lääkkeitä potilaille.

Dalén on tyytyväinen nykyiseen suunnanmuutokseen.

– Omalla työpaikallani TYKSin teho-osastolla on rekrytoitu uusia lähihoitajia. Lähiesimiehet ovat ymmärtäneet heidän työnsä merkityksen. Myös potilaspalaute on osoittanut, että lähihoitajia tarvitaan perushoittoon.

VALMIUKSIA JA LISÄKOULUTUSTA

SuPerin asiantuntija Elina Ottela on samaa mieltä Dalénin kanssa.

– Lähihoitajatutkinto antaa valmiudet työskennellä erikoissairanhoidossa. Työkokemus ja lisäkoulutus kartuttavat osaamista vielä lisää.

Lähihoitajat saattavat hankkia erikoisosaamista esimerkiksi haavanhoidosta, ravitsemuksesta tai ergonomiasta, mutta he eivät kuitenkaan aina pääse käyttämään taitojaan.

– Lähihoitajien työlle asetetaan perusteettomia esteitä. Moniin tehtäviin lähihoitaja on yhtä kykenevä erikoistumaan

LÄHIHOITAJIEN TYÖLLE ASETETAAN PERUSTEETTOMIA ESTEITÄ.

SUPER AJAA JÄSENTEN ASIOITA ERIKOISSAIRAANHOIDOSSA

SuPerin erikoissairanhoidon työryhmä aloitti toimintansa vuoden 2017 alussa. Työryhmän puheenjohtajana toimii Jaana Dalén TYKSistä. Jäseninä ovat Marita Manninen Peijaksen sairaalasta, Marianne Niva OYSistä, Kaija Rätty KYSistä, Leene Vihtonen Kymenlaakson keskussairaalaista ja Marjatta Ikonen Keski-Suomen keskussairaalaista.

kuin sairaanhoitaja, Dalén sanoo.

Erikoissairanhoidon potilaista suuri osa on vanhuksia ja monisairaita, jotka tarvitsevat monipuolista perushoittoa ja kuntoutusta, juuri sitä, mitä lähihoitajat osaavat tarjota. Ei riitä, että hoitaja antaa lääkkeitä ja tekee tarvittavat toimenpiteet.

Työryhmän jäsenet pitävät tärkeänä, että lähihoitajaopiskelijat pääsevät työssäoppimisjaksoille sairaaloihin. Sitä kautta he pääsevät erikoissairaanhoitoon töihin.

VERKOSTOITUMISTA JA VERTAISTUKEA

SuPerissa on 17 erikoissairanhoidon piirissä toimivaa ammattiosastoa. Työryhmän jäsenet aikovat edistää näiden verkostoitumista. Suunnitteilla on muun muassa sähköisiä verkostoja ja alueellista yhteistyötä erikoissairanhoidossa työskenteleville perus- ja lähihoitajille.

– Haluamme luoda yhteisen foorumin, jossa voi käydä vuoropuhelua maanlaajuisesti. Vertaistuki on tärkeää joka alalla, Jaana Dalén pohtii.

Työryhmä haluaa edistää ammattiosastojen verkostoitumista laajemminkin. Maakunnan ammattiosastojen kannattaa luoda yhteys toisiinsa ennen sote-uudistuksen voimaantuloa. Uudistuksen pyönteissä edunvalvonnan pitää olla kunnossa.

Työryhmä suunnittelee ensi syksyksi seminaaria erikoissairanhoidossa työskenteleville jäsenille. Seminaarissa on tarkoitus kehittää ammattiosastojen toimintaa. ■

Lastensuojelu ei ole mörkö

Tavoitteena on aina lapsen paras

TEKSTI MINNA LYHTY

Kun epäily lapsen kaltoinkohtelusta tai turvattomista kotiolosuhteista herää, päiväkodin kasvattajalla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus.

Päiväkodin kasvattajat tekevät aikaisempaa enemmän lastensuojeluilmoituksia. Näin on ainakin Espoossa johtavan sosiaalityöntekijän Riina Mattilan mukaan.

– En usko, että lapset voivat huonommin kuin ennen. Kasvattajat ovat entistä tietoisempia ilmoitusvelvollisuudesta, kun he epäilevät lapsen kaltoinkohtelua. Nykyään puututaan pieniinkin asioihin ja yritetään saada muutosta aikaisemmin. Silti uskon, ettei ilmoituksia tehdä liikaa, vaan ehkä jopa liian vähän.

Lastensuojeluilmoituksia tehdään erilaisista syistä.

– Pieni lapsi on esimerkiksi aggressiivinen ja kasvattajilla on huoli siitä, miksi lapsi käyttäytyy näin. Joistakin lapsista näkee, ettei heitä ole hoidettu hyvin. Hampaita ei hoideta, lasta ei viedä lääkäriin tai päiväkotiin ei tuoda säänmukaisia vaatteita pyynnöistä huolimatta. Jotkut vanhemmat hakevat lasta päihtyneenä tai riitelevät keskenään päiväkodissa.

Toisinaan lapset kertovat päiväkodissa, että heitä lyödään tai he ovat yksin yöllä kotona. Tällaiset puheet pitää ottaa aina vakavasti ja selvittää mistä on kyse.

– Jos lapsella on selittämättömiä mustelmia tai herää epäily lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, kasvattajan on tehtävä välittömästi lastensuojeluilmoituksen lisäksi tutkintapyyntö poliisille.

Lastensuojelusta saa apua silloin, kun päiväkodissa ei tiedetä, miten perheen tilanteeseen pitäisi puuttua. Sosiaalityöntekijän kanssa voi yhdessä miettiä, tehdäänkö lastensuojeluilmoitus

heti vai selvitetäänkö asiaa vanhempien kanssa enemmän. Mattila rohkaisee ottamaan vanhempien kanssa puheeksi myös vaikeat asiat.

– Jos epäilee vanhemman olevan liian uupunut huolehtimaan lapsestaan, hänelle voi sanoa, että näytät tosi väsyneeltä, onko sinulla kaikki hyvin. Yleensä kukaan ei suutu tällaisesta lähestymisestä, vaan välittäminen tuntuu hyvältä. Vanhempi voi kokea helpottavana, kun voi puhua, miten asiat oikeasti ovat. Joskus kasvattajan epäilykset ovat vääriä.

Mattilan mukaan hyviin tapoihin kuuluu kertoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä vanhemmille. Kun päiväkodista tehdään ilmoitus, vanhemmat saavat tietää, kuka työntekijöistä sen on tehnyt. Yksityishenkilöt, esimerkiksi naapurit ja sukulaiset, voivat tehdä ilmoituksen halutessaan nimettömänä.

– Jos asiasta ei kerrota, vanhemmat saattavat pettyä, että on toimittu heidän selkensä takana. Lastensuojeluilmoitus on monelle perheelle järkytys.

Kun ilmoitus on tehty, lastensuo-

jelu selvittää mahdollisimman nopeasti perheen tilannetta. Ilmoituksen tekijä pyydetään mukaan ensiarviotapaamiseen, joka vakavissa tilanteissa pidetään jopa samana päivänä. Jos epäillään lapsen olevan välittömässä vaarassa, tehdään kiireellinen sijoitus. Mattilan mukaan useimmat perheet saavat elämänsä hallintaan pienemmällä tuella.

– Esimerkiksi ohjaamme uupuneen vanhemman hakemaan apua. Lapsille voidaan järjestää tukiperhe, jossa he viettävät yhden viikonlopun kuukaudessa.

Mattilan mukaan lastensuojeluun pitää suhtautua yhtenä yhteiskunnan palveluna.

– Julkisuudessa kerrotaan vanhemmista, jotka ovat olleet sosiaalityöntekijöiden kanssa eri mieltä. Suurin osa asiakkaistamme on kuitenkin tyytyväisiä lastensuojelusta saatuihin palveluihin. ■

Lähihoidon Taitaja-kisat voittanut Fanny Granholm antoi neuvoja apuvälineen käyttöön viimeisen kisapäivän tehtävässä. Potilasta esitti SuPerin opiskelija-asiamies Tico Svart.

Ammattitaidon SM-kisat
järjestettiin Helsingin Messukeskuksessa

LAVALLA TYÖELÄMÄN TULEVAT HUIPPUOSAAJAT

TEKSTI JA KUVAT SONJA KÄHKÖNEN

Valtava motivaatio, kova kilpailuvietti ja vahva usko omaan osaamiseen yhdistävät Taitaja-kisoihin osallistuneita lähihoitajaopiskelijoita.

Kahdeksan nuorta lähihoitajaopiskelijaa kisasi ammattitaidon SM-kilpailuissa Helsingissä 16.–18. toukokuuta.

– Kisaviikko oli äärimmäisen rankka. Viimeisen tehtävän jälkeen helpotuksen kyyneleet valuiivat vesiputouksena, kuvaili Koulutuskampus Sedun lähihoitajaopiskelija Elli Kilpiö tunnelmia Taitaja-kisojen viimeisenä päivänä.

Tänä vuonna lähihoitajalajissa kilpailtiin yksilöinä. Finaalissa oli kahdeksan kisajaa kotimaasta sekä kaksi kansainvälistä kilpailijaa. Kisat käynnistyivät tehtävällä, jossa ohjattiin esikoululaisia iltapäivätoiminnassa.

– Jännitin lapsitehtävää eniten, koska olen opinnoissa valinnut sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalan. Lapset olivat kuitenkin ihania ja tehtävä meni jotenkin luonnostaan, Aino Takala Stadin ammattiopistosta raportoi.

Ammattiopisto Lappian opiskelija Johanna Heikka oli tyytyväinen lasten ohjaustehtävään. Elli Kilpiön mielestä helpoimpia olivat viimeisen päivän lyhyet tehtävät sekä ensiaputehtävä.

– Kotihoidon suoritusta jännitin hirveästi. Kaikki tehtävät, jotka tein aamulla sitä ennen, menivät penkin alle sen jännityksen takia, hän totesi.

Lilja Honkola Jyväskylän ammattiopistosta oli tyytyväinen omiin suoriutuksiinsa.

– Vaikeimpia tehtäviä oli toisen kispäivän pienet tehtävät, niistä hankalin

ehkä lääkkeiden jako. Lasten ohjaustehtävä ja kotihoidon tehtävä tuntuivat kivoilta. Vuorovaikutus on vahvuuteni.

KOVA KILPAILUVIETTI, SILTI HYVÄ YHTEISHENKI

Aino Takala oli kisoissa mukana toista kertaa. Viime vuonna hän sijoittui kisaparinsa kanssa Seinäjoen finaalissa kuudenneksi.

– Olen sen verran kilpailuhenkinen, että oli pakko lähteä pistämään paremmaksi. Tässä saa myös hyvin testattua oman osaamisensa.

Yrkesakademin i Österbottenin opiskelija Tanja Holmlund halusi myös tulla testaamaan, kuinka vahvalla tasolla hänen ammatillinen osaamisensa on ja kuinka pitkälle hän kisoissa pääsee. Niin ikään Johanna Heikka totesi, että kilpailuhenkisenä hän halusi lähteä kokeilemaan, mihin omat taidot riittävät.

– Pelaan jääkiekkoa ja salibandyä, ja urheilutausta varmasti vaikuttaa siihen, että osaan toimia myös paineen alla. Silti jännitti suunnattoman paljon.

Vahvasta kilpailuhengestä huolimatta Aino Takala kehui Taitaja-kisojen tunnelmaa.

– Meillä on täällä kiva porukka ja kaikki ottavat toisensa huomioon. Vaikka kisoissa mennään täysillä, niin se ei mene henkilökohtaiseksi.

Myös Lilja Honkola kiitteli hyvää yhteishenkeä. ►

Taitaja-kisojen tehtäviä kehitetään jatkuvasti

Taitaja-kisoissa nähtiin tänä vuonna useita muutoksia edellisiin vuosiin nähden. Vaikka samoja tehtäviä kierrätetään vuosittain, niihin tuodaan aina uusia piirteitä. Tällä kertaa opiskelijat kisasivat yksilöinä, kun aiemmin on toimittu pareittain. Lisäksi jokainen kisaaja näki ainoastaan omat pisteensä, kun edeltävinä vuosina kisapäivien päätteeksi on julkistettu kaikkien osallistujien pisteet.

– Yksilönä kisaamiseen on monta syytä. Ensinnäkin myös kansainvälisissä kilpailuissa toimitaan yksin. Lisäksi pareittain kisattaessa toisen osaaminen voi jäädä toisen osallistujan varjoon, kertoo tuomarina toiminut SuPerin asiantuntija Sara Simberg.

Hänen mukaansa taustalla on myös työelämälähtöisyys. Vaikka alalla peräänkuulutetaan moniam-

matillista yhteistyötä, tehdään työtä käytännössä useimmiten yksin.

Simbergin mukaan kanssakisaajien pisteet haluttiin pitää salassa, jotta kilpailijat keskittyisivät vain omaan suoritukseensa. Tuomaritkin tiesivät pisteet ainoastaan niiden kisaajien osalta, joiden suoritusta he arvioivat.

– Ehkä tämä lisäsi arvioinnin objektiivisuutta. On mahdollista, että tieto kilpailijoiden pisteistä voisi vaikuttaa arviointiin alitajuisesti.

Simberg toteaa, että kisaajat ovat alan huippuja. Uteliaisuus ja motivaatio ovat korkealla tasolla, jotta oppii kaiken kisoissa tarvittavan tiedon.

– Tarvitaan myös teräksiset hermot, sillä tunteet nousevat pintaan ja tehtäviin on keskityttävä keskellä yleisön hälinää. Toki kiitos kuuluu myös kouluille, opettajille ja valmentajille. ■

– Kaikki täällä ovat niin samanhenkisiä. Olemme sosiaalisia ja alaan liittyen meillä on paljon yhteistä.

KESÄKSI TYÖELÄMÄÄN

Lähihoitajaopiskelijoiden kesä jatkuu pitkälti töiden parissa. Kotihoitoon kesätöihin suuntaava Aino Takala muistuttaa, että Taitaja-kisat näyttävät hyvältä cv:ssä.

– Viime vuonna haastattelussa työnantaja kiinnostui heti, kun kuuli näistä kisoista. Tämä osoittaa aktiivisuutta ja kiinnostusta omaa alaa kohtaan.

Lilja Honkolan kesäohjelmaan sisältyy töitä kukkakaupassa, rippileirillä ja palvelutalossa. Tanja Holmlund menee kesäksi töihin dementiahoitoon. Elli Kilpiön suunnitelmissa on kolmen viikon työt palvelukodissa, minkä jälkeen hän suuntaa armeijaan.

– Se on ollut sydäntä lähellä pikkulikasta asti, kun vaari on ollut sodassa. Haluan myös näyttää, että kyllä minusta on tähänkin. Unelmana on joskus valmistua ensihoitajaksi, hän kertoi.

Johanna Heikka suuntaa kesäkuun alussa töihin vuodeosastolle Yli-Tornioon. Hän on kiinnostunut kuntoutustyöstä.

– Siinä näkee sen, miten asiakkaat saavuttavat asetetut tavoitteet ja ne ilon hetket. Haluan tehdä ihmisläheistä työtä, hän totesi. ■

 KATSO VIDEO
KISATUNNELMISTA

Kouvolan seudun ammattiohjeiden opiskelija Jenna Vainio seurasi, kuinka potilaan kävely sujui kyynärsauvojen kanssa.

TAITAJA-KISOJEN TULOKSET

1. Fanny Granholm	82.77
2. Julia Attenberg	82.15
3. Aino Takala	73.60
4. Johanna Heikka	70.68
5. Lilja Honkola	70.18
6. Jenna Vainio	69.57
7. Tanja Holmlund	69.30
8. Elli Kilpiö	65.20

Lilja Honkola ohjasi esikoululaisia ensimmäisen päivän kisatehtävässä. Lasten kanssa syntyi keskustelua suomalaisista metsän eläimistä.

TaitajaPLUS

Lähihoitajien Taitaja-kisoissa käytiin myös kaksipäiväiset TaitajaPLUS-kisat. Plus-kisoissa opiskelijat saavat tehtävän itselleen sopivassa muodossa heidän vahvuksiensa ja tuen tarpeidensa mukaan.

– He tekevät samoja tehtäviä kuin muutkin Taitaja-kisaajat, mutta heille suodaan tehtävän suorittamiseksi tarvittava tuki. Heillä voi olla käytössä joitakin kuulemisen tai näkemisen apuvälineitä, tulkki tai heille voidaan

lukea tehtävä, kertoo tuomarina toiminut superilainen Sirja Myller.

TaitajaPLUS-kisoissa oli mukana neljä paria. Ensimmäisenä päivänä tehtävänä oli vuodelevon toteutus ja toisena päivänä oli työhaastattelun sekä nostolaitteen käyttö ja käytön ohjaus asiakkaalle.

– Täällä on ollut tosi hyvä ja rento yhteishenki. On keskitytty toisten tsemppaamiseen – tähän on kuitenkin oppimistilanne. ■

Voitto yllätti

Taitaja-kisoissa kultaa voittanut Fanny Granholm ei osannut odottaa voittoa.

– En uskonut, että kisat menivät oikeasti niin hyvin. Parhaalta tuntui kuitenkin se, että sain suoritettua kaikki tehtävät ja toimittua yleisön edessä. Se on jo voitto sinänsä.

Fannyn mukaan hänen vahvuutensa kisoissa oli se, että hän pysyy rauhallisena stressaavissakin tilanteissa.

– Taitaja-kisat on ollut opettava kokemus. Teoreettinen ja käytän-

nön osaamiseni on nyt entistä paremmalla tasolla.

Fanny valmistuu lähihoitajaksi keuhkosairautta. Hän on hakenut opiskelemaan sairaanhoitajaksi, ja jos koulun ovet avautuvat, opinnot jatkuvat Vaasassa syksyllä.

Tulevaisuudessa Fanny haluaa tehdä työtä, jossa asiakas on keskiössä.

– Unelmatyöpaikka olisi sellainen, jossa on mahdollisuus kehittyä jatkuvasti. Tällä hetkellä kiinnostaa erityisesti työ sydänosastolla. ■

Tehtävät

TIISTAI 16. 5. 2017

KASVUN TUKEMINEN JA OHJAUS

Tehtävä 1A

2 h

Lasten ohjaustilanne esikoululaisten iltapäivätoiminnassa. Kilpailija toimii yhdessä leikkipuiston vapaaehtoistyöntekijän kanssa. Kilpailija ohjaa pienryhmää, teemana on Suomi 100 vuotta.

Tehtävä 1B

1 h

Kilpailija ohjaa maahanmuuttajataustaista äitiä siitä, mitä pitää ottaa huomioon, kun perheen kolmivuotias lapsi aloittaa päivähoidon.

Tehtävä 1C

30 min

Kilpailija lajittelee tavaroita kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

KESKIVIIKKO 17. 5. 2017

HOITO JA HUOLENPITO & KUNTOUTUMISEN TUKEMINEN

Tehtävä 2A

2 h

Kilpailija työskentelee kotihoitossa, tekee kotikäynnin vanhuksen luo ja osallistuu moniammatillisen tiimin kokoukseen.

Tehtävä 2B 1t 30 min

Kilpailija tekee aseptiikkaan, lääketoimen ja hoitotaitoihin liittyviä toiminnallisia tehtäviä.

TORSTAI 18. 5. 2017

KASVUN TUKEMINEN JA OHJAUS & HOITO JA HUOLENPITO & KUNTOUTUMISEN TUKEMINEN

Tehtävä 3

4 h

Kilpailija tekee lähihoitajan työhön liittyviä toiminnallisia hoito-, ohjaus- ja neuvontatehtäviä, jotka liittyvät ensiapuun, ergonomiaan, päiväkodin arkeen, ravitsemukseen, selkokieleen ja työvälineiden tunnistamiseen.

KIIRE ON VANHUUKSEN VIHOLLINEN

”Taksin kuljettaja tempaisi rollaattorini ja jätti minut kaatu-
maan”, 86-vuotias ystäväni kertoi tuottuneena minulle. Hän
oli tilannut taksin mennäkseen kauppaan. Kuljettaja oli no-
pealla liikkeellä ottanut apuvälineen auton takaosassa seiso-
valta ystävältäni ja ryhtynyt nostamaan sitä auton tavarati-
laan. Ystäväni oli horjahtanut, mutta onneksi hän oli ehtinyt
tarrautua auton kylkeen ja estää kaatumisen. Olimme kau-
huissamme siitä, että palveluammatissa toimiva – ja varmas-
ti monia iäkkäitä kuljettanut – henkilö ei ymmärtänyt van-
hojen ihmisten hitautta. ”Ei hän ollut nuori mies”, ystäväni
vastasi kysymykseeni kuljettajan iästä.

Isäni, jonka aivot vanhenivat normaaliin tapaan ja joka ei
sairastunut muistisairauteen korkeassa iässäkään,

moitti television uutiskuvien ja puheen no-
peutta käydessäni hänen ja äitini luona.

”Kutakin kuvaa näytetään vain lyhyt
hetki, ja ihmiset puhuvat hirveän no-
peasti. Minun on vaikea ymmärtää
uutisten sisältöjä”, 91 vuotta täyttä-
nyt isäni kertoi 2000-luvun alussa.

Kiireestä ja nopeasta työtahdis-
ta on tullut työikäisten elämänta-
pa. Pörssiyhtiöiden ja muiden yksi-
tyisten firmojen on tuotettava voitto-
ja omistajilleen, ja julkisen sekto-
rin on säästettävä. Kiire on siir-
tynyt vapaa-aikaankin. Loma-
matkoilla ajetaan ylinopeutta.
Monilla ei ole riittävästi aikaa
nukkumiseen.

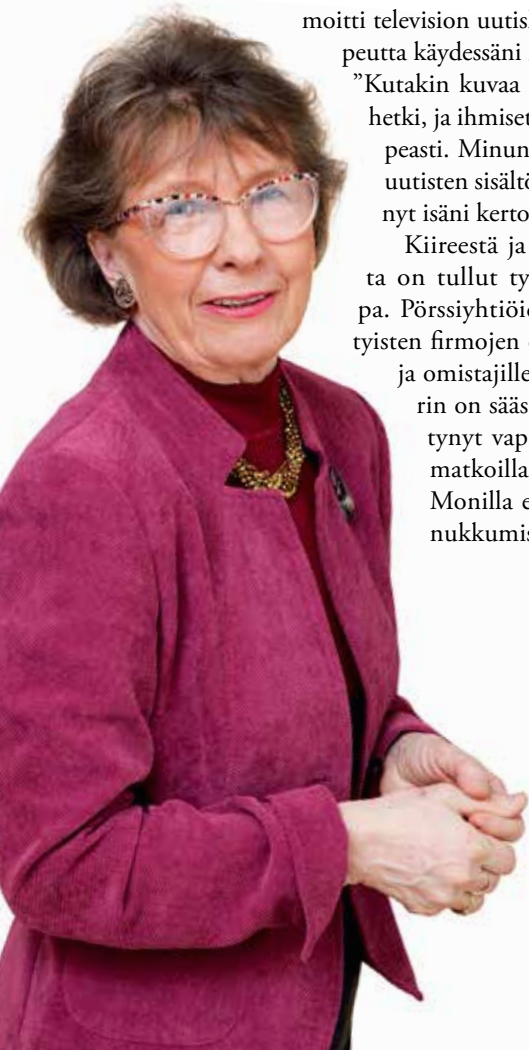

JOHANNES VÄÄNÄNEN

Fyysisten ja kognitiivisten toimintojen hidastuminen on
vanhenemisen tyypillinen. Nykypäivän hektinen elämä so-
veltuu huonosti kaikista vanhimmille ja huonokuntoisim-
mille ihmisille. Kiireistä toimintaa heidän kanssaan voi jo-
pa pitää syrjinnän muotona. Muistisairaat hermostuvat ja
nostavat nyrkkinsä, kun heitä vaaditaan toimimaan nope-
asti. Tehtävän suorittamisen tavan pohtimiseen ja toimimi-
seen tarvittava aika pitenee kognitiivisten kykyjen heikenty-
essä. Muistisairaat tai fyysisesti huonokuntoiset henkilöt ko-
kevat ihmisarvoaan loukattavan, kun heitä autetaan kovalla
kiireellä. Heidän kykynsä heikkenevät nopeasti, jos he eivät
saa osallistua omiin toimintoihinsa.

Joitakin hyviä esimerkkejä vanhusten hitauden ottamisesta
huomioon on nähtävissä. Isäni voisi nykyisin katsella ja kuun-
nella selkouutisia, jos hän vielä eläisi. Olen nähnyt hitaasti
sulkeutuvia hissien ovia. Vanhojen ihmisten hidasta rahojen
laskemista odottavat ja heidän huoliaan ystävällisesti kuunte-
levat ruokakauppojen kassojen työntekijät ovat ihastukseni
kohde. Olemme mieheni kanssa kohdanneet sairaaloiden tai
hoivapalveluiden työntekijöitä, jotka auttavat vanhoja ihmisiä
rauhallisesti ja hitaasti. Olemme tavanneet työikäisiä ja nuo-
ria henkilöitä, jotka ovat halunneet auttaa huonokuntoista
miestäni portaissa nousussa, kysyneet mieheni toiveet ja toi-
mineet riittävän hitaasti.

Iäkkäiden osallisuutta yhteiskunnassa ei edistetä vain fyysi-
sen esteettömyyden kautta. Työpaikkojen henkilöstön mitoi-
tuksissa tulee ottaa huomioon se, kuinka paljon toiminnoi-
taan hidastuneita vanhoja ihmisiä on asiakkaina. Tämä kos-
kee kaikkia palvelusektoreita, mutta erityisesti vanhusten ko-
tihoitoa ja muita vanhushpalveluita. ■

Liiton perustaja, entinen puheenjohtaja ja kunniajäsen Aune Ahopalo saavutti tammikuussa 90 vuoden iän. Merkkipäivää juhlistiin hänen kunniaakseen järjestetyllä juhlaillallisella edustajiston kevätkokouksen yhteydessä. Mukana oli edustajiston ohella SuPerin hallitus ja liiton johtoa.

SuPerin edustajisto:

HENKILÖSTÖ MUKAAN SOTE-VALMISTELUUN

SuPerin edustajisto kokoontui kevätkokoukseensa huhtikuun lopussa Helsingissä. Kokouksen yhteydessä julkistetussa tiedotteessaan se korosti yhteistoiminnan merkitystä sote-uudistuksessa. Henkilöstö on otettava mukaan uudistuksen maakuntatason valmisteluun. Uudistus vaikuttaa erityisen voimakkaasti kunnissa ja kuntayhtymissä sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleviin työntekijöihin. Noin 200 000 sosiaali- ja terveysalan työntekijän työnanta vaihtuu.

Sote-esitykseen sisältyvä yhtiöittämisvelvoite tuo merkittäviä riskejä henkilöstön aseman ja työsuhteiden ehtojen huononemisesta tulevaisuudessa. On oletettavaa, että niin sanottu epä-

tyypilliset työsuhteet lisääntyvät, etenkin, mikäli valinnanvapautta koskevat määräykset toteutuvat tämänhetkisen tiedon mukaisesti.

Lakiehdotuksen valmistelussa ei ole tehty kattavaa henkilöstövaikutusten arviointia. Uudistuksen vaikutukset työntekijöihin tulevat olemaan lähinnä negatiivisia. Paine säästöihin on kova ja oletettavaa on, että säästöjä pyritään saamaan aikaan henkilöstömenoi- ta karsimalla.

Muutoksista päätettäessä on huomioitava, että päätökset koskettavat valtaosin naisia. Mikäli edellä mainitut uhkakuvat toteutuvat, uudistuksen negatiiviset seuraukset lisäävät entisestään naisten ja miesten välistä epätasa-arvoa suomalaisessa työelämässä, tiedottees-

sa todetaan.

Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 2016 toimintakertomus, tilinpäätös ja henkilöstötilinpäätös. Vuoden 2018 toiminnan painoalueet vahvistettiin. Ammattiosastoilta tulleita edustajistoaloitteita käsiteltiin kuusi. Edelleen kokouksessa olivat esillä liiton sijoitusstrategia, jäsenmaksupalautuksia koskeva sääntömuutos sekä kansainvälisen toiminnan ja työttömyyskassan tilannekatsaus.

Liiton jäsenet voivat lukea yksityiskohtaisemmat tiedot edustajiston kokouksen päätöksistä kirjautumalla jäsensivuille. ■

LUE PÄÄTÖKSET TÄÄLTÄ

Saattohoito kuntoon -hanke:

Vahvuudet käyttöön kuolevan hoidossa

Kuinka kehittää saattohoitoa? Tähän kysymykseen on etsitty vastauksia yhdeksässä sairaanhoitopiirissä Yhteisvastuukeräyksen 2014 varoilla. Saattohoito kuntoon -projekti 2015–2017 on tarjonnut kullekin mukaan valitulle yksikölle puolen vuoden yhteistyörupeaman hankkeen työryhmän kanssa.

Koulutukseen haki 107 yksikköä. Määrä kertoo kouluttamisen ja kehittämisen valtakunnallisesta tarpeesta. Kehitysprojektiin valittiin yhdeksän perusterveydenhoidon yksikköä. Mukana oli muun muassa kehitysvammaisten hoitolaitos, palvelu- ja tehostetun palvelun yksikkö, terveyskeskuk-

sen vuodeosasto, kaupunginsairaalan vuodeosasto sekä kotisairaala ja kotihoito.

Tarjosimme puolen vuoden aikajaksolle kerran kuukaudessa koulutusta, työnohjausta ja konsultointia. Sisältö rakennettiin ja toteutettiin yhdessä kunkin yksikön kehittämisryhmän kanssa.

Aluksi katsoimme läpi olemassa olevat valmiudet sekä muutos- ja kehittämistarpeet. Olimme käytettävissä hoitopaikkojen tilaisuuksissa, kuten omaisten illoissa sekä tiedotus- ja yleisötilaisuuksissa yhteistyökumppaneiden kanssa. Tiedotus- ja yhteistyötilaisuuksia oli koko henkilökunnalle, esimer-

SAATTOHOITO TAPAHTUU ARKISESSA KOHTAAMISESSA JA HOITOTYÖSSÄ.

kiksi laitosapulaisille ja ruokahuollosta vastaaville. Haimme moniammatillista osallistumista.

ALKU AINA HANKALAA

Alkuun pääsy tuntui hieman hankalalta. Hoitopaikoissa oletus oli, että toisimme valmiin oman mallimme hyvästä saattohoidosta koulutuksineen ja annettuine tehtävineen. Nopeiden koulutusten ja hyvän saattohoidon mallien esittely ei kuitenkaan ollut meillä mielessä.

Tarkoituksemme oli ohjata ja rohkaista työryhmää itse löytämään oivalus omaan kehittämistyöhönsä. Oivaluksen saatuaan ryhmä nopeasti ymmärsi, etteivät he olleetkaan meidän koulutuksemme varassa. Heillä oli runsaasti tietoa, taitoa, kokemusta ja hiljaisia ohjeistuksia. Niitä ei ollut tuotu hoitoyksikössä esiin, eikä niitä ollut kirjattu mihinkään toimintamalleina tai -ohjeina.

Mitä ohjeistusta olisi siis kehitettävä? Ryhmät selvittivät asian hoitopolkutehtävän avulla. Asukkaan hoitopolku rakennettiin näkyviin seinälle leikkaa-liimaa-keinoin. Polku ulottui potilaan tulovaiheesta hänen kuolemaansa asti. Se sisälsi potilaan lisäksi huomioiden hänen läheistensä ja hoitotyön näkökulmasta.

Kun kehittämistyöryhmä työsti hoitopolkua, saattohoidon vaikeat kysymykset nousivat esiin. Milloin saattohoito tulisi ottaa ennakoiden puheeksi? Millä tavoin ajoissa tehty hoitolinjaukset vaikuttavat asukkaan elämän loppuvaiheen hoitosuunnitelman laatimiseen? Kuka ottaa saattohoidon puheeksi ja kuinka saadaan esiin tietoja potilaan ja omaisten toiveista ja tarpeista? Kuinka luodaan ennakoiden turvallinen hoitosuhde, joka johtaa loppuvaiheessa mahdollisimman tasapainoiseen saattoon?

ROHKEUTTA, SELKEYTTÄ JA YHTEISTYÖTÄ

Kartoitus toi esiin saattohoidon hoitotyön osaamisen tarpeet. Arvioimme yhdessä, mitä koulutusta tarvitaan oirehoitoon, potilaan ja hänen läheisen-

sä kohtaamiseen sekä toimintaan kuoleman tilanteessa. Työnohjauksella ja konsultoinnilla lisättiin hoitajien tilaneroherkkyä ja keinoja potilaan tilan arviointiin ja tulkintoihin, joiden nojalla tehdään tärkeitä päätöksiä.

Samalla selkiytyi koko yksikön ja hoitotiimien yhteistyön merkitys saattohoidon laadun varmistamiseksi. Tämä tarkoittaa, että potilaan hyvinvointi toimii mittarina hyvälle saattohoidolle.

Työ ulottui myös yksikön ulkopuolelle: kehittämistyöryhmä kartoitti tahoja, jotka toimivat yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Monissa kohdin ryhmä yllättyi positiivisesti huomattavasta, kuinka monia näistä voisi lähestyä yhteistyön kehittämiseksi, esimerkiksi sairaalapappia ja seurakunnan tai paikallisen syöpäyhdistyksen mahdollisia vapaaehtoistyöntekijöitä. Lisäksi perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon välistä yhteistyötä pohdittiin. Havahduimme kaikki huomaamaan, kuinka tärkeää olisi kehittää eri toimijoiden välistä kiinnostusta ja keskustelua yhteistyöstä ja hoidon kehittämisestä.

Saattohoito tapahtuu arkisessa kohtaamisessa ja hoitotyössä. Se rakentuu päivittäisen hyvän hoidon sisälle, ja kuoleva kohdataan perushoidon hyvien rutiinien kautta. Turva kuolevalle rakentuukin hoitajien kautta tämän tutuuden avulla.

On tärkeää, että olemme ammatillisesti kiinnostuneita saattohoidon hoitotyöme toteutumisesta. Tämä kiinnostus haastaa esimiehet antamaan panoksensa ja tukensa kehittämiseen.

Tavoitteena on, että yksiköissä toimisi saattohoidon vastuuhoidaja. Hän on kehittämässä perehdytysohjelmaa, jotta siihen tulee myös saattohoidon osuus. Näin sen laatua ja jatkuvuutta voidaan varmistaa.

KEHITYS AUTTAA JAKSAMAAN

Keskusteluun on syytä nostaa myös henkilökunnan jaksaminen kuolevan hoitotyössä. Kehittäminen tuo mielekkyyttä ammatilliseen toimintaan.

Osaamisen monipuolinen käyttäminen työn kehittämisessä ja hyvien kokemusten mahdollistamisessa on yhteisen jaksamisen kulmakiviä. Sen kautta säännöllinen asioiden esiin tuominen ja keskustelun avaaminen voi saada tilaa kiireestä huolimatta.

Elämän loppuvaiheen kohtaamisessa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa korostuu hoitotiimin yhteistyö ja yhteiseksi muodostunut suhde kuolemaan. Tähän tarvitaan kokemuksia ja ajatustenvaihtoa.

Kehittäminen pitää siis sisällään työnohjauksellista ja koulutuksellista yhteistyötä, joka tukee hoitohenkilökuntaa. Koska hoitotiimin on oltava toimissaan johdonmukainen ja yhtenäinen, menettelytavoista on syytä kehittää selkeät kirjalliset ohjeet. ■

MIIA SALONEN
SAIRAANHOITAJA, LOGOTERAPEUTTI
TERHOKOTI

Osaaminen esiin

Vuoden 2014 Yhteisvastuukeräyksen Suomen osuus suunnattiin saattohoidon kehittämiseen, esiin nostamiseen ja siinä toimivien tahojen yhteistyön lisäämiseen.

Saattohoito kuntoon -hankkeen johtajan, ylilääkäri Juha Hännisen mukaan tavoite on ollut vahvistaa olemassa jo olevia hankkeita ja tuottaa niissä saadut kokemukset laajempaan käyttöön.

"Toinen kohde on lisätä etenkin perustasolla työskentelevien ammatilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden valmiuksia tehdä saattohoitotyötä. Kolmas tavoite on lisätä valmiuksia saattohoitoon kaikissa tautiryhmissä. Tarkoitus on myös lisätä julkista keskustelua ja ymmärrystä saattohoidon suhteen", hän kirjoittaa Terhokodin kotisivuilla.

Saattohoito kuntoon -hankkeen työryhmään kuuluvat lääkärit Juha Hänninen ja Eero Vuorinen sekä sairaanhoitaja Miia Salonen.

Pienikin kaipaa

TEKSTI MINNA SEPPÄ KUVA INGIMAGE

Lapsi suree, mutta eri tavoin kuin aikuinen.
Päiväkodin ammattilaiset voivat auttaa lapsia, joilta on kuollut lähiomainen.

Ollaan hammaslääkärissä. Odotetaan paikan kovettumista. Hammaslääkäri keventää tunnelmaa ja kertoo, että julisteen puut voivat elää 120-vuotiaiksi. Vai niin, sanoo kuusivuotias, ihmiset eivät elä niin pitkään.

Suruperheessä puhutaan kuolemasta, koko ajan: Äiti, mihin isä kuoli? Äiti, miksi isällä oli niin pieni arku? Äiti, millaisella autolla isi ajaa taivaassa?

Kysymyksiä riittää, ja niihin pitää vastata.

– Lapsen suru ja huoli on otettava tosissaan. Vaikka lapsi sanoisi joskus rankkojakin asioita, häntä on hyvä kiittää ajatustensa kertomisesta, KÄPY ry:n toiminnanjohtaja Susanna Uittomäki sanoo.

Jos lapsen lähiomainen on menehtynyt johonkin sairauteen, on tärkeää puhua sairaudesta sen nimellä. Lisäksi pitää kertoa, että vaikkapa syöpä tai sydäntauti ei tartu, ja että kaikkiin sairauksiin, kuten flunssaan, ei kuole.

LAPSIPERHEILLE TUKEA, AMMATTILAISILLE KOULUTUSTA

Suruperhe kaipaa usein tukea, mutta jää yksin.

– Ajattelemme, että surevien pitää antaa toipua rauhassa, ja menetyksen kohdanneiden yksityisyyttä kunnioitetaan liikaakin. Järjestöt, seurakunnat ja esimerkiksi kuntien perheneuvolat pystyvät auttamaan, mutta perheiden on löydettävä palvelut.

Iso-Britanniassa on keskuksia, jotka ovat erikoistuneet tukemaan surevia lapsia ja lisäämään ammattilaisten tietoa aiheesta. Aiemmin lastentarhanopettajana työskennellyt Uittomäki kaipaa vastaavia organisaatioita Suomeenkin.

– Perheiden tai lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten peruskoulutus ei yleensä anna tarpeeksi välineitä surevan perheen tai lapsen tukemiseen.

SURU ON RAKKAUDEN HINTA

Ihminen reagoi menetykseen surulla. Pienikin lapsi voi surra, kun hänelle tärkeä perheenjäsen on yhtäkkiä poissa.

Lapsen suru sisältää erilaisia tunteita, esimerkiksi ikävää, pelkoa muidenkin rakkaiden menettämisestä, hätää siitä, et-

tä elämä jää poikkeustilaan, vihaa vanhempia tai itseä kohtaan siitä, että kuolemaa ei pystytty estämään, ja kateutta niitä kavereita kohtaan, joiden kaikki perheenjäsenet ovat elossa.

– Lapsen tai nuoren suru ei ilmene samalla tavalla kuin aikuisen. Lapsi saattaa esimerkiksi jatkaa leikkejään, vaikka hänelle kerrotaan, että läheinen on kuollut.

– Lapsi ”surahtelee”: on välillä surullinen, välillä iloinen. Suru näyttäytyy esimerkiksi leikeissä ja piirustuksissa. Se voi ilmetä myös muun muassa mahakipuina, ruokahaluttomuutena tai nukahtamisongelmina.

Uittomäen mukaan aikuiset usein ajattelevat, että lapsi ei sure, on unohtanut tai ei ymmärrä tapahtunutta. Aikuiset myös suojelevat lapsia, eivätkä siksi uskalla puhua kuolemasta heidän kanssaan. Samaa aikaan lapsi saattaa vaieta aiheesta, jotta ei aiheuttaisi aikuiselle lisämurhetta. Lapsi voi myös yrittää ottaa aikuisen roolin, olla kiltti ja reipas.

– Lapsen surulle tulisi antaa tilaa, ja viestiä, että kaikkien tunteiden kokeminen ja näyttäminen on sallittua.

KERRO KUOLEMASTA REHELLISESTI

Surun käsittely on yksilöllistä. Lapsen reaktioihin vaikuttavat muun muassa hänen aiemmat kokemuksensa, kehitystasonsa, se, kuka on kuollut ja miten lapsi sai tietää tapahtuneesta.

Kuolemankäsitys muuttuu lapsen kasvaessa. Alle 5-vuotiaat lapset saattavat kysyä useita kertoja, milloin kuollut palaa kotiin, tai tuleeko siskolla haudassa kylmä. Esimerkiksi nukkuu pois -kielikuvaa pitää välttää, jottei lapsi ala pelätä nukahtamista.

6–7-vuotias lapsi alkaa ymmärtää, että kuolema koskee kaikkea elollista. Tämä saattaa aiheuttaa menettämisen pelkoa. Jos lapsi pelkää vanhempiensa kuolemaa, hänen kanssaan voi sopia, kuka hänestä huolehtisi, jos vanhempia ei enää olisi. Samalla pitää kertoa, että heidän menettämisensä on hyvin epätodennäköistä.

Noin 10-vuotias lapsi ymmärtää kuoleman peruuttamattomuuden ja ruumiin toimimattomuuden sekä sen, että kuolema koskee kaikkea elollista, ja että kuolemaan on yleensä jokin syy. Hän myös pystyy ajattelemaan, että elämä jatkuu läheisen menetyksestä huolimatta.

VANHEMPIEN TUKI

- Auta lasta sanoittamaan tunteitaan ja keräämään muistoja kuolleesta läheisestään. Voit käyttää vaikkapa muistokiviä: Anna lapsen käteen **tavallinen kivi**, ja pyydä häntä kertomaan läheisestään tavallinen muisto. Kerro, että jotkut muistot voivat satuttaa, kuten terävä kivi, kun sitä puristaa. Anna lapsen käteen **terävä-reunainen kivi**, ja pyydä häntä kertomaan jokin vaikea muisto. Kerro, että jotkut muistot ovat sellaisia, joita ei haluaisi unohtaa. Anna lapsen käteen **erityisen hieno kivi** ja pyydä häntä kertomaan jokin erityinen muisto.
- On tärkeää, että lapsi saa olla mukana perheen surussa. Pienikin ihminen voi osallistua esimerkiksi hautajaisiin, kunhan hänelle kerrotaan etukäteen, mitä tilaisuudessa tapahtuu. Lapselle voi myös antaa tehtäviä, kuten piirustuksen tekeminen arkkuun.

PÄIVÄKODIN TUKI

- Lähestytään surevaa perhettä.
- Työntekijät sopivat, kuka ottaa vastuulleen perheen voimien kysymisen ja lapsen tukemisen.
- Annetaan perheelle suullisesti ja kirjallisesti tietoa saatavilla olevasta tuesta.
- Kunnioitetaan perheen toiveita siitä, miten asiaa käsitellään lapsen ja mahdollisesti ryhmän kanssa.

TUTUSTU SURUTIETOON

– Vanhemman tulee kertoa lapselle rehellisesti, mitä on tapahtunut. Jos hän kuulee totuuden vasta myöhemmin jostain muualta, hänen luottamuksensa aikuisiin kärsii.

SYYLLISYYS JA TURVATTOMUUS PITÄÄ POISTAA

Kuolemaan liittyy eloon jääneillä usein syyllisyyden kokemus. On varmistettava, ettei lapsi miellä olevansa syyllinen kuolemaan. Muutoin hän voi kantaa tunnetta mukanaan aikuisuuteen asti.

– Pienillä lapsilla esiintyy maagista ajattelua. Jos lapsi esimerkiksi on toivonut, että äidin huomion vievää pikkuveljeä ei olisi, ja veli tämän jälkeen kuolee, lapsi saattaa kuvitella aiheuttaneensa kuoleman ajatuksillaan. Asiasta kannattaa kysyä: Joskus lapsi saattaa ajatella, että oli syyllinen kuolemaan. Oletko ajatellut niin?

Lapselta voi myös tiedustella, mikä on hänen suurin huolensa. Vastaukseksi voi tulla: kuka vie minua nyt treeneihin tai: pelkään, että sairastun ja kuolen.

– Olennaista on, että lapsen turvallisuuden tunne palautetaan. Arjen aikataulujen tulisi pysyä ennallaan. Myös syliä

ja halauksia tarvitaan. Lapsi voi taantua esimerkiksi niin, että haluaa nukkua samassa sängyssä kuin vanhempansa, ja tämä tulee sallia.

LÄHESTY SUREVAA

Suru ei etene kaavan mukaan eikä lopu tiettyyn pisteeseen: varsinkin juhlapyhät ja kuolinpäivä saattavat vielä vuosienkin päästä nostaa tunteita pintaan. Lasten ja nuorten parissa työskentelevien pitäisi muistaa tämä.

– Päiväkodin työntekijälle voi olla vaikeaa ottaa puheeksi lapsen surua. Pelkona on, että revitään haavoja auki. Pelko on turha, sillä lähiomaisten menetys ei unohdu perheeltä koskaan.

– Ei tarvitse olla surun ammattilainen. Pitää kuitenkin olla rohkeutta kohdata lapsi ja perhe sekä halua järjestää lapsen kanssa tarvittaessa myös kahdenkeskistä aikaa tapahtuneen työstämiseen.

– Moni päiväkotien työmenetelmä sopii kuoleman käsitteilyyn: voidaan tehdä tunnekirjoja, savitöitä, maalata tai vaikkapa saduttaa käsinukke kaverina. ■

Oma auto työvälineenä kotihoidossa

Noin 20 vuotta sitten kun aloitin työt kotihoidossa, kuljetin puolikuntoisella ruostekasalla, Toyota Tercelilläni vanhuksia saunaan silloisessa kotikaupungissani.

Kapealla lumisella tiellä väistin lumiauraa, joka röyhkeästi pakotti minut ajamaan tien sivuun ja olimme vähällä valua ojan puolelle. Kyydissä oleva pappa oli kauhasta kalpea ja itse tunsin olevani kaikkea muuta kuin ammattitaitoinen ja turvallinen hoitaja.

Kysyin työtovereiltani, kuka on vastuussa näissä tilanteissa, jos asiakkaalle sattuu jotain tai jos autoni kolhiutuu? Kuka maksaa viulut?

Sain vastaukseksi, että ”tervetulota tyttö kotipalvelun työntekijäksi”, täällä mennään eikä meinata! Reippaalla mielellä vastaanotamme sen mikä määrätään ja nurista ei saa. Työmoraaliin kuuluu kutsumus, auttamisentahto ja palveluhenkisyys. Piste.

Tämä oli se mitä ulospäin näytettiin, mutta todellisuudessa jokainen harmiteli suurta työtaakkaa, liiallista vastuuta ja pientä palkkaansa. Omat autot toimivat työvälineinä ja kilometrikorvaus oli naurettavan vähäinen.

Tästä päästäänkin tähän päivään. Työtaakka ja palkka ovat edelleen meidän hoitajien keskustelun aiheena, mutta pientä kehitystä olen havainnut niiden osalta vuosien varrella. Asioihin on tapana tulla positiivista muutosta, kun niihin yhdessä puututaan ja vieään kahvipöytämarinat astetta eteenpäin, siihen suuntaan minne ne kuuluvat.

Kun työvuoroni alkaa kello 7.00 aamulla, siitä eteenpäin on omistamani velkapommi Ford Focus työvälineeni, jonka kaikista kustannuksista vastaan minä itse.

Kun kuljen asiakkaan luota toiselle tai työnantajan määräämään koulutus-tilaisuuteen, tienaan 41 senttiä per kilometri. Tähän kustannukseen tuli hiljattain muutos. Entinen kilometrikorvaus oli 43 senttiä. Eli pienessä laskusuunnassa tämä ruhtinaallinen etumme.

Täällä maaseudulla – ja miksei kaupungissakin – kuljemme usein huonokuntoisilla ja hyvinkin kuraisilla tai auraamattomilla teillä. Ajamme myös teillä, joiden varsilla on kyltti ”Ajat omalla vastuulla”. Myös jäiset tiet ovat valtava riski sekä henkilövahinkojen että autojen suhteen.

Hoitotyö velvoittaa kulkemaan asiakkaan luo riippumatta minkälaisen tien päässä hän asuu.

Auton huollot, pesut ja korjaukset maksamme itse. Asiakkaita emme enää ole velvollisia kuljettamaan, mutta asiakkaiden likapyykkejä, joskus roskapusseja, rollaattoreita ja likaisia wc-apuvälineitä kускаamme omilla autoillamme.

Kolarin sattuessa maksamme itse omavastuusuuden ja riippuen tilanteesta menetämme bonukset ja maksamme monta sataa euroa enemmän vakuutusmaksuja vuodessa.

Kirjoitin muutama vuosi sitten sähköpostiviestin vanhustyön johtajalle,

jossa kyseenalaistin tämän omien autojen käytön ja mahdolliset kolarikustannukset. Hän vastasi minulle, että joissakin tapauksissa voidaan harkita kustannuksien korvaamista työnantajan taholta. Ei ilmennyt millaisessa tilanteessa tämä on mahdollista.

Meillä täällä maaseudun kotihoidon työpisteessä on käytössä yksi auto työnantajan puolesta. Työauton saa käyttöönsä hoitaja, jolla on pisimmät matkat. Muut ottavat omat autonsa.

Lyhyillä matkoilla auton käyttö on kuluttavinta ja pakkaskelit lisäävät moottorin kulumista ja polttoainekustannuksia. Pisimmät matkat kuljetaan pääosin hoidetuilla teillä, esimerkiksi koulutukseen menot.

Olisi oikeudenmukaisempaa, jos määräykset olisivat toisinpäin. Kaikkein tärkeintä olisi tietenkin, että työautoja olisi enemmän, ainakin kaksi, kolme tai riippuen asiakasmäärästä. Mikäli tämä ei onnistu niin omien autojen käytön kustannukset tulisi ottaa paremmin huomioon esimerkiksi palkassa.

Kilometrikorvauksen tulisi olla huomattavasti suurempi, ja omien autojen huollot pesut ynnä muut pitäisi saada hoitaa työajalla. Olen myös haaveillut, että työnantaja myöntäisi omien autojen käyttäjille ilmaisen pesun.

Oma auto työvälineenä on verrattavissa tilanteeseen, että henkilö, joka tekee työkseen sihteerin työtä, vaadittaisiin hankkimaan itse oma työvälineensä, eli tietokone. Tai taksirengiksi pyrkivä henkilö saisi työpaikan vasta, jos ensin hankkii oman mersun.

Toivon kannanottoa tähän pohdintaan ja ennen kaikkea heräämistä työnantajan taholta. Kotihoidon henkilöstön tulisi myös yhteisesti nostaa katti pöydälle ja puolustaa oikeuksiaan ja omaisuuttaan. ■

SALLI SIPPO

SANA ON VAPAA!

SuPer-lehden Lukijalta-palstalla sana on vapaa. Kirjoita ytimekäs mielipiteesi, palautteesi, kehu tai haukkusi ja lähetä se meille sähköpostilla:

super-lehti@superliitto.fi

tai kirjepostilla:

**SuPer-lehti/Lukijalta
Ratamestarinkatu 12
00520 Helsinki**

Muista liittää mukaan henkilötietosi ja mahdollinen nimimerkki.

Keto-orvokki

*Orvokkini tummasilmä,
kultasydän pieni.
Katsot aina lempeästi,
kun käy luokses' tieni.*

J.N. LAHTINEN

Hentoisen, mutta kauniin keto-orvokin, *Viola tricolorin* tunnistaa moni helposti sen kauniin sini-lila-keltaväriytyksen vuoksi. Kasvia näkeekin usein pihoissa, pellonpientareilla ja kallionkoloissa. Onpa keto-orvokkia käytetty jopa kuulusissa suomalaisessa astiasarjassakin sen lisäksi, että se on reilun 45 000 suomalaisen naisen nimi.

Keto-orvokin nimestä on olemassa monenlaisia tarinoita. Itse asiassa orvokki on johdettu sanasta orpo. Orvokkia on kutsuttu orvonkukaksi tai orpolapsenkukaksi. Tillandzin kasviluettelossa vuonna 1683 kukkaa kutsuttiin nimellä Colmi Cuckainen. Orvokki-nimi on johdettu samaan tapaan kuin talvikki tai kaunokki. Elias Lönnrot käytti kehittelemäänsä orvokki-nimeä kasviossaan 1860. Sitä ennen kasvi tunnettiin myös nimellä kolmikukka.

1800-luvulla kasvi mainittiin jo monissa yrttikirjoissa. Keto-orvokki on niin sanottu limapitoinen kasvi. Liman sanotaan hoitavan vatsaa ja suolistoa sekä estävän tulehduksia. Kasvia on käytetty myös mausteena, sillä roomalaiset ja kreik-

TIESITKÖ? Taru kertoo, että keto-orvokilla oli ihana tuoksu, joka houkutteli poimijoita. Kerääjät talloivat samalla kuitenkin viljapeltoja, joissa orvokki kasvoi rikkaruohona. Orvokki pyysi, että Jumala ottaisi tuoksun pois, jotta vilja säästyisi. Tämä kuuli pyynnön. Kukalle annettiin tuoksun tilalle Pyhän kolminaisuuden värit: kulta, violetti ja valkea. Tuoksuorvokki onkin edelleen yksivärinen ja tuoksuva.

VINKKI:

Alkukesän hortakukkasalaatti

- noin litra syötäviä puutarhakukkia kuten orvokkeja, koristekrassin kukkia, ruiskaunokkeja ja kehäkukkia. Revi isommat kukat pienemmiksi
- herneen kukkia
- valitsemaasi makeahkoa salaattinkastiketta
- mustapippuria myllystä
- hyvälaatuista hienoa merisuolaa

Sekoita ainekset keskenään ja mausta salaattinkastikkeella, suolalla ja mustapippurilla.

kalaiset maustivat keto-orvokilla viininsä. Monikaan ei tiedä, että myös makeisissa käytetään orvokkiöljyä.

KÄYTTÖ. Keto-orvokkia käytetään sekä ulkoisesti että sisäisesti erilaisten ihovaivojen hoitoon. Kuivan yskän hoidossa on käytetty hunajaan sekoitettuja kukkia. Keto-orvokin juuri puolestaan on sekä oksettavaa että ulostuttavaa. Orvokkiuutetta taas on käytetty muun muassa kihtiin, niveltulehduksiin, joihinkin sukupuolitauteihin sekä kurlausvetenä hammaskiipun ja ientulehduksiin. Orvokki lisää myös hien- ja virtsaneritystä, minkä vuoksi sitä on käytetty kuumeen hoidossa.

Koko kasvista voidaan tehdä tinktuuraa, kuivatusta kasvista teetä sekä keitettä esimerkiksi maitoon sekoitettuna. Kukkia voidaan käyttää salaattissa sekä lämpimien ruokien, tätekakkujen, jälkiruokien ja jäätelön koristeena. Kukista voi tehdä hilloa, hunajaa, siirappia ja viiniä. Myös lehtiä voi syödä salaattina. Keto-orvokin terälehdillä voi värjätä lankoja.

RAVINTOARVO. Keto-orvokki sisältää muun muassa paljon flavonoideja sekä saponiineja, salisyylihappoa ja sen johdoksia. Lisäksi siinä on kasvilimaa, karvasainetta, parkkiaineita, eteerisiä öljyjä sekä syklotidejä. Ne ovat sytotoksisia, joten niillä on potentiaalista käyttöä syöpäsairauksien hoidossa.

VARO. Keto-orvokin juuret voivat aiheuttaa pahoinvointia. Tuoretta kasvia ei tule antaa pienille lapsille. Pitkään käytettynä ja suurina annoksina kasvi voi aiheuttaa allergista oireilua. ■

LISÄTIETOA:

SAMI TALLBERG. KOIVUNMAHLAA JA KAVIAARIA. README.FI 2012
SINIKKA PIIPPO. VILLIVIHANNEKSET. MINERVA KUSTANNUS OY 2016

WWW.YRTTITARHA.FI
WWW.WIKIPEDIA.FI

Elvi ja Kauko Laine ovat olleet yhdessä
melkein 70 vuotta. Vuosien myötä rakkaus
toista kohtaan on vain syventynyt.

Rakkautta, rakkautta vain

TEKSTI JA KUVAT ELINA KUJALA

Se on lämmin katse, selvitetty riita, aamiaiseksi tehty silli-
voileipä tai yhteinen pyöräretki. Rakkauden tavat ovat
monet. Kesälukupaketissa kolme pariskuntaa kertoo,
millaista rakkaus heidän parisuhteessaan on.

EDELLEEN IKÄVÄ TOISEN LUO

Vuosien myötä rakkaus muuttuu, mutta ei lopu.
Vanhusten parisuhdetta voi tukea monella tavalla.

Kauko ja Elvi Laine istuvat vierekkäin kahvipöydän ääressä. Elvi kumartuu supattamaan jotakin miehensä korvaan ja sipaisee samalla kättä pöydän alla. Kauko ei paljon enää puhu, mutta kasvoilla häivähtää hymy ja siniset silmät katsovat jonnekin kauas. Ehkä mieleen tulee muisto siitä lämpimästä kesästä vuonna 1945, kun Kauko ja Elvi ensimmäisen kerran tapasivat toisensa.

– Olin 17-vuotias, ripille päässyt ja tulin Tuomiston taloon piiiaksi, köksäksi keittiöhommiin. Vuotta vanhempi Kauko oli samassa talossa pikkurenkinä. Kun minä kasseineni linja-automatkan jälkeen kävelin tuvan ovesta sissään, tokaisi talossa asusteleva vanha karjalaispappa, että no niin, sieltä tuli Kaukolle morsian!

Elviä muisto naurattaa vieläkin.

– Vaikka ei se ihan siitä heti lähtenyt liikkeelle. Pikkuhiljaa ihastuttiin ja ruvettiin käymään yhdessä tansseissa. Kun Kauko lähti sotaväkeen, niin kyllä me sitten jo seurusteltiin.

Elvin ja Kaukon häitä tanssittiin heinäkuussa 15.7.1950. He ovat olleet naimisissa 67 vuotta, yhdessä melkein 70.

– Me ollaan aina oltu sellaisia iloisia ja pirteitä ihmisiä, meillä on ollut onnellinen liitto, sanoo Elvi. Kaukon silmät kyyneltyvät.

–Kauko on herkkä, sanoo Elvi ja pyyhkäisee nenäliinalla miehensä silmäkulmaa.

Kauko rakensi talon Sastamalaan ja kävi ensin töissä kumi-
tehtaalla, sitten paloasemalla palomiehenä ja teki lopulta pitkän uran yksityisyrittäjänä laukkuja valmistaen. Elvi markkinoi Finnmirrorin peilejä ympäri Suomen. Kauko harrasti tanssireissuja mukana.

– Lapsia meille ei koskaan tullut, vaikka kaikkensa sen eteen tehtiin ja sairaalassakin asiaa yritettiin hoitaa. Lasten

saaminen ei ole mikään itsestäänselvyys, Elvi sanoo ja on hetken hiljaa.

Vuosi sitten 89-vuotias Kauko muutti asumaan palvelukeskus Hopun Anninpirttiin. Aivoinfarktin jälkeen Elvi huolehti hänestä vuosia kotona, kunnes kunto huononi. Nyt Elvi asuu yhä kotona, mutta käy katsomassa Kaukoaan joka päivä.

– Me puoliset olemme kuin oman talon väkeä täällä, sanoo Elvi.

Anninpirtin lähiesimies Auli Kanerva jatkaa, että niin on tarkoituskin. Asukkaiden läheiset otetaan mukaan talon arkeen. He osallistuvat yhteisiin juhliin ja harrastuksiin. Nyt Auli kuorii perunoita pöydän ääressä, sillä huomenna tehdään porukalla muusia perinneruokapäivän kunniaksi. Elvi-kin tulee pyörittelemään lihapullia. Se on hänelle tärkeää, sillä Kauko tykkää vaimon tekemästä kotiruoasta. Anninpirtissä ei ole vierailuaikoja.

– Parien toiveita kuunnellaan ja kunnioitetaan. Pariskunnat asuvat samassa huoneessa, mutta joskus jotkut haluavat omat huoneet, koska ovat siihen tottuneet jo kotona. Ei se rakkautta ja välittämistä vähennä. Oveen voi laittaa lapun, jos pari haluaa omaa rauhaa. Parisuhdetta voi tukea palvelutalossa monella tavalla. Meillä puhutaan, halataan ja pussataan-kin paljon, sanoo Auli. Hoitaja on lähdössä yhden asukkaan kanssa katsomaan tämän sairaalassa olevaa puolisoa. Auli tekee sillivoileivän viemisiksi, sillä kaikki tietävät, että se on potilaan lempiherkku.

Elvi tekee lähtöä takaisin kotiin. Vaikka Kaukolla on kaikki hyvin Anninpirtissä, on ikävä silti toisen luo kova.

– On parempia ja huonompia päiviä. En minä halua enää nukkua parisängyssä meidän yhteisessä makuuhuoneessa, kun ei Kauko ole siinä vieressä. Siirryin siihen viereiseen pikkukamariin. Ei toisen poissaoloon meinaa millään tottua. ►

Ville-Petteri Pertunsilta ja Eija-Liisa Helkamäki pyöräilevät, keräävät pulloja ja katsovat yhdessä telkkaria.

SE OLI SAMAN TIEN MENOA

Kehitysvammainen kihlapari tarvitsee arjessaan muiden apua, mutta se ei vähennä rakkauden määrää.

Kokemäkeläisen rivitalon pihalla kaikuu nauru ja kovääninen puhe, kun Ville-Petteri Pertunsilta, 33, ja Eija-Liisa Helkamäki, 34, tervehtivät töihin tulevia tuttuja.

– Haetko sä, kulta, maitoa sieltä sisältä, kysyy Ville-Petteri ja touhuu kahvitarjoilua pihapöydälle yhdessä Eija-Liisan kanssa. Varjossa on viileää, mutta aurinkossa lämmintä. Jutellaan myöhässä tulleesta keväästä, tautoinneista, maastopaloista ja eilististä juhlista, kaikesta mistä ihmiset nyt yleensä kahvitellessaan tulevat puhuneeksi.

– Vai mitä, Ville? Kysyy Eija-Liisa tuon tuosta.

– Juu, vastaa Ville aina.

Ville-Petterin ja Eija-Liisan koti on Kajastuksessa, joka tarjoaa Kokemäellä tuettua asumista 15 kehitysvammaiselle. Molemmat asuvat omissa asunnoissaan, mutta saavat ohjaajilta apua arkisten asioiden hoitamiseen, käyvät syömässä yhteisissä tiloissa ja osallistuvat talon tapahtumiin ja harrastuksiin. Pariskunta tapasi ensimmäisen kerran Kajastuksessa vuosi sitten ja se oli saman tien menoa.

– Heti, kun Ville-Petteri näki minut, niin se päätti, että tuon minä haluan. Vai mitä, Ville, nauraa Eija-Liisa.

– Juu. Se on vaikea sanoa, että mihin ihmisessä ihastuu ja mihin ei, sanoo Ville. Häntä ei kuulemma nykyään viikonloppuisin juuri kotona näy, sillä yleensä mies on Eija-Liisan luona kuten nytkin.

Pariskunta meni kihloihin joulukuun 9. päivä. Molempien nimettömässä on nyt sileä, kaunis hopeasormus. Lähipiiri otti tiedon seurustelusta vastaan rauhallisesti.

– Aika hyvin. Tämä on mun ja Villen välinen asia, sanoo Eija-Liisa.

Sitä on vaikea eritellä, että mikä toisessa on parasta tai mitä hyvä parisuhde tuntuu.

– Minä valitsin Villen puhelimeen nuo kuoretkin. Hopeanväriset, sanoo Eija-Liisa ja katsoo hymyillen Villeä.

– On muuten hyvät kuoret, vastaa Ville.

Pariskunta käy töissä Antinkartanon kuntoutuskeskuksessa. Ville on pihatöissä. Hän arvelee, että ensi viikolla saa ruveta jo leikkaamaan nurmikkoo. Eija-Liisa on sisätöissä. Hän tekee käsitöitä, joiden aiheena on usein kissoja.

– Tykkään kissoista tosi paljon. Vai mitä, Ville?

– Juu. Ja koirista se tykkää myös.

Parin yhteinen harrastus on pyöräily.

– Yhtenä päivänä kilometrejä tuli kolmekymmentä, sanoo Ville.

Pyöräily liittyy toiseen tärkeään harrastukseen, pullojen keräämiseen. Laatikkopyörän kanssa liikkuva Ville ja Eija-Liisa ovat tuttu näky Kokemäen keskustassa ja marketin pullonpalautusautomaatilla. Pullonkeräyskierrokselle kylille he ovat lähdössä tänäänkin. Viikonloppuna ohjelmassa on grillailua Kajastuksessa kaverien kanssa sekä amerikanrautoja esittelevä Kokemäki Cruising.

– Kesällä mennään porukalla retkelle Yyteriin Poriin ja risteilylle, sanoo Ville.

– Ja sellaista on suunniteltu, että talvella me lähdettäisiin ihan kahdestaan Naantalin kylpylään ja ohjaaja tulisi mukaan, ettei meidän tarvitse huolehtia raha-asioita, sanoo Eija-Liisa.

– Se on hyvä, että ohjaaja tulee mukaan, ettei meidän tarvitse koko ajan miettiä rahaa, että onko sitä vai ei, lisää Ville.

Toisen seurassa on hyvä olla. Riitoja ei tule usein.

– Jotakin sanaharkkaa. Se kestää yleensä kolme minuuttia ja sitten sovitaan, että mitäs näistä. Jokaisessa parisuhteessa on erimielisyyksiä, mutta sehän on tärkeintä, että kuinka ne osataan sopia, sanoo Ville. ►

Ville Sintonen ja Sara Salomaa sanovat, että samalla alalla työskentely on sekä etu että haaste. Kun ystäväpiirikin on täynnä hoitajia, täytyy huolehtia, että puhutaan välillä muustakin kuin töistä.

TYÖTÄ TEHDÄÄN SYDÄMELLÄ

Hoitajapariskuntaa yhdistävät
samanlaiset elämänarvot.

Ville Sintosen, 29, ja Sara Salomaan, 27, rivitalokodissa Karkkilassa tuoksuu kahvi. Pöydälle on katettu puolukkapiirakkaa, ikkunan takana takapihalla odottaa terassityömaa tekijäänsä alkukesän auringossa. Kissat Viiru ja Vinski kiertelevät jaloissa rapsutusten toivossa. Tunnelma on sunnuntain, vaikka eletään maanantain keskipäivää. Yhteinen arkivapaa on mahdollinen, sillä Ville ja Sara ovat molemmat hoitajia ja vuorotyöläisiä. Vaikka vuorotyö toisinaan vaatii sovittelua, arkivapaat virkistävät parisuhdettakin.

– En edes haluaisi tehdä kahdeksasta neljään töitä. On hieno tunne mennä arkiaamuna ruokaostoksille, kun koko kauppa on tyhjä muutamaa eläkeläistä lukuunottamatta, naurahtaa Ville.

Ville työskentelee lähihoitajana karkkilalaisessa Toivokodissa, jossa asuu muisti- ja monisairaita vanhuksia. Hän on myös SuPerin Karkkilan ammattiosaston hallituksessa. Hoitajien yhteisten asioiden hoitaminen kiinnostaa. Sara on ammatinvaihtaja, opiskelee nyt Lohjalla sairaanhoitajaksi ja tekee siinä sivussa alan töitä.

Sara ja Ville tapasivat toisensa kaksi vuotta sitten Nummelassa. Baarissa tietysti, niin kuin aika monet muutkin pariskunnat. Tapaamiseen liittyy aita ja kompurointia, joka Villen mukaan oli ennakolta suunniteltu juttu, mutta josta ei nyt puhuta sen enempää. Hoitaja ei varsinaisesti etsinyt hoitajaa, mutta samat arvot yhdistivät.

– Olemme molemmat aika vahvoja persoonia. Hoitajuus on meissä molemmissa vahva. Se näkyy elämänarvoissa, eikä arvomaailma muutu vapaalla, vaikka tietenkin ammatillisuus näkyy töissä eri tavalla kuin kotona, sanoo Ville.

– Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo kuuluvat hyvään hoitoon. Hyvä hoitaja on empaattinen, helposti lähestyttävä ja tietyllä tavalla myös kunnianhimoinen, sillä hoitaja ei koskaan ole valmis, vaan aina voi oppia uutta. Me teemme molemmat työtä sydämellämme, sanoo Sara.

– Sen takia joskus ottaa koviin, kun näkee välinpitämät-

tömyyttä tai kun ei itse pysty mitoituksen ja aikapulan takia hoitamaan niin hyvin kuin haluaisi, miettii Ville.

Kun ollaan samalla alalla töissä, kotona tulee väistämättä puhuttua työasioista. Se on molempien mielestä hyvä.

– Aika paljon me keskustellaan alaan ja hoitamiseen liittyvistä jutuista. Jos tulee sellainen olo, että haluaa puhua, niin tietää, että toinen kuuntelee ja osaa samastua tunteisiin. Saattohoito ja kuolema ovat asioita, joista usein on tarve puhua vielä kotonakin. Karkkila on pieni paikkakunta ja asiakkaamme ovat usein lapsuudesta tuttuja, joskus sukulaisiakin. Mutta on sellaisiakin päiviä, kun toisen olemuksesta näkee, että nyt ei jaksu puhua mistään työhön liittyvästä, sanoo Ville.

Ammatti-identiteetti on vahva, mutta ei elämä voi olla pelkkää hoitajana olemista. Molemmilla on oma tapansa irrottautua.

– Sauna. Istun siellä itsekseni ja mietin asiat läpi. Jos työvuorossa on tapahtunut exitus, lämmitän aina saunan, olipa sitten aamu tai ilta, sanoo Ville.

– Saatan miettiä ja pohdiskella eettisestä näkökulmasta moniakin asioita. Rentoudun parhaiten tekemällä, tykkään puuhastella kaikkea. Käyn kävelyllä, tapaan ystäviä ja leivon, sanoo Sara.

Tänä kesänä Sara ja Ville ovat ensimmäistä kertaa töissä samassa paikassa, kun Sara tulee kesätöihin Toivokotiin. Ajatus saa pariskunnan pyörittelemään päätään nauraen. Kesäpestin ajan sama työ sopii, mutta tulevaisuuden toive se ei ole kummallekaan.

– Vaikka viihdymme yhdessä ja olemme ammatillisista asioista yleensä samaa mieltä, niin kaipaamme myös jotakin omaa. Ammatillisen roolin ja puolison roolin välillä tasapainotteleminen ei aina ole helppoa, mutta töissä ollaan tietenkin töissä ja hoitajana, sanoo Sara.

Ville ja Sara ovat sitä mieltä, että on tärkeää että ihminen tykkää työstään ja haluaa kehittyä siinä.

– Se, että viihtyy työssään, näkyy varmasti myös täällä kotona, sanoo Ville ja antaa Saralle pusun. ■

AVAIMIA VOIMAANTUMISTA VAHVISTAVAAN OHJAUKSEEN

Muistisairauteen sairastuneen ihmisen ja hänen läheisensä mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen tarvitaan voimaantumisen avaimia. Näitä avaimia ovat voimavarojen ja vahvuuksien tunnistaminen, erilaisten näkökulmien löytäminen sekä osallisuuden vahvistaminen.

Aidoissa ja tasaveroisissa kohtaamisissa avautuu mahdollisuus voimaantumiselle.

Muistisairauteen sairastuneen ihmisen kuuleminen on yksi voimaantumisen avaimista. Tällöin ihmisen tilanne ja tarina ovat keskiössä. Hänen tarpeitaan ja toiveitaan kuullaan ja muistisairas ihminen saa tilaa tulla näkyviin omana itsenään.

Jokaisella meistä on monia taitoja ja vahvuuksia. Muistisairaalte ihmiselle vahvuuksien tarkastelu ja niiden näkyväksi tekeminen luovat iloa ja elämänvoimaa. Kun katse tarkentuu hänen vahvuuksiinsa ja voimavaroihinsa sen sijaan, että katsottaisiin yksinomaan toimintakyvyn heikentymistä tai oireita, arkeen löytyy kannattelevia asioita ja myönteisiä näkökulmia.

Muistisairauteen sairastuneen ihmisen vahvuuksien tunnistamiseen tarvitaan taitoa ja harjaantunutta silmää. Perehtyminen hänen elämäntarinaansa tuo esiin vahvuuksien laa-

jaa kirjoja. Muistisairaahan ihmisen hyvä tuntemus, havainnointi, kuuntelun kautta etenevä keskustelu ja yhteistyö läheisten kanssa auttavat löytämään vahvuuksia.

Onnistumiset, kiinnostuksen kohteet, aiemmat harrastukset ja työ kertovat kaikki ihmisen vahvuuksista. Muistisairaahan ihmisen vahvuuksista kertoo myös se, mitä hän tekee mielellään, mistä asioista hän innostuu tai mitkä asiat ovat hänelle merkityksellisiä ja tärkeitä. Yhtä lailla vahvuudet näyttäytyvät siinä, miten ihminen on selviytynyt aiemmin elämässä haasteista.

Voimaantumisen tukeminen tarkoittaa sellaisten tilanteiden tarjoamista, jossa ihminen saa käyttää kykyjään ja taitojaan sekä elää vahvuuksiaan todeksi ja näin kokea onnistumista. Myönteisen palautteen avulla voidaan rohkaista ja kiinnittää tietoisesti huomio onnistumisiin.

KOHTAAMISEN TAITO JA TARVE

Voimaantumista vahvistava lähestymistapa tulee näkyväksi kohtaamisissa. Myönteinen, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen ravitsee meitä. Tällaisessa kohtaamisessa läsnäolon voi aistia.

Kun kuulemme ja näemme ihmisen, olemme kiinnostuneita siitä, mitä hän viestii ja rakennamme yhteyttä ja luottamusta. Tämä ravitsee kohtaamisen tilanteessa molempien hyvinvointia. Myötätuntoinen asennoituminen toiseen puolestaan herkistää kuulemisen taitoa ja näkemisen kykyä, ihmisen tarpeiden huomaamista ja niihin vastaamista vaikkapa rauhoittavalla kosketuksella tai äänenävyllä.

Myönteinen ja kannustava ilmapiiri on kohtaamisen perusta. Muistisairautta sairastavaa ihmistä katsotaan hyväksyen. Hyvissä kohtaamisissa viriää myönteisiä tunteita, jotka kannattelevat tilanteen jälkeenkin. Näissä hetkissä elää yhtäaikaista herkkyyttä ja voimaa.

Herkkyys katsoa ja kuunnella tarvitsee rinnalleen kannustamista, toiveikkuuden luomista ja rohkaisua. Tuetaan ihmistä näkemään arjessa iloa ja voimaa antavia asioita ja luodaan tilanteita, joissa voi nauttia luonnosta, mielimusiikista tai yhteisistä keskusteluista ja huumorista. Samalla omasta työstä voi tulla entistäkin merkityksellisempää.

VIVA-HANKE

VIVA-hankkeessa kehitetään voimaantumista vahvistavaa ohjausta kotona asuville muistisairauteen sairastuneille ja heidän läheisilleen. Hankkeessa sovelletaan positiivista psykologiaa, ratkaisukeskeistä lähestymistapaa sekä tietoisien läsnäolon ja itsemyötätunnon näkökulmia. Hanke toteutetaan 2016–2017 terveyden edistämisen määrärahalta (THL/STM).

Hankkeessa on toteutettu muistisairauteen sairastuneille ihmisille ja heidän läheisilleen ryhmiä, joissa on paneuduttu tietoiseen läsnäoloon ja itsemyötätuntoon. Ammattihenkilöille on toteutettu kaksi valmennuspolkua. Syksyn 2017 aikana hankkeessa julkaistaan oppaita, järjestetään työpaja ja päätösesminaari. Oppaat ovat ilmestyttyään vapaasti ladattavissa Ikäinstituutin sivulta, www.ikainstituutti.fi.

LISÄTIETOJA TÄÄLTÄ

OSSI GUSTAFSSON

On hyvä huomata, että työyhteisössä voimme tartuttaa toisiimme iloa – siinä missä kiirettäkin. Onnistuminen on joukkuelaji!

TAVOITTEET JA TOIVEIKKUUS KANNATTELEVAT

Ihmisen mielen hyvinvoinnin ja hyvän elämän perustassa myönteisillä tunteilla ja hyvillä ihmissuhteilla on tärkeä merkitys.

Myös mielekkääseen toimintaan uppoutumisella ja aikaansaamisen tunteella on paikkansa hyvinvoinnin kokonaisuudessa. On hyvä tunnistaa, mitä ovat ne tekemiset, jotka tarjoavat muistisairaalle ihmiselle mielihyvää ja rakentavat arkeen mahdollisuuksia nauttia tämänkaltaisista tekemisistä. Myönteiset tunteet rohkaisevat, saavat toimimaan kohti tavoitteita ja luovat toiveikkuutta.

Muistisairauteen sairastunut ihminen ja hänen läheisensä kokevat myös haavoittuvuutta. Kykyjen muuttuminen, tulevaisuuteen liittyvät huolet tai arjessa selviytymisen kysymykset kuormittavat ja tarvitsevat usein kuuntelijaa ja ymmärrystä. Voimaantumisen suunnata tarkoittaa vaikeuksienkin keskellä

mahdollisimman hyvän ja toimivan tilanteen rakentamista.

Kyse on pienistä askeleista ja arjen teoista. Yhdessä muistisairaahan ihmisen tai hänen läheisensä kanssa voidaan pohtia sitä, millä pienillä teoilla arjessa voi vahvistaa hyvinvointia. Tai voidaan tunnistaa keinoja, jotka ovat auttaneet aiemmin selviytymään elämän haasteista. Pienet tavoitteet ja toimivat tavat, arjen hyvät hetket sekä aiemmat onnistumiset voivat tuoda valoa tilanteeseen. Yhtä lailla muilta saatu tuki ja myötätuntoinen suhtautuminen itsen kannattelevat haasteiden keskellä.

VOIMAANTUMINEN ON MOLEMMINPUOLISTA

Voimaantuminen on yksilöllinen kokemus, mutta sitä voidaan vahvistaa ja tukea. Hoitajien taito tunnistaa muistisairauteen sairastuneen ihmisen vahvuudet ja myönteinen, myötätuntoinen ja läsnä oleva kohtaamisen tapa ovat avaintaitoja.

Ikäinstituutin VIVA-hankkeessa toteutettiin ammattihenkilöstölle valmennuksia, joissa he perehtyivät mielen hyvinvointiin ja ihmislähtöisyyteen.

Eväitä saatiin positiivisesta psykologiasta, ratkaisukeskeisestä lähestymistavasta ja vuorovaikutuksesta sekä tietoisestä läsnäolon ja itsemyyötätunnon menetelmästä.

Osallistujat sovelsivat näitä teemoja työssään monipuolisesti muun muassa muistisairaiden ja omaisten ryhmässä, yksilöohjauksessa ja työyhteisöissä. He loivat uusia käytäntöjä esimerkiksi uuden asiakkaan vastaanottamiseen, kuntoutukseen ja mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen kotihoidossa. Valmennuksen näkökulmat avasivat osallistujille muun muassa kohtaamisen syvän merkityksen, läsnäolon tärkeiden ja myönteisen palautteen voiman.

Pienillä asioilla voi synnyttää suurta hyvää. Siksi jokaiseen kohtaamiseen ja tilanteeseen voi asettua tavalla, joka avaa mahdollisuuksia toiselle ihmiselle ja hänen voimaantumislleen.

Yhden osallistujan sanoin: läsnä olevan kohtaamisen välineet kulkevat keuhossa mukana kaiken aikaa. ■

SIRKKALIISA HEIMONEN
IKÄINSTITUUTTI

HANKETYÖRYHMÄ:
SIRKKALIISA HEIMONEN, MARI JUOTE,
LEENA RASANEN, TAMARA BJÖRKQVIST

The Royal Star & Garter Homesin dementiakodissa

ARVOKKAINA ON ASUKKAAN ELÄMÄN LAATU

TEKSTI JA KUVA MARJO SAJANTOLA

Lontoossa sijaitsevan hoivakodin dementiayksikön hoitotyön johtaja, suomalainen lähihoitaja Sanna Laaksonen sanoo, että asiakkaan kokemus elämänlaatu on paras toiminnan laatumittari. Hyvä elämä rakentuu pienistä toistuvista hyvistä hetkistä.

Sanna Laaksonen vastaa hoitotyön johtajana The Royal Star & Garter Homes -hyväntekeväisyssäätiön ylläpitämän Surbiton Homeen kuuluvan dementiayksikön toiminnasta. Lähihoitajatutkintoa hän on täydentänyt Englannissa suorittamalla puolen vuoden lisäkoulutuksen yliopistossa. Tämän jälkeen hän pääsi terveydenhuollon ammattihenkilörekisteriin RN1-tasolle, joka vastaa suomalaista sairaanhoitajatutkintoa.

Surbiton Homen dementiayksikkö tarjoaa kodin 26 asukkaalle, jotka ovat yli 65-vuotiaita muistisairaita sotaveteraaneja. Neljän rekisteröidyn terveydenhuoltoalan koulutuksen saaneen työntekijän ja 27 koulutetun hoiva-assistentin esimiehenä Laaksonen huolehtii siitä, että kodissa noudatetaan

kaikessa asiakaskeskeistä hoitoideologiaa, johon säätiön koko henkilöstö on sitoutunut pääkonttorin johtajista alkaen.

Onnistumisen edellytyksenä on henkilöstön riittävän määrän lisäksi myös henkilöstön laatu. Rekrytoinnissa kiinnitetään huomiota hakijan tunteälykkyyteen ja dementia-osaamiseen, ja jokainen työntekijä koulutetaan kymmenen viikon kurssilla. Asiakaskeskeisen hoidon periaatteiden lisäksi osallistujat pohtivat myös omia arvojaan ja asenteitaan.

– Meillä ei ajatella, että ihminen sairastaa dementiaa, vaan että hän elää demensiansa kanssa. Hän on etenevällä matkalla ja me annamme hänen tarvitsemansa hoidon alkumatkasta saat-

tohoitukseen saakka, Laaksonen kertoo.

Hän painottaa vuorovaikutuksen ja asukkaan kaikinpuolisen huomioimisen merkitystä. Esimerkiksi kun hoitaja kohtaa asukasta pyörätuolissa työntävän kollegan, hän puhuttelee ensin asukasta. Asukkaalle pyritään tarjoamaan mahdollisimman paljon vaihtoehtoja, ja hän päättää niistä itse. Mahdollisuus pieniinkin valintoihin vahvistaa ihmisen elämänhallinnan tunteita.

– Meillä tehdään työtä ihminen edellä ja ihmisen tunteet edellä. Jos asukas tulee ja sanoo, ettei hän löydä äitiään, voi hänelle sanoa itsekin ikäviävänsä äitiä. Sen jälkeen voi pyytää, että asukas kertoisi lisää äidistään. Henkilön todellisuuden hyväksyminen on ainoa keino tavoittaa hänet.

Asiakaskeskeinen hoitokulttuuri

Kuningatar Elisabeth II:n suojeluksessa oleva Royal Star & Garter Homes on yli satavuotias brittiläinen hyväntekeväisyysjärjestö, joka tarjoaa lyhyt- ja pitkäaikaista hoitoa sotaveteraaneille ja heidän puolisoilleen. Järjestöllä on hoitokodit Solihullissa ja Surbitonissa ja kolmas rakenteilla. Hyväntekeväisyysjärjestöllä on tehokas varainhankintajärjestelmä ja säännöllisiä tukijoita.

Asukkaat, joilla ylittyy tietty varallisuusraja, maksavat itse hoitonsa. Loppuelämäkseen hoitokotiin muuttava jou-
tuukin usein myymään asuntonsa kattaakseen hoitokul-
lunsa. Jos asukkaan varat loppuvat kesken, hän ei kuiten-
kaan joudu muuttamaan pois. Kunta ja hyväntekeväisyys-
järjestö maksavat hänen hoitonsa loppuun saakka.

Jokaisessa kodissa on erillinen osa veteraaneille, jotka elävät demensian kanssa. Hoitokodit tekevät tiivistä yhteistyötä Dementia Care Matters -yhtiön kanssa, joka on kehittänyt kodeissa käytössä olevan The Butterfly Household -toimintamallin. DCM-yhtiö on kansainvälinen dementiahoitoalan kulttuurin muutosorganisaatio. Sen perustaja ja toimitusjohtaja tohtori David Sheard mul-
listi yli kymmenen vuotta sitten demensiahoidon käytän-
töjä. Yrityksille suunnattu vuoden mittainen Butterfly Pro-
ject -muutosohjelma ohjaa hoitoyrityksen asiakaskeskei-
seen hoitokulttuuriin. Tähän kuuluu myös henkilöstökoulu-
tus. Hoitajat opiskelevat 10 viikkoa Being a Butterfly -työ-
menetelmää.

Sanna Laaksosen työessuun on kiinnitetty monenlaisia pieniä esineitä, ja taskussa hänellä on aina laventelituoksupussi.

HYVÄÄ ELÄMÄÄ PIENIN ASKELIN

Asiakaskeskeisen hoidon tärkein laatu-mittari on asiakkaan kokemus elämän-laatu. Päivä rakentuu pienistä hetkistä, joilla pyritään tekemään dementia-ko-din asukkaan elämästä elämisen arvois-ta. Henkilökunnan tehtävä on antaa asukkaille mahdollisuus kokea näitä. Laaksosen puhuu perhosvaikutuksesta.

– Tämä perhosvaikutus syntyy esi-merkiksi, kun tunnet kesäpäivän tuu-len kasvoillasi, haistat nurmikon, nä-et perhosen, tunnet sen ihanan hetken. Kun saat näitä pieniä ihania hetkiä elä-mässäsi, elät positiivisemmin.

Asukkaat on jaettu kolmeksi per-heeksi, koska dementiamatkallaan sa-massa vaiheessa olevat viihtyvät parhai-ten keskenään. Perheillä on omat oles-ke- ja ruokailutilat, mutta jokaisel-la asukkaalla on oma huoneensa hoito-suhteen alusta loppuun. Kalusteet ovat asukkaille tuttua tyyliä, ja yhteistilois-sa on paljon muistia stimuloivia yksi-tyiskohtia.

– Nuorin asukkaamme on 73-vuotias ja vanhin on 99. Osa asukkaista on hy-vin omatoimisia ja hyvin liikkuvia, jot-kut tarvitsevat paljonkin apua. Työnte-kijämitoituksemme on yksi hoitaja kol-me asukasta kohden, yövuoroa tekee kolme hoitajaa. Lisäksi jokaisessa vuo-rossa yövuoroa myöten on yksi RN1-tason hoitaja, joka vastaa muun muas-sa lääke- ja haavahoidoista, katetreista ja hoitosuunnitelmien ylläpidosta.

Laaksosen jatkaa, että kodikkuut-ta lisää se, että hoitajat ovat tavallisis-sa vaatteissa. He käyttävät pieniä essu-ja, jonka taskuissa pidetään kaikenlais-ta tavaraa, jota asukkaat voivat tunnus-tella kaikilla aisteillaan ja joista saadaan keskustelunaiheita. Öisin työvuorossa olevat käyttävät yöpukua, mikä vahvis-taa asukkaille viestiä siitä, että on nuk-kumisen aika.

Hoitajat ruokailevat yhdessä asuk-kaiden kanssa. Ollaan samaa perhettä. Kattauksen lomaan on asetettu monen-laisia esineitä ja kuvia, joista saadaan keskustelunaiheita. Tarjottavat ruoat kerrotaan menussa, mutta ne ovat

myös esillä pöydän keskellä. Tämä tu-kee asukkaan aisteja niin, että hänen on helpompi valita, kumman ottaa kah-desta alku-, pää- ja jälkiruokavaihtoeh-dosta. Juomaksi on aina tarjolla myös viinejä ja olutta, sillä asukkaat ovat pal-velleet armeijassa eri puolilla maailmaa mieltymyksiin ruokiin ja juomiin.

RAJOITTAMISTA VAIN ERITYISLUVALLA

Asukkaiden pakottamista ei suvaita. Tosin ulko-ovet, hissi ja perhetilojen väliovet ovat lukossa. Jopa näistä toi-menpiteistä Sanna Laaksosen tehtävä on hoitotyön johtajana hakea rajoitta-mislupa jokaiselle asukkaalle erikseen.

Hän kertoo, että jos asukas vastus-taa terveyden tai turvallisuuden kan-nalta tarvittavaa auttamista tai estämis-tä, asiasta keskustellaan omaisten kans-sa. Tämän jälkeen sosiaalivirastosta tu-lee asiantuntija psykiatrin kanssa tutki-maan, tehdäänkö rajoitukset asiakkaan parhaaksi.

– Kaikista muutoksista tehdään rap-portti ja kirjataan hoitosuunnitelmaan. Jos asukas kieltäytyy käyttämästä pyörä-tuolissaan turvavyötä, vyö poistetaan, el-

lei sen käyttö ole hoitosuunnitelmassa.

Tilannetta hoidetaan aina ensin pu-humalla. Jos asukas haluaa turvavyön pois, mutta terveytensä takia ei voi nous-ta tuolista, hoitajan tehtävä on houkutel-la hänet pysymään aloillaan.

Koska asukkaat on jaettu demen-tiamatkansa perusteella kolmeksi per-heeksi, sekin luo rauhallista ilmapii-riä. Unilääkkeitä tai muita rauhoittavia lääkkeitä ei juurikaan tarvita.

– Sairauden aiheuttama hämmen-nys voi herättää asukkaassa aggressioita, mutta tilanteet rauhoittuvat kyllä. Esi-merkiksi keskivaiheen matkalla olevien kanssa käytämme paljon nukketerapiaa ja pehmoleluja. Seuraamme jatkuvasti, missä vaiheessa asukkaamme matkal-laan on, ja arvioimme hänen toimin-takykyään. Sen perusteella järjestämme hänelle mielekästä tekemistä, niitä pie-niä hyviä hetkiä. ■

LUE LISÄÄ THE BUTTERFLY HOUSE-
HOLD -TOIMINTAMALLISTA

LUE LISÄÄ ROYAL STAR & GARTER
HOMESISTA

SAIRAALA EI PARANE PEUKUTTAMALLA

TEKSTI JA KUVA VIRPI LATVA

Ranskan sairaalat luokitellaan vastaisuudessa potilasarvioiden perusteella. Liki 60 000 potilaan arvioista koottu lista laittaa sairaalat paremmuusjärjestykseen.

Paremmuusjärjestys auttaa hoitoon hakeutuvia vertailemaan muun muassa tilojen helppokulkuisuutta, kivun lievitystä, henkilökunnan käytöstä, huoneita, aterioita ja kotiuttamisen organisointia. Huonot sairaalat erottaa punaisesta värikoodista, keskinkertaiset keltaisesta ja parhaat vihreästä.

Ranskan ylin terveysturvaviranomainen, La Haute Autorité Sanitaire, tarkkailee sairaaloiden toimintaa ja antaa niille suosituksia. Käytännössä tämä tapahtuu niin, että kaikissa Ranskan 2 700 sairaalassa vierailee tekninen tarkastusryhmä joka neljäs vuosi. Viime vuonna tuttu käytäntö kuitenkin mullistui ja sairaalan tiloja ja toimintaa arvioitiin potilaskyselyn tulosten perusteella. Kyselylomakkeen saivat kaikki yli 48 tuntia sairaalahoidossa olleet potilaat. Kyselyyn vastasi 56 769 potilasta yhteensä 983 sairaalasta.

Kyselyn tulokset koottiin nettisivulle. Sairaalan saama pistemäärä ilmestyy ruutuun automaattisesti asiakkaan etsiessä maantieteellisesti lähintä tai tiettyihin hoitoihin erikoistunutta sairaalaa.

– Ymmärrän hyvin, että tavoitteenä on ohjata sairaaloita kehittymään ja

parantamaan palvelujaan. Mutta laitteen ja tilojen puutteellisuudet vaikuttavat myös henkilökunnan toimintaan, samoin kiire ja alimiehitys. Suorassa potilaskontaktissa olevat lähihoitajat joutuvat syyttä suotta tulilinjalle, toteaa ammattiliitto CGT:n lähihoitajien jaoston puheenjohtaja Mireille Stivala.

Hän kertoo ymmärtävänsä sen, että ravintolalle peukutetaan. Sen sijaan julkisen palvelun ei pitäisi toimia pluspisteitä kalastellen.

– Asiakastytyväisyys on hoitoalalla tärkeää, mutta peukutus ei saisi ohjata henkilökunnan hoitotilanteesta tekemiä ratkaisuja, Stivala miettii. Hän työskentelee itse lähihoitajana itäranskalaisessa sairaalassa.

– Pahimmassa tapauksessa sairaaloiden rankinglista ohjaa henkilökunnan töihin hakeutumista niin, että hoitajapulasta kärsivien laitosten on entistä vaikeampi saada väkeä. Lisäksi on vaikea uskoa, ettei tyytyväisyyskysely mitenkään vaikuttaisi sairaaloiden saamaan julkiseen tukeen.

VIRHEITÄ HENKILÖTIEDOISSA

Ensimmäisen asiakastytyväisyyskyselyn tulokset olivat sairaaloille rohkaisevia. Tyytyväisyys oli keskimäärin

kouluarvosanalla mitattuna kahdeksan ja tilojen toimivuus sai arvosanan seitsemän.

Eniten kritiikkiä potilailta sai kotiuttamisen järjestäminen. Neljännes potilaista kertoi poistuneensa sairaalasta ilman mitään kirjallista ohjetta tai lähetettä, jolloin jatkohoidon järjestäminen hankaloitui. Myös kotihoito ja alati vaihtuva henkilökunta saivat pyyhkeitä.

– Jatkossa samaa potilasta hoitavat kotihoitajat kootaan entistä useammin saman pöydän ääreen vaihtamaan huomioita ja kokemuksia, Stivala kertoo.

Huolestuttavinta asiakasarviossa oli se, että potilaan tunnistuksessa ilmeni puutteita. Kolmessa tapauksessa kymmenestä potilaan nimi, sukupuoli tai muu henkilötieto oli merkitty virheellisesti. Myös potilasranneketta käytettiin harvoin, vaikka se monilla osastoilla on periaatteessa pakollinen.

JOS ANTAA AIKAA YHDELLE, SE ON TOISELTA POIS

Geriatriaan erikoistuneessa pariisilaisessa Saint-Josef-sairaalassa työskentelevä lähihoitaja Gislaine Morel pitää potilasarvioita periaatteessa hyvänä asiana, jos se ei jää ainoaksi mittariksi.

– Iäkkäille potilaille on tärkeää, että heitä kuunnellaan ja asiat selitetään välillä useampaankin kertaan. Ajankäyttö on kuitenkin rajallista, ja jos yhden potilaan kanssa juttelee pitempään, on seuraavalle vastaavasti aikaa vähemmän, Gislaine Morel miettii.

– Teen työni vastaisuudessakin niin

JULKISEN PALVELUN EI PITÄISI TOIMIA PLUSPISTEITÄ KALASTELLEN.

Lähihoitaja Gislaine Morel ei aio antaa sairaaloiden uuden arviointikäytännön vaikuttaa työntekoonsa eikä tuntemuksiinsa.

kuin aina ennenkin, niin hyvin kuin kykenen. En anna uuden arviointitavan vaikuttaa työhöni enkä tuntemuksiini. Eihän tätä peukutusta varten olla tullut tekemään.

Gislaine Morelin mukaan vanhukset ovat valtaosin kiitollisia ja mukavia potilaita. Vaikka Saint-Josef-sairaala on eri-

koistunut lyhyisiin oleskeluihin, samat potilaat ilmestyvät usein takaisin.

– Heille on tärkeää nähdä samat tutut kasvot. Jos luottamus on syntynyt, hoitosuhde toimii ongelmitta.

KROONINEN LÄHIHOITAJAPULA

Ranskassa on noin 400 000 ammattitutkinnon suorittanut lähihoitajaa. Heistä 65 prosenttia työskentelee sairaaloissa. Koulutetun lähihoitajan netto-kuukausipalkka on 1550 euroa. IFAS-ammattitutkinnon laajuus on 1435 oppituntia, eli tutkinnon suorittamiseen täyspäiväisesti menee noin vuosi. Opinnot jakaantuvat teoriaan ja työharjoitteluun. Valtaosa lähihoitajista työskentelee määräaikaisena, vain joka kolmas työsuhte on jatkuva. Lähihoitajista on Ranskassa krooninen pula ja ammattitutkinnon suorittaneiden lisäksi alalla on varsinkin yksityisten yritysten palveluksessa paljon myös muilta aloilta siirtyneitä työntekijöitä.

KOHTI TYKKÄYSYHTEISKUNTA

Sosiaalisessa mediassa yleistynyt tykkäys ja pisteiden keräys on laajentunut jo liki kaikille elämän aloille. Netistä löytyy arviointia paitsi tuotteista ja palveluiden tarjoajista, myös työnantajista ja julkisen hallinnon toimipisteistä.

Moni viranomais onkin ottanut peukutuksen tosissaan ja kyselee mielummin itse palautetta kuin odottaa, että joku muu sen tekee, ja nettiin ilmestyy kitkeriä kommentteja.

Tykkäysten tai tykkäämättömyyden kertominen hidastaa kuitenkin huomattavasti asioiden hoitoa ainakin Ranskassa. Useimpia sähköisesti tehtäviä viranomaisoperaatioita nimittäin seuraa ”olitko tyytyväinen palveluun, klikkaa nauravaa naamaa” -kehotus.

Samoin kaasulämmittimen korjaajan kotikäyntiä seuraa elektroninen kyselylomake, jossa yritys tivaa yksityiskohtaisia kymmenen kohdan arvioita paitsi suorittamastaan palvelusta, myös sitä edeltäneestä puhelinkontaktista. ■

Ymmärtää ilman sanoja

Laura Hurskainen, 15, tutustui työelämään oululaisessa hotel-
li Arinassa. Kahdeksatta luokkaa käyvä Hurskainen asuu Tu-
poksessa, joka on pieni kylä Pohjois-Pohjanmaalla Kempe-
leen ja Limingan välissä. Liminkaan kuuluvan Tupoksen väes-
tön ikärakenne on Suomen nuorin. Alueen ihmisten keski-ikä
on noin 25 vuotta.

Miksi halusit työharjoitteluun hotelliin?

Halusin nähdä, miten hotelli toimii ja millaisia töitä tääl-
lä tehdään. Halusin myös oppia arvostamaan hotellisiivoojan
työtä. Osaan nyt pedata sängyn todella täydellisesti!

Millainen mielikuva sinulla on lähihoitajan työstä?

Tupoksessa on kehitysvammaisten hoitokoti, jossa olem-
me käyneet koulun kanssa pari kertaa tutustumassa, jutte-
lemassa asukkaiden kanssa ja sen sellaista. Siellä olen vii-
meksi nähnyt lähihoitajia työssään. Arvelisin, että lähihoita-
jan työ on mukavaa, kun siinä voi auttaa ihmisiä. Se on var-
masti myös aika raskasta henkisesti ja fyysisesti.

Mikä sinusta tulee isona?

Haluaisin aikuisena työskennellä historian tutkijana, kirjai-
lijana ja muusikkona. Laulan, soitan kitaraa ja pianoa. Ar-
vostan hoitoalalla työskenteleviä ihmisiä, mutta ala ei tun-
nu omalta jutulta.

Milloin itse olet tavannut hyvän hoitajan?

Viisivuotiaana onnistuin päiväkodissa parin kuukauden
sisällä aukaisemaan otsani kahteen kertaan. Molem-
milla kerroilla tarvittiin tikkejä. Ensimmäisellä ker-
ralla päiväkodin hoitaja lähti viemään minua ter-
veyskeskukseen, toisella kerralla vei isi. Hoi-
tajat terveyskeskuksessa olivat tosi kivoja.
Yksi hoitaja sanoi minulle, että jos vielä en-
nen kesää tulen kolmannen kerran heidän
asiakkaakseen, niin hän ei tiedä, mihin ti-
kit laitetaan, kun mun otsasta loppuu ti-
la kesken!

Millainen on hyvä hoitaja?

Ystävällinen ja ammattitaitoinen. Hyvä
hoitaja osaa lukea elekieltä ja ymmärtää
ilman sanojakin, mitä ihminen tarvitsee. ■

YK:N KANSAINVÄLISTÄ NUORTEN OSAAMISEN
PÄIVÄÄ VIETETÄÄN 15. HEINÄKUUTA. SUO-
MESSA ELÄÄ 15-29-VUOTIAITA NUORIA NYT
982 000.

TEKSTI JA KUVA ELINA KUJALA

Elämä kuntoon nyt

Työterveyslaitos on avannut verkkosivun, joka auttaa saamaan elämäntavat kuntoon.

Nyt laitetaan kroppa ja nuppi kuntoon -sivusto tukee elämäntapamuutoksen toteuttamista pienin askelin.

Sivustolta löytyy harjoituksia, testejä ja kuntolaskuri, joilla on helppo lähteä muutoksessa liikkeelle.

Kuntolaskurilla voi selvittää millaisiin työ- ja vapaa-ajan tehtäviin oma kunto riittää. ■

TÄSTÄ PÄÄSET KUNTOSIVUSTOLLE

Suolaa, suolaa, vähemmän suolaa

Suomalaisaikuiset syövät keskimäärin 3,9 grammaa natriumia eli noin 10 grammaa ruokasuolaa päivittäin. Tämä on noin kaksi kertaa enemmän kuin suositellaan.

Yhdysvaltaistutkimuksen mukaan vain pieni osa ihmisten suolansaannista kertyy heidän itse ruokaansa lisäämäs-
tä suolasta. 70 prosenttia suolasta saadaan ravintolaruoasta ja tuotteista, joihin suola on lisätty jo valmiiksi.

Kansanterveyden kannalta olisi kes-

keistä saada ruokatuotteiden, ravintolaruoan ja esimerkiksi leivän suolapitoisuudet pienemmiksi. ■

Kannustakaa toisianne!

Vain 44 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa on kannustava

ilmapiiri, joka mahdollistaa kunnianhimoistenkin tavoitteiden toteutumisen. Tulos käy ilmi Suomalaisen Työn Liiton teettämästä tutkimuksesta.

Yli 60 prosenttia vastaajista koki suomalaisen yhteiskunnan mahdollistavan omien unelmien toteutumisen. Tätä mieltä olivat erityisesti nuoret, opiskelijat ja johtavassa asemassa olevat työntekijät.

Lähes kaikki suomalaiset olivat samaa mieltä siitä, että yhdessä tekeminen ja jakaminen sekä toisten ihmisten auttaminen työpaikalla luovat uusia ideoita ja hyvinvointia. ■

JOOA JOO...

”Työmarkkinajärjestöt yrittävät koko ajan uida vastavirtaan ja löytää uusia reittejä valtakunnan kutupaikoille.”

KANSANEDUSTAJA
HARRY HARKIMO

SAVON SANOMAT 21.5.2017

Vertailu

KESÄ-HEINÄKUU

Vuonna 2008

kuukausittain kovaan

humalaan itsensä joi

27 prosenttia

miehistä. Vuonna 2016

määrä oli laskenut

19 prosenttiin.

THL

INGIMAGE

Sirkka Kuusela ja Minna Munter sanovat, että yhdessä viihtyisä-
si sisustettu ympäristö vaikuttaa
myönteisesti sekä hoitajien että
asukkaiden mielialaan.

Ruusukupit kruunaavat Urpulan juhlan

TEKSTI JA KUVA ELINA KUJALA

Tampereen Koukkuniemen Urpulan osastolla 16 tiedetään, että kodikas ympäristö vaikuttaa sekä hoitajien että vanhusten viihtymiseen.

Ompa teillä täällä ihanan kodikasta! Tämä on tuttu huuhdhdus, kun asukkaiden läheiset tai muilta osastoilta piipahtavat hoitajakollegat tulevat käymään Tampereen Koukkuniemen Urpulassa osastolla numero 16. Lähihoitaja Minna Munteria ja perushoitaja Sirkka Kuusela spontaanit kehut hymyilyttävät. Heidän on helppo olla samaa mieltä. Urpulassa on kaunista ja kodikasta, ja siitä kuuluu kiitos koko henkilökunnalle.

– Meillä panostetaan viihtyisään ympäristöön ja sisustukseen, sanoo Munter.

Hänen takanaan on seinän täydeltä kuvia tehdyiltä retkiltä ja yhteisistä tapahtumista. Sivupöydällä on kukkia, valkoinen pitsiliina ja suloinen enkelipatsas. Katosta roikkuu kaunis oksakoriste kristalleineen. Vanhat, arvokkaat huonekalut ovat sopusoinnussa uudempien kalusteiden kanssa ruokailutilassa, jossa osa asukkaista istuskelee odottamassa päiväkahviaan.

Urpulan osasto 16 on kahdenkymmenen vanhuksen koti Koukkuniemessä kauniin Näsijärven rannalla. Nuorin asukkaista on seitsemässäkymmenissä, vanhin juhli hiljattain 101-vuotissyntymäpäiväänsä. Vanhusten kunto vaih-

telee. Noin puolet heistä pystyy liikku- maan joko omin jaloin tai pyörätuo- lilla, toinen puoli on vuoteeseen hoi- dettavia. Suurella osalla on diagnosoi- tu muistisairaus.

Vaivat, vanhuus ja sairaudet eivät es- tä hyvää elämää.

– Urpulan arki on aktiivista. Toivom- me, että vanhukset voivat elää elämän makuista ja oman näköistään arkea, sa- noo Sirkka Kuusela, joka on työskennel- lyt Koukkuniemessä yli 30 vuotta.

Urpulassa on panostettu erityisesti sisustukseen. Vuodenajat, juhlapyhät, teemapäivät ja tapahtumat näkyvät.

– Keväällä vaihdamme vaaleat kesä- verhot sekä yleisiin tiloihin että vanhus- ten omiin huoneisiin. Vappuna osasto koristeltiin serpentiineillä ja palloilla, ja sitten skoolattiin simalla ja munkeil- la. Kevätpeikkokin kävi vierailemassa, kertoo Munter.

Jouluna ohikulkijat ihastelivat Ur- pulan jouluvaloja, jotka loistivat kaa- mokseen talon jokaiselta parvekkeelta. Kesällä omaan aidattuun puutarhaan ovat ovet avoimena. Siellä istutaan po- rukalla grillaamassa ja kevätkesän iltana raparperipuskasta haetaan yhdessä taa- tusti tuoreet ainekset piirakkaan. Asuk- kaat tekevät retkiä, osallistuvat musiik- kituokioihin ja hartaushetkiin, pelaav- vat, leipovat ja askartelevat. Juhlahet-

kiin kaapista kaivetaan valkoiset pöytä- liinat ja ruusukuvioiset kahvikupit. Yk- sityiskohdat ovat tärkeitä silloin, kun luodaan oikea tunnelma pyhäpäivään tai syntymäpäiväjuhlaan.

– Talon hyvä ilmapiiri kannustaa kaikkia hoitajia käyttämään rohkeas- ti omia vahvuuksiaan. On hienoa, että meillä on töissä ihmisiä, joilla on erilai- sia taitoja ja silmää järjestää paikat kau- niisti, sanovat Munter ja Kuusela yh- teen ääneen.

Minna Munter valokuvaa ja hoitaa tietotekniikkaan liittyviä hommia mie- lellään, Kuusela on innostunut käden- taidoista ja kierrätysmateriaaleista. Sei- nällä on nytkin naistenpäivän kunniak- si yhdessä askarreltuja pikkumekkoja, jotka on tehty vanhoista tapeteista.

– Seuraavaksi tulostamme seinille Suomen presidenttien ja heidän puol- isoidensa kuvat 100-vuotiaan Suomen hengessä, Kuusela suunnittelee.

Valokuvat, askartelut, taulut ja ko- risteet ovat kauniin näköisiä, mutta ne ovat myös keskustelun avajia, muiste- lun apuvälineitä ja tunteiden tulkkeja.

– Toivon, että pystyn välittämään aktivoivan työotteen nuorille lähihoita- jaopiskelijoille, jotka tulevat meille työ- harjoitteluun. Vanhustyö on niin pal- jon muutakin kuin perushoitoa, pese- mistä ja pukemista, Kuusela sanoo. ■

ONKO SINUN TYÖPAIKALLASI KÄYTÖSSÄ JOKIN ITSE KEHITETTY NIKSI, JOKA AUTTAA ARJEN TYÖSSÄ? VINKKAA SIITÄ LEHDELLE SÄHKÖPOSTILLA SUPER-LEHTI@SUPERLIITTO.FI. KIRJOITA VIESTIN VIITEKENTTÄÄN "MEIDÄN JUTTU".

TYÖTURVALLISUUS JA HYVINVOINTI TARVITSEVAT TEKIJÄNSÄ.

Vuoden 2018 alussa aloittavat työsuojeluvaltuutetut valitaan ensi syksyn vaaleissa. **Vaikuta ja asetu ehdolle.**

Epäkohtia voidaan oikoa vain, jos ne tunnetaan. On tärkeää, että työpaikoilta löytyy superilaisia työsuojeluvaltuutettuja, jotka osaavat kertoa arjestaan esimiehille ja päättäjille. Asetu ehdolle – valtuutettuna vaikutat siihen, miten työpaikallasi voidaan.

Nykyisten työsuojeluvaltuutettujen ja asiamiesten toimikausi päättyy tämän vuoden lopussa. Uudet valtuutetut valitaan vaaleilla loka–joulukuussa. Heidän kautensa on kunta-alalla neljä vuotta (2018–2021) ja yksityissektorilla kaksi vuotta (2018–2019).

VALTUUTETTU:

- edustaa henkilöstöä työsuojelun yhteistoiminnassa
- osallistuu yksittäisen henkilön työsuojeluasian käsittelyyn
- osallistuu työsuojelua koskeviin tarkastuksiin
- perehtyy työpaikan olosuhteisiin, työympäristön ja työyhteisön tilaan sekä työsuojelusäännöksiin
- neuvoo ja ohjaa työntekijöitä.

VALTUUTETULLA ON OIKEUS:

- saada vapautusta työtehtävistä valtuutetun tehtäviin
- saada korvausta ansionmenetyksestä
- saada koulutusta
- keskeyttää vaarallinen työ
- korostettuun irtisanomissuojaan
- saada käyttöönsä asianmukainen toimitila ja työvälineet.

LUE LISÄÄ: www.superliitto.fi

Mitä pitää muistaa runkosopimuksista?

Moni työnantaja on alkanut käyttää keikkatyöläisten ja muiden toistuvia lyhyitä määräaikaissuhteita tekevien työntekijöiden työsopimusten yhteydessä niin sanottuja runkosopimuksia.

Tyypillisesti runkosopimus on työntekijän allekirjoitettavaksi annettava lomake, jossa on lueteltu erinäinen määrä työsuhteen keskeisiä ehtoja. Runkosopimuksen mukaan siinä luetellut ehdot tulevat osaksi työntekijän myöhempiä työsopimuksia. Runkosopimuksista käytetään myös muita nimityksiä, kuten puitesopimus ja raamisopimus.

Ensi näkemältä runkosopimus vaiuttaa työsopimukselta. Runkosopimus ei kuitenkaan ole työsopimus, vaan paremminkin ennalta annettu luettelo niistä työnteon keskeisistä ehdoista, joita sovelletaan runkosopimuksen voimassaoloaikana erikseen tehtävissä työsopimuksissa.

Runkosopimus ei itsessään luo työsopimusapuolille oikeuksia tai velvollisuuksia, vaan varsinainen työsopimus työntekijän ja työnantajan välille muodostuu vasta siinä vaiheessa, kun työntekijä sopii työnantajan kanssa tekensä esimerkiksi tietyn keikan tai sijaisuuden. Työsopimuksen kesto määräytyy tällöin sovitun keikan pituuden mukaan.

Runkosopimus ei velvoita eikä takaa töitä. Runkosopimuksen perusteella työnantajalla ei ole määräysvaltaa työntekijään, joten työntekijä ei ole velvollinen ottamaan runkosopimuksen pohjalta tarjottua työtä vastaan. Työntekijä voi siis aina erikseen harkita runkosopimuksen nojalla tarjotun työsopimuksen hyväksymistä.

Työsuhdeturvan kannalta runkosopimuslainen on käytännössä täysin sa-

massa asemassa kuin kuka tahansa päätöksiä tekevä: runkosopimus ei yksinään luo työsuhdetta työntekijän ja työnantajan välille, joten se ei myöskään takaa työntekijälle yhtäkään keikkaa, työtuntia tai euroa.

Työntekijä pääsääntöisesti myös menettää työsuhteen kestoon liittyvät työsuhte-etuutensa, mikäli runkosopimuksen pohjalta solmittujen työsopimusten välille jää keskeytyksiä. Lyhyitä työsuh-

teita tekevällä on yleensä huonompi oikeus esimerkiksi sairausajan palkkaan.

Keikkojen väliin jäävinä aikoina runkosopimuslainen jää yleensä myöskin työnantajan tarjoaman työterveys- huollon sekä vakuutusturvan ulkopuolelle.

Kertyneet lomat maksetaan työntekijälle lomakorvauksena aina kunkin runkosopimuksen pohjalta tehdyn keikan päättyessä, joten varsinaista lomaa ei työntekijälle kerry. Normaalisti lyhyissä työsuhteissa ei työntekijällä ole myöskään oikeutta lomaraahan.

Palkanmaksun perusteet ovat samat kuin muilla. Runkosopimuksen poh-

jalta tehtäviin työsopimuksiin on kuitenkin sovellettava lain säännöstä, jonka mukaan työntekijän työsuhteen on katsottava työsuhte-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen yhdenjaksoisena, jos työntekijän ja työnantajan välillä tehdään useita peräkkäisiä, keskeytymättömiä tai vain lyhytaikaisia – esimerkiksi muutaman päivän pituisin – keskeytyksiä jatkuvia määräaikaissuhteita työsopimuksia.

Jos siis sama runkosopimuslainen on jatkuvasti töissä, hänelle kuuluvien työsuhte-etuuksien kuten vuosiloman ansainta ja oikeus lomaraahan, sairausajan palkallisuus ja niin edelleen, tulisi yleensä karttua ikään kuin työsuhte ei olisi keikkojen välissä lainkaan keskeytynyt.

Työnantajan yleiset velvollisuudet runkosopimuksen pohjalta työskentelevää henkilöä kohtaan ovat samat kuin muillekin työntekijöille. Työnantajalle asetettu työturvallisuusvelvoite ja syrjintäkielto koskevat siten yhtä lailla runkosopimuslaisia.

Työnantajan on myös kohdeltava kaikkia työntekijöitään tasapuolisen kohtelun vaatimuksen mukaisesti. Tasapuolisen kohtelun vaatimuksella on runkosopimuksen allekirjoittaneen työntekijän kohdalla merkitystä ensinnäkin palkkauksessa: runkosopimuslainselle tulee maksaa palkkaa samoin perustein kuin muillekin työnantajan palveluksessa oleville työntekijöille.

Runkosopimuslaisten työsuhteissa ei saa lain mukaan muutenkaan soveltaa epäedullisempia työehtoja pelkästään työsopimuksen kestoajan tai työajan pituuden vuoksi, ellei se ole perusteltua asiallisista syistä. ■

Osatyökykyisen työntekijän asema

Työntekijän työkyvyssä voi työsuhteen aikana tapahtua muutoksia, jotka vaikuttavat työsuopimusosapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Lähihoitajan työ on usein fyysisesti raskasta ja työntekijän työkyky voi työsuhteen kestäessä alentua siten, ettei työntekijä pysty enää täysimääräisesti tekemään työtä, johon hänet on alun perin palkattu.

Työntekijää mietityttäviä kysymyksiä ovat muun muassa, miten työkyvyn tukemisprosessi sairauspoissaolojen ilmetessä lähtee liikkeelle, mitkä ovat työnantajan velvoitteet työkyvyn alentuessa ja miten työntekijän työssä pysymistä voidaan tukea sekä voidaananko työsuhteeseen päättää työkyvyn alenemisen perusteella.

Työkyky ja osatyökykyisyys. Työkyky liittyy työsuorituksiin ja on sidonnainen työntekijän työtehtävään. Työntekijää voidaan pitää työkykyisenä, kun hänen yksilölliset edellytyksensä ovat tasapainossa hänen työnsä asettamien vaatimusten kanssa. Tilanteissa, jossa työn vaatimusten ja työntekijän fyysisten, psyykkisten tai sosiaalisten edellytysten kesken vallitsee ristiriita, on työntekijän työkyky alentunut ja työntekijällä voi olla vaikeuksia selvitä työn asettamista vaatimuksista. Tällöin puhutaan usein osatyökykyisyydestä.

Työntekijän työkyvyssä voi tapahtua muutoksia monista eri syistä, kuten sairauden, tapaturman tai työpaikan olosuhteiden, tai ilmapiirin muutosten johdosta. Myös esimerkiksi ikääntyminen voi vaikuttaa työntekijän työkykyyn. Tavoitteena työkyvyn alenemisen tilanteissa on työkyvyn ja työpaikan säilyttäminen tai ainakin jatkaminen työelämässä sellaisissa tehtävissä, joista työntekijä selviytyy.

Sairauspoissaolojen 30-60-90 -sääntö ja työkykyneuvottelut.

Työnantajan on ilmoitettava työntekijän sairauspoissaolosta työterveyshuoltoon viimeistään silloin, kun poissaolo on jatkunut kuukauden ajan. Työntekijän taas on haettava sairauspäivärahaa Kelasta kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta ja osasairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa päivästä, josta alkaen etuutta halutaan. Jos työkyvyttömyys vielä tästä pitkittyy, on työnantajan arvioitava yhdessä työntekijän ja työterveyshuollon kanssa työntekijän jäljellä oleva työkyky ja mahdollisuudet jatkaa työssä.

Työterveyslääkärin lausunto työntekijän jäljellä olevasta työkyvystä ja työssä jatkamismahdollisuuksista tarvitaan viimeistään, kun kahden vuoden aikana on kertynyt 90 sairauspäivärahopäivää. Työntekijän on toimitettava lausunto Kelaan.

Viimeistään tässä vaiheessa käydään myös työkykyneuvottelut työterveyshuollon, työnantajan ja työntekijän välillä. Siitä, onko työntekijällä velvollisuus osallistua työkykyneuvotteluun ei muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ole säädetty laissa vaan kyse on työnantajan työajohtoaltaan kuuluvasta asiasta. Lähtökohtaisesti työkykyneuvotteluun on osallistuttava aina, jos siihen on aito peruste. Työntekijän on esimerkiksi pitkittyneiden sairauspoissaolojen yhteydessä käytännössä osallistuttava neuvotteluun, sillä muuten sairauspäivärahaa ei makseta.

Monilla työpaikoilla on käytössä varhaisen puuttumisen malleja, joiden nojalla neuvotteluita aletaan käydä jo huomattavasti varhaisemmassa vaiheessa. Tämä on usein myös työntekijän etu, sillä poissaolon pitkittyessä riski työntekijän ennenaikaisesta joutumisesta työkyvyttömyyseläkkeelle kasvaa.

OSATYÖKYKYISEN TYÖNTEKIJÄN TYÖSSÄ PYSYMISTÄ VOIDAAN TYÖSUHTEEN KESTÄESSÄ TUKEA MONIN ERI JÄRJESTELYN:

- työajan ja työtehtävien järjestelyt sekä apuvälineet
- osasairauspäiväraha
- ammatillinen kuntoutus
 - työkokeilu
 - työhönvalmennus
 - uudelleen koulutus kuntoutusrahalla
- osatyökyvyttömyyseläke.

Lisätietoa eri järjestelyistä:

WWW.KELA.FI -> OSASAIRAUSPÄIVÄRAHA

WWW.TELA.FI -> TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ -> TYÖELÄKEKUNTOUTUS

WWW.TYOELAKE.FI -> ELÄKKEET ERI ELÄMÄNTILANTEISSA

Työnantajan velvoitteet. Suomessa ei ole osatyökykyisiä koskevaa erityislakia, vaan työlaainsäädäntöä sovitetaan sellaisenaan kaikkiin työntekijöihin heidän työkyvystään riippumatta.

Asiaa on tarkasteltava ainakin työsuhteissa noudatettavan *työnantajan yleisvelvoitteen ja lojaliteettivelvoitteen* näkökulmasta. Työsopimuslain 2. luvun 1. pykälän mukainen työnantajan yleisvelvoite on ilmaus työsuhteessa sovellettavasta lojaliteettivelvollisuuden periaatteesta, jonka mukaan sopijapuolten tulee sopimussuhteen kestäessä pyrkiä ottamaan myös vastapuolen edut huomioon.

Lojaliteettivelvoite pitää sisällään sen, että työnantajan on otettava työntekijän edut huomioon. Tämä tarkoittaa työsuhteen mahdollisimman pitkää säilyttämistä ja sen edellyttämiä toimia. Käytännössä kyse on työntekijän työssä suoriutumisesta huolehtimisesta. Se, mitä työnantajalta voidaan käytännössä vaatia, on ratkaistava tapauskohtaisesti. Lähtökohtaisesti työnantajalla on sitä enemmän velvoitteita, mitä pidempi työsuhde työntekijällä on takanaan.

Myös *työturvallisuuslain* asettamat velvoitteet on otettava huomioon. Jo lain 8. pykälän yleisen huolellisuusvelvoitteen perusteella työnantaja on velvollinen tarpeellisilla toimenpiteillä huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä ja ottamaan tässä tarkoituksessa huomioon fyysisen työympäristön riskitekijät sekä työntekijän henkilökohtaiset edellytykset. Esimerkiksi työntekijän ikä ja ammattitaito ovat tässä arvioinnissa vaikuttavia tekijöitä. Henkilökohtaiset edellytykset on otettava huomioon myös lain 10. pykälän mukaisessa vaarojen arvioinnissa.

Työnantajan on yleisvelvoitteen nojalla myös jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Lain 25. pykälässä tätä on täsmennetty siten, että jos työn-

tekijän todetaan työssään kuormittuvan hänen terveyttään vaarantavalla tavalla, työnantajan on asiasta tiedon saatuaan käytettävissään olevin keinoin ryhdyttävä toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi.

Työnantajalla on lisäksi irtisanomisperusteen täyttymistä harkittaessa niin sanottu *muun työn tarjoamisvelvoite*. Ennen kuin työnantaja voi irtisanoa työntekijän pitkäaikaisen ja olennaisen työkyvyn alenemisen perusteella, on työnantajan työsopimuslain 7. luvun 2. pykälän 4. momentin mukaisesti selvitettävä, olisiko irtisanominen vältettävissä sijoittamalla työntekijä muuhun hänen terveydentilalleen sopivaan työhön, josta työntekijä todennäköisesti selviäisi ammattitaitonsa ja työkokemuksensa perusteella.

Työnantajan on aktiivisesti selvitettävä kaikki tarjolla olevat työt ja sen jälkeen tarjottava niitä työntekijälle. Velvollisuuden on katsottu myös edellyttävän, että irtisanomisuhan alaiselle työntekijälle annetaan mahdollisuus kokeilla selviytymistä sellaisessa tarjolla olevassa toisessa tehtävässä, jonka voidaan arvioida soveltuvan hänelle joko sellaisenaan tai vähäisin järjestelyin. Jos säännöksen edellyttämä selvittäminen on kokonaan laiminlyöty, on irtisanominen laitton.

Työsuhteen päättäminen. Työsopimuslain 7. luvun 2. pykälän 2. ja 4. momenttien mukaan sairautta, vammaa tai tapaturmaa ei voida pitää asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena, ellei työntekijän työkyky ole näiden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja niin pitkäaikaisesti, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista eikä työnantajalla ole tarjota muuta työntekijälle sopivaa työtä.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että vasta noin vuoden yhtäjaksoinen sai-

rauspoissaolo voi synnyttää irtisanomisperusteen. Arvioinnissa olennaiseksi voivat muodostua myös työntekijän kokonaisuissaolot useiden vuosien aikana eikä pidempää yhtäjaksoista poissaoloa aina edellytetä. Päättämistilanteet on aina tutkittava tapauskohtaisesti. ■

SINI SIIKSTRÖM
LAKIMIES

TYÖNANTAJAN SUUSTA

"Nyt on tullut uusi laki, ja osittaisella hoitovapaalla on tehtävä töitä kuusi tuntia joka päivä."

EDUNVALVONTAYKSIKÖN YHTEYSTIEDOT

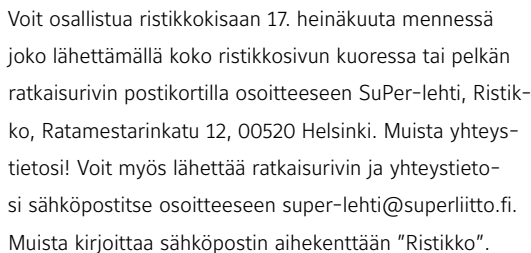
Päivystys ma–pe kello 9–13
kuntapuolen sopimusasioissa
numerossa 09 2727 9160 ja yksityis-
sektorilla työskenteleville 09 2727 9171

Sähköposti edu@superliitto.fi.
Henkilökohtaiset sähköpostit muotoa
etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Postiosoite: Suomen lähi- ja
perushoitajaliitto, Edunvalvontayksikkö,
Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki
Fax: 09 2727 9120

Edunvalvontayksikkö huolehtii SuPerin jäsenten sosiaalitaloudellisesta edunvalvonnasta valtakunnallisesti ja paikallisesti. Yksikön vastuualueeseen kuuluvat virka- ja työehtosopimusneuvottelutoiminta, lainsäädäntö sekä eläkeasiat ja muu sosiaaliturva. Myös yhteistoiminta- ja työturvallisuusasiat ovat edunvalvontayksikön vastuulla. Huolehdimme jäsenten oikeusturvasta työhön liittyvissä erimielisyyksissä. Järjestämme edunvalvontakoulutuksen ja -tiedotuksen sekä annamme neuvontaa edunvalvonta-asioissa.

Tuuli Rauvola

Ratkaisijan nimi _____

Katuosoite _____

Postiosoite _____

Saattohoitosarjaa arvostetaan

Toukokuun SuPer-lehdessä julkaistu Mirja Sisko Anttosen artikkeli *Saattohoitajan työvälineet, osaaminen, rohkeus ja motivaatio* sai lukijoilta runsaasti kiitosta käytännölläisyytensä vuoksi. Kakkossijalle nousivat tasaäänin Minna Sepän työpaikka-reportaasi *Asiakas pääosassa*, Minna Lyhdyn *Sallikaa lasten pomppia lätäköissä* sekä Sonja Kähkösen *Posti ja kotihoito löysivät toisensa*. SuPer-lehden termosmukin voitti Päivi Stenholm Oulusta.

Koskettaa jokaista tavalla tai toisella.

OSAAMINEN, ROHKEUS JA MOTIVAATIO S. 38

Saattohoito on ainutkertainen prosessi.

OSAAMINEN, ROHKEUS JA MOTIVAATIO S. 38

Jokaisen kuolevan äärellä pitäisi olla tällainen hoitaja.

OSAAMINEN, ROHKEUS JA MOTIVAATIO S. 38

Ihanteellinen paikka. Hyvä henki.

NOKIALLA JOKA PÄIVÄ ON VIRIKEPÄIVÄ S. 49

Työkaverit on tärkeitä.

TOISELLE VOI PUHUA KAIKESTA S. 73

Ohje tuli tarpeeseen.

MAUKAS MUFFINIMUNAKAS S. 14

Hyvä, hyvä! Lasten pitää saada olla lapsia.

SALLIKAA LASTEN POMPPIA LÄTÄKÖISSÄ S. 29

Niin tätä päivää.

SOSIAALINEN MEDIA IRTISANOMISEN SYYNÄ S. 52

Epäilyttää, koska postikin on väärissä laatikoissa.

POSTI JA KOTIHOITO LÖYSIVÄT TOISENSA S. 30

Muistettaisiin, ettei kielletä lapsia liikkumattomiksi.

SALLIKAA LASTEN POMPPIA LÄTÄKÖISSÄ S. 29

On tärkeää, että ihminen saa elää omana itsenään.

ETTEI VANHAINKODISSA TARVITSE VALEHDELLA S. 56

Mitähän posti vielä hoitaa?

POSTI JA KOTIHOITO LÖYSIVÄT TOISENSA S. 30

Kotihoidossa on pula työväestä. Tämä voisi olla hyvä idea.

POSTI JA KOTIHOITO LÖYSIVÄT TOISENSA S. 30

Koska se on lapsista niin kivaa.

SALLIKAA LASTEN POMPPIA LÄTÄKÖISSÄ S. 29

Hieno juttu hoitotyöstä ja taiteen tekemisestä.

ETTEI VANHAINKODISSA TARVITSE VALEHDELLA S. 56

Kansi oli hauska. Iloinen, josta oma mieli tulee hyvälle tuulelle.

KANSI S. 1

Paras juttu?

Kerro meille, mikä mielestäsi on paras juttu tässä SuPer-lehdessä. Lähetä vastauksesi **17. heinäkuuta mennessä**. Kaikkien määräaikaan mennessä vastanneiden kesken arvotaan SuPer-lehden termosmuki.

LEHDEN 6-7/2017 PARAS JUTTU OLI: _____

_____ SIVULLA: _____

MIKSI? _____

NIMI _____

OSOITE _____

OLEN IÄLTÄNI ☐ ALLE 20 ☐ 20-30 ☐ 31-45 ☐ 46-60 ☐ YLI 60

Voit osallistua myös sähköpostitse: super-lehti@superliitto.fi. Kirjoita sähköpostin aihekenttään "Paras juttu?" ja tekstikenttään mielipiteesi perusteluineen.

Vastaanottaja maksaa postimaksun

SUPER-LEHTI
Tunnus 5005172
00003 Vastauslähetyt

HÖMPPÄMERSULLA KULKEE ILOISEMMIN

TEKSTI IRENE PAKKANEN KUVAT PETTERI KIVIMÄKI

Satunnainen ohikulkija hiljentää askeleitaan tai painaa jarrua lähihoitaja Maisa Hautalan kodin ohii kulkiessaan.

Vierekkäin parkkeeratut pinkki Mercedes-Benz ja musta Chevrolet Camaro ovat pari, joka nostaa hymyn huulille. Mersu on ollut Maisalla kymmenen vuotta ja Camaro kuusi.

Rohkeus ostaa vanhempaa mallia on kodin peruja.

– Isällä oli milloin mitäkin kotteroa ja veli rakenteli moottoripyöriä. Isälläni on saman mallinen mersu, jota hän on laittamassa museorekisteriin.

Jenkkiautoja Saarijärvellä asuva Maisa Hautala on ihaillut aina. Uusia autoja kohtaan hän on vastarannan kiiski.

– En tunnista edes niiden merkkejä. Ylipäättään en ymmärrä miksi esimerkiksi auton ovet pitää napata auki matkojen päästä, kun voi hyvin laittaa avaimen lukkoonkin. Minua ei

haittaa, jos auto on vanha, kunhan se toimii. Uusia autoja ei myöskään voi korjata itse.

Mersua sanotaan hyväksi autoksi, mutta Maisan pinksulla on kaikenlaisia kotkotuksia.

– Oikuttelusta päätellen mersuni lieenee nainen, Maisa sanoo.

Tien päälle vuoden 1987 Mercedes-Benz 190 E ei ole omistajaansa jättänyt. Vähän noloa omistajasta on, että autolla on tapana sammua katsastusasemalle.

– Katsastusasemalla Karstulassa nauravat, kun menen auton kanssa, että taaskohan tätä joudutaan työntämään.

Vuosimalli tunnetaan lisänimillä pikkumersu ja tenavatahti. Silti se on Maisasta siroin ja parhaimman näköinen mersu mitä ikinä on ollut tarjolla. ►

Kesäautosta se alkaa - kesä!

Pelkistetty ohjaamo kohtaa somisteet.

– Tämä on ehkä enemmän nuorisoauto. Kun ostin auton tutulta, auto oli valkoinen. Se väri ei minulle oikein passaa. Pinkki, lila ja musta ovat minua varten.

Maisa on tuunnannut sävy sävyyn kulkupeliään. Lattiamatot ovat hopean väriset ja pikkuinen ratti on puusta. Pinkit tennarit ja huppari kuuluvat kokonaisuuteen.

Pikkumersu saavuttaa tänä vuonna museoautolle vaaditun iän. Status ei kuitenkaan ole mahdollinen, koska korin väri ei enää vastaa alkuperäisiä tehdasvärejä.

OMAPERÄISET KÄYTTÖAUTOT

Molemmat autot ovat Maisalle kesäkäyttöautoja. Alkuun Maisa ajoi mersullaan talvellakin, mutta kumpuilevissa Saarijärven maisemissa takavetoinen auto on liukkailla hankala käsitellä.

Talviauton virkaa on jo pitkään hoitanut parikymppinen luottoauto Mitsubishi Lancer.

OLEN POHTINUT RIITTÄISIKÖ YKSI AUTO, VAAN KUN SE EI RIITÄ. PITÄÄ OLLA HUPIA JA HAUSKAA.

– Se auto ei ole ikinä äkkäillyt, Maisa kehuu.

Lokakuussa katsastusten jälkeen Maisa vie autot talviteloille Muurameen. Katsastukseen on varattava riittävästi aikaa, jotta autoille ennättää tehdä korjaukset, jos on tarpeen. Jossain vaiheessa vanhoihin autoihin alkaa tulla ruostetta, ja se aika on käsillä nyt.

Talvella Maisa käy varastolla käynnistelemässä autojaan. Vapun tienoilla hän hakee autot takaisin kotipihalleen. Talvirenkaita hänellä ei ole kumpaanakaan autoon.

Autoja hakiessa saa varautua kaikenlaiseen. Joinakin vuosina autoista on hävinnyt öljyt, joskus jarrunesteet.

– Varasto on kylmä, mikä on autolle

myrkkyä. Kosteassa ja kylmässä auton johdot hapettuvat. Tasalämpöinen varasto olisi paras mahdollinen, vaan sellaista ei toistaiseksi ole.

Tänä keväänä mersu pärähti käyntiin ja oli temppuilematta koko kotimatkan. Camaro kulki kyllä Saarijärvelle saakka, mutta hyytyi toiseen pihaan.

Mersun perusvika on startti, joka on irrotettu ties miten monta kertaa. Kaikenlaista kuluva on pitänyt vaihtaa, mutta kytkin- tai moottoriremonttia ei ole tarvittu.

Maisa kuljettaa mersussaan aina sorkkarautaa.

– Startin voi hätätilassa korjata niin, että toinen naputtaa konepellin alla starttia ja toinen käynnistää, hän selventää.

Pinksun mittaritaulu on alkuperäinen, mutta kilometrilukema runsaat 213 000 ei pidä paikkaansa.

– Matkan varrella on huomattu, että lukema valehtelee aika rankasti.

Sisällä mersussa roikkuu pääkallo ja kekkonen. Auton keskustaloosteri dipattiin viime kesänä pinkiksi käärme-pinnaksi. Korja somistavat erilaiset tarrat.

Chevrolet Camaro vuodelta 1990 vietti alkukevään telakalla. Auto tunnetaan myös ritari Ässän autonä. Alkuperäisväreissään olevasta autosta hajosi startti, mutta kun konepelti avattiin, muutakin korjattavaa löytyi.

– Vanhojen autojen kanssa ei mene ikinä niin, että vaihdetaan jokin osa, vaan aina löytyy muutakin vikaa.

VITSISTÄ KAUPANTEKOON

Camaro tuli Maisalle vitsinä.

– Tuttu ajeli Camarolla kylään. Kun ihmettelin, että mikäs peli tuo on, hän totesi, että osta pois. Sanoin, että joo joo. Viikkojen päästä kaveri soitti ja kysyi, olinko tosissani. Niinhän siinä kävi, että kaupat tehtiin.

Ulkonäköäkin enemmän Maisaa viehättää Camarossa V8-moottorin ääni.

– Siinä on jotain samaa, kun velipolka polkaisee Harrikan käyntiin. Jokin siinä jytinässä viehättää.

Koska Camaro on amerikkalainen, kaikki työkalut on pitänyt ostaa tuumakokoon. Varaosia Maisa metsästää netin kautta, ja Jyväskylässäkin on liikkeitä, jotka myyvät niitä.

– En tee itse autoille mitään korjauksia, mutta olen oppinut kaikenlaista niiden kanssa touhutta.

Maisa ajaa autoillaan vuorotellen aina filiksen mukaan. Kokoon-tumisajoihin hän lähtee aina kun se kolmivuorotyöstä on mahdollista. Maisa työskentelee lähihoitajana Hoivakoti Mistelissä, jonka omistaa nykyään Mikeva Oy.

– Olen ollut hoitoalalla vuodesta 2006. Ennen alan vaihtoa olin toimitus-toimissa, elektroniikkatoimissa, puhelin-vaihteessakin. Misteliin menin vuonna 2011.

Maisan työpaikalla sanotaan, että kesä on tullut, kun pinkki mersu tulee pihaan. Joskus autoista syntyy myös keskustelua asukkaiden kanssa. Haa-veissa on tehdä yhdessä ajelu kylälle ja takaisin, mutta ensiksi on selvitettävä lupa-asiat.

RAHAA VOISI KÄYTTÄÄ HUONOMMINKIN

Maisa Hautala cruisailee autoillaan enimmäkseen lähipitäjissä. Letkassa ajaminen, moottoriradoilla ajaminen ja kumin polttaminen kuuluvat kuvi-oon. Myös ajelussa ilman päämäärää on sitä jotain!

Naapuripitäjässä Karstulassa järjestetään vuosittain Carstunekruisinki, jolloin pesäpallokentällä nähdään satakunta ajan patinoimaa kaaraa. Elokui-nen tapahtuma on yksi Maisan kesäau-tokauden kohokohdista.

– Kokoon-tumisajoissa on saman-henkistä porukkaa, ja aivan mielettö-miä autoja, Maisa sanoo.

Kokoon-tumisajoissa monet laittau-tuvat samalle vuosikymmenelle auton-sa kanssa.

– Camaron ei leveähelmainen fif-tarimekko sovi. Mutta laittautua pitää!

Mersuaan Maisa kutsuu Hömppä-autoksi. Autosta on tullut niin rakas, et-tä Maisa on päättänyt ajaa sen romut-tamolle saakka. Camaron Maisa säilyt-

tää alkuperäisasussaan, mutta sekään ei ole myynnissä.

Molemmat autot ovat bensakoneita.

– Rahaa näissä menee, mutta voisi sitä mennä huonompaankin kohteeseen.

Kun jompi kumpi autoista tai mo-lemmat äkkäilevät, Maisa huomaa miettivänsä järkisyyttä. Kun vioista on selvitty ja moottorit rullaavat, matka jatkuu ja järkeily unohtuu.

– Olen pohtinut riittäisikö yksi au-to, vaan kun se ei riitä. Pitää olla hupia ja hauskaa. Onneksi on ihmisiä, jot-ka auttavat näiden kanssa. Korjaamol-le jos joutuisin viemään, loppuisivat kaikki rahat.

Maisan viehtymys vanhempaan tek-niikkaan koskee muutakin kuin auto-ja. Älypuhelimien hankinta tosin tul-lee ajankohtaiseksi osin työnkin takia.

– Multa on kysytty, miten voin ol-la ilman älypuhelinia tai Facebookia. Minä soitan ja viestitän ja menen ky-lään ihan face to face. Minulle se riittää ihan hyvin. ■

▶ MAISAN KESÄAUTO
NÄKY Y JA KUULUU

Asusteet sävysävyyn
kruunaavat ajonautinnon.

Nimi: _____

Jäsennumero: _____

Henkilötunnus: _____

MAKSUTON PALAUTUSOSOITE:

SUPER RY / Jäsenyksikkö

Tunnus 5005173

00003 VASTAUSLÄHETYS

TILAUS:

- ☐ Tilaan jäsenmaksuviitteet alkaen (pvm) ____ . ____ . ____
- ☐ Tilaan ammattimerkin: lähihoitaja (12,50 €) ☐ perus- tai apuhoitaja (20,00 €) ☐ muu koulutus (8,40 €) ☐ (Hintoihin lisätään postikulut.)
- ☐ Tilaan jäsenmaksun perintävaltakirjoja: _____ kpl
- ☐ Tilaan liittymislomakkeita: _____ kpl
- ☐ Tilaan uuden jäsenkortin

MUUTOS:

TOIMIVA, HENKILÖKOHTAINEN SÄHKÖPOSTIOSOITE ON ERITTÄIN TÄRKEÄ!

Sähköpostiosoitteeni: _____

Postitusosoitteeni: _____

Sukunimeni: _____

TYÖSUHDETIETONI:

VOIMASSA OLEVAT TYÖSUHDETIEDOT ERITTÄIN TÄRKEITÄ EDUNVALVONNALLISISTA SYISTÄ!

Työnantajani (virallinen nimi): _____

Työpaikkani: _____

Työsuhteeni on voimassa:

- ☐ Toistaiseksi alkaen ____ . ____ 20____ ☐ Määräaikaisesti ajalla ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____

ILMOITUS:

Olen ajalla ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____

- ☐ jatko-opiskelija ☐ työlomalla ☐ ulkomailla ☐ yrittäjänä ☐ muu, mikä _____

- ☐ vanhuuseläkkeellä alk. ____ . ____ 20____. (jään liiton eläkeläisjäseneksi, 10 €/vuosi, mutta työttömyyskassan jäsenyyteni päättyy)

☐ haluan säilyttää eläkeläisjäsenenä työttömyyskassan jäsenyyden (90 €/vuosi)

- ☐ eroan SuPer-liitosta ja Super työttömyyskassasta alk. (pvm) ____ . ____ 20____

Eroamisen syy (ei pakollinen): _____

JÄSENMAKSUVAPAUTUS:

Haen jäsenmaksuvapautusta ajalle ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____ koska olen

- ☐ palkattomalla sairausvapaalla ☐ kuntoutustuella ☐ kokoaikainen työkyvyttömyyseläke
- ☐ palkattomalla äitiys- tai isyysvapaalla ☐ hoitovapaalla/kotihoidontuella
- ☐ ollut työttömänä (Kelan työttömyyskorvaus). Ilmoita työttömyysjakso takautuvasti.

TERVEISET SUPERILLE:

YHTEYDENOTTOPYyntö:

Haluan, että minuun otetaan yhteyttä.

- ☐ Sähköpostitse. Sähköpostiosoite: _____

- ☐ Puhelimitse. Puhelinnumero: _____

Asiani liittyy (esim. jäsenyysasiat, työsuhteasiat, ammattiasia-asiat jne.): _____

Allekirjoitus: _____ Päiväys: ____ . ____ 20____

TÄÄ EI KUULU MEILLE!

Vaihdoin taannoin työpaikkaa ja melkein 15 laitoksessa vietetyn vuoden jälkeen siirryin ikäihmisten palveluneuvontaan töihin. Ensimmäinen kuukausi on herätellyt hoitaja-minää todella rajusti. Välillä on korvia kuumottanut ja poskia punoittanut, kun on muistanut, miten itsekin on toiminut tietyissä tilanteissa. Nyt kun samat tilanteet näkee täysin toisesta näkövinkkelistä, tajuaa oman toimintansa kömpelyyden liiankin hyvin.

Puhun nyt meidän monen hoita-

jan ”ei kuulu mulle”-asenteesta. Ja ei, älä pelästy, en ole syyllistämässä ketään, koska aivan samoin olen itse liian usein toiminut. Lähihoitajaksi opiskellessani muistan toistaneeni satoja kertoja mantraa siitä, miten ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Mitä se silloin tarkoittaakaan hoitotyössä? Sitä että sairaalassa hoidetaan vain katkennut jalka, keuhkokuume tai rintasyöpä? Mitä se tarkoittaa psykiatriassa hoidossa? Hoidetaanko vain masennus tai syömishäiriö? Uskon, että moni hymähtää ja ajattelee tässä kohtaa, ettei tietenkään hoideta vain yhtä asiaa missään. Onhan meillä kaikilla kova halu tehdä työmme hyvin!

Miksi sitten kuitenkin esimerkiksi nykyisessä työssäni palveluneuvojana joudun, tai saan, vastata niihin puheluihin, joissa vanhus kertoo kotiutuneensa sairaalasta ilman, että kukaan kartoitti, onko siellä edes ruokaa? Liian usein kuulee hätääntyneitä puheluita siitä, että ei ole hoidettu kokonaisuutta, vaan vain sitä yhtä osa-aluetta. Keuhkokuu-

me parani, mutta kukaan ei neuvonut, mistä voi saada apua tai neuvoja perässä tulevan ison sairaalalaskun maksuun. Lonkka tuli leikatuksi, mutta kukaan ei kertonut, miten sitä kuntoutetaan muutaman ensimmäisen viikon jälkeen ja millainen ruokavalio tukee luiden sekä muiden kudosten uudelleen rakentumista. Saati sitten että jonkun olisi pitänyt järjestää ne ruoat sinne kotiin, kun vanhus ei leikatun lonkan kanssa heti pystykään esimerkiksi kokkaamaan tai käymään kaupassa.

On totta, ettei hoitajan tarvitse osata ulkoa kaikkia sosiaalihuollon palveluita tai vaikkapa verohelpotuksia, joita vanhuksen on mahdollista saada. Sen verran kuitenkin täytyy vähintään osata, että ohjaa asiakkaan sellaisen ihmisen pakeille, joka varmasti nämä asiat tietää. Parempi olisi itse käyttää hetki aikaa, ottaa puhelin tai vaikka sähköposti käyttöön ja kysyä, miten tulee toimia. Aika moni asia selviää yhdellä puhelinoitolla. Meidän kaltaisiamme neuvoja saavat käyttää myös hoitajat selvittäessään hoidettavalleen jatkohoitoon liittyviä asioita. Tällä hetkellä pahimmillaan käy niin, että vanhusta pompotellaan luukulta toiselle ja hänen puhelunsa ohjautuu esimerkiksi meille siinä kohtaa, kun hän on jo puolitoista tuntia kuullut numerosta tai toimipisteestä toisensa perään ”tämä ei kuulu meille” -litaniaa.

Heitän haasteen meille kaikille: mitä jos seuraavalla kerralla, kun eteen työssä tulee asia, joka ei varsinaisesti ole omaa jokapäiväistä osaamisalaa, ei sanottaisikaan, että ei kuulu mulle. Otaanko puhelin kouraan, soitetaan ja selvitetään? Meiltä se käy kuitenkin helpommin kuin lähes satavuotiaalta monisairaalta vanhukselta, tai muuten heikossa asemassa olevalta ihmiseltä. ■

JOONAS VÄÄNÄNEN

LISÄÄ HANNAN AJATUKSIA LÖYDÄT
HÄNEN BLOGISTAAN

WWW.LILY.FI/BLOGIT/RUN-BABE-RUN

Jos jäät työttömäksi

TEKSTI SIRKKA RYTINKI KUVA JANNE HARJU

Jos työ päättyy, muuttuu osa-aikaiseksi tai sinut lomautetaan, ilmoittaudu työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon www.te-palvelut.fi.

Hae päivärahaa kuluneelta ajalta joko neljän täyden kalenteriviikon ajalta tai kalenterikuukausittain. Jos olet kokonaan työtön, lähetä hakemus neljän viikon jaksoilta. Jos työskentelet osa-aikaisesti, saat työttömyyskorvaukseen vaikuttavaa sosiaalietuutta, tai olet sivutoiminen yrittäjä, hae päivärahaa kalenterikuukausittain. Noudata samaa hakujaksoa, ellei kassa ohjeista muuttamaan sitä. Kokonaan työtön voi lähettää ensimmäisen hakemuksen noin 2–3 viikon ajalta siten, että viimeinen hakemukseen merkitty päivä on sunnuntai tai kuukauden viimeinen päivä.

Päivärahan laskentaa varten pyydä palkanlaskennasta palkkatodistus vähintään puolen vuoden ajalta ennen työttömyyden alkamista. Todistuksessa eritellään lomaraha ja lomakorvaus ja ilmoitetaan mahdolliset palkattomat poissaolot. Myös palkanlaskijan yhteystiedot ilmoitetaan todistuksessa. Jos jostain syystä et voi pyytää palkkatodistusta, lähetä kaikki palkkalaskelmat vähintään puolen vuoden ajalta.

Lähetä kassalle myös viimeisin työtodistus ja -sopimus sekä irtisanomisilmoitus, jos sinut on irtisanottu. Jos työsuhteesi on purettu, lähetä purkua koskevat asiakirjat. Jos sinut on lomautettu, lähetä lomautusilmoitus ja osa-aikaistamisilmoitus, jos työsuhteesi muuttuu osa-aikaiseksi.

Lähetä palkkatiedot myös haettavan jakson ajalta, jos olet ollut töissä. Myös vaikka 300 euron tai 279 euron suojaosa ei ylitä. Merkitse työpäivät ja työaika aina todellisen tilanteen

mukaan, vaikka palkkaa ei olisi vielä maksettu. Jos olet hakujakson aikana sairaana ja sinulle on merkitty työvuoro sairauspäivälle, merkitse hakemukseen ”sairas” ja suunniteltu työaika, jos saat palkkaa sairausajalta.

Huomioi, että voit saada palkalla soviteltua päivärahaa, jos työaikasi on enintään 80 prosenttia alan kokoaikatyöntekijän työajasta. Satunnaista työtä tekevät voivat hakea päivärahaa, vaikka työpäivät olisivat täysien päivien mittaisia, jos työ yhdenjaksoisesti kestää enintään kaksi viikkoa.

MUUTOKSIA ASIOINNISSA

Uudistunut Nettikassa, nettikassa.supertk.fi, muutti asiointikäytäntöjä. Asiointi on nyt entistä monipuolisempaa. Enää ei kassan sähköpostiosoitteeseen tkpalvelu@supertk.fi saapuneihin kyselyihin vastata eikä sähköpostitse lähetettyjä hakemuksia tai liitteitä vastaanoteta. Viestiliikenne hoituu nyt kätevästi Nettikassan välityksellä. Myös sähköiset hakemukset ja liitteet voidaan lähettää vain Nettikassan kautta.

Viranomaiset ja esimerkiksi työnantajan palkanlaskijat tai tilitoimistot voivat kuitenkin edelleen lähettää tietoja sähköpostitse. Heille pääsy Nettikassaan ei ole toistaiseksi mahdollista. Tiedot voi myös faksata numeroon 09 278 6531.

Päivärahan maksupäivä ilmoitetaan jatkossa vain kirjeitse tai tekstiviestillä. Jos ilmoitat Nettikassassa haluavasi ilmoituksen maksupäivästä tekstiviestillä, et enää saa kirjallista ilmoitusta, vaan saat maksuerittelyn Nettikassaan. Eritteilyn voi tulostaa, jolloin voit käyttää sitä esimerkiksi Kela-asiointissa. ■

Huomioitavaa

Kesäaikana voit asioida työttömyyskassassa henkilökohtaisesti arkisin klo 8.30–15.00. Palvelunumero 09 2727 9377 vastaa ma–pe klo 9.00–13.00. Mahdollista poikkeuksista tiedotetaan osoitteessa www.supertk.fi. Samasta osoitteesta saat tietoa kassan käsittelyajoista. Maksa jäsenmaksusi säännöllisesti päivärahaoikeutesi säilyttämiseksi. Muista maksaa jäsenmaksu palkasta, jos teet töitä osa-aikaisesti tai satunnaisesti ja saat kassasta soviteltua päivärahaa. Päivärahan osalta jäsenmaksu peritään suoraan etuudesta.

HAKEMUSTEN POSTITUSOSOITE:

Super työttömyyskassa, PL 117, 00521 HELSINKI

Käyntiosoite Kellosilta 3

Fax 09 278 6531, www.supertk.fi

Toimisto avoinna arkisin klo 8.30–15.00

Palvelunumero arkisin klo 9.00–13.00

09 2727 9377

Sähköinen asiointi: nettikassa.supertk.fi

TEBOIL ❤️ U BACK

Kesä- ja heinäkuun
ajan jäsenkortilla
tavallista suurempi alennus*!

*Alennus koskee bensiiniä ja dieselöljyä 1.6.–31.7.2017. Edun saa kaikilta Teboil-huoltamoilta ja -automaattiasemilta lukuun ottamatta Teboil Express -automaattiasemia. Lisätietoa kampanjasta ja jäseneduista osoitteesta www.teboil.fi/liitto

Heinäkuun erikoisetu!
Lounas ruokapöydästä

TEBOIL

LÄHIHOITAJAOPISEKELIJOIDEN JA OPETTAJIENT OMA TAPAHTUMA!

LÄHIHOITAJA 2017

PERJANTAINA 8.9.
KLO 10–15.30

VAPAA PÄÄSY!

HELSINGIN MESSUKESKUS
KONGRESSISIIPPI

AIHEINA MM.:

Kyllä toi menee vielä ohi!

TRANSNUORI PERHEINEEN
TERVEYDENHUOLLON ASIAKKAANA

**Ota minua kädestä ja kerro,
että kaikki menee hyvin**

LÄHIHOITAJA LÄHIMPÄNÄ KUOLEVAA

Lähihoitaja lääkehoidon osaajana

Motivaatio, tavoitteet, onnistuminen
VERTTI HARJUNIEMI

JUONTAJANA

**JANNE
KATAJA**

NÄYTTEILLEASETTAJIA ■ KILPAILUJA ■ SUPERIN ASIAANTUNTIJAT

LISÄTIETOJA: OPISKELIJAT@SUPERLIITTO.FI

www.superliitto.fi   [superliitto](https://www.youtube.com/channel/UC...) #lähihoitaja2017

SUPER

Hengittävä suoja ihon hankautumisen ja hiertymien ehkäisyyn

Vaseliinia sisältävät voiteet jäävät usein kilpailussa toiseksi: yhä useammat kuluttajat ovat luopuneet vaseliinia tai muita mineraaliöljyjä sisältävistä voiteista ja siirtyneet hankautumiselle herkkien ihoalueiden hoidossa hengittäviin suojavoiteisiin. Vaseliini suojaa ihoa, mutta se voi myös jättää kosteuden hautumaan iholle. Varsinkin intiimialueella ja pakaroissa tämä voi aiheuttaa ihon ärtymistä.

Linola Suojaava Balsami tarjoaa erinomaisen vaihtoehdon. Tuote suojaa ihoa ehkäisten ihon kirvelyä, punoitusta ja kutinaa, mutta antaa ihon silti hengittää. Hiertymiselle ja hankautumiselle herkistyvät ihoalueet, kuten pakarat, intiimialue ja nivusten herkkä iho, kiittävät huolenpidosta. Vaikutus on verrattavissa nykyaikaisten tekstiilien hengittäviin kuituihin.

Hengittävä Linola Suojaava Balsami auttaa ehkäisemään hiertymiä kaikkialla, missä iho, vaatteet, kosteus tai ihoa ärsyttävät aineet voivat hangata tai rikkoa ihon. Tuotteen iholle muodostama läpinäkyvä kalvo sekä suojaa hankaukselta että pitää ihoa ärsyttävän hien, virtsan ja ulosteet poissa iholta.

Ongelmien vähentyminen Linola® Suojaavan Balsamin käytön aikana¹

* Ihon hankaumien, kirvelyn, pistelyn, punoituksen, turvotuksen ja kutinan saamat oirepisteet

¹ Pharmalog 2013, arkistoidut tiedot, Dr. August Wolff

Suosituksemme hankautumisen ja hiertymien ehkäisyyn!

DR·WOLFF

www.linola.de/fi

Dr. August Wolff GmbH & Co. KG Arzneimittel
Sudbrackstr. 56 · 33611 Bielefeld · Saksa

SUPER

**SUPER-OPOJEN
STARTTIKURSSI**

22.8.2017
SuPerin koulutustila, C-porras
Ratamestarinkatu 12, Helsinki

SuPer-Opojen starttikurssi on tarkoitettu ammattiosastojen uusille opiskelijavastaville, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet perus- tai jatkokurssille.

Starttikurssi on hyvä pikaperehdytys SuPer-Opo-toimintaan.

Ilmoittaudu WebLyytin kautta
SuPerin jäsensivuilla www.superliitto.fi >
Kirjaudu jäsensivuille > SuPer kouluttaa >
Opojen starttikurssi

Viimeinen ilmoittautumispäivä on 6.8.2017.

**VANAJAVESIRISTEILY • SAUNAILTA •
FESTAREILLE • ELOKUVIIN • KEILA-
ILTA • KONSERTTI • ILMAKIEKKOMAT-
SI • FRISBEEGOLFIA • MAKKARAA •
KARAOKEA • NAISTEN KYMPPI • KE-
SÄKAUDEN AVAJAISET • HANKOON •
KESÄTEATTERI • KORKEASAARI •
VESIBUSSIRISTEILY • ELÄKELÄIS-
KAHVEET • VIINIJUHLAT • TANSSIT •
PESISPELI • SAIMAALLE • RANTAILTA
• SALMEN KIERTO • SIKAMARATONI**

KAIPAATKO KESÄ- OHJELMAA?

SuPerin ammattiosastot eivät lepää laakereillaan - edes kesällä. Ne järjestävät eri puolella Suomea jäsenilleen yhteisöllistä toimintaa myös loma-aikoina. Ja meno tulee jälleen kerran olemaan ihan SuPerista.

Tarkemmat tiedot saat omasta ammattiosastostasi.

FCG•

Tule verkostoitumaan

Lähi- ja perushoitajien koulutuspäiville

19.–20.9.2017 Marina Congress Centeriin,
Helsinkiin.

Koulutuksen aiheina mm. sote-uudistus,
tartuntatautilaki, päihteet ja kuormittumisen
ehkäisy.

Ilmoittaudu 15.8.2017 mennessä!

HUOM! Yöpyminen Viking Expressillä,
tee varaus pikaisesti, paikkoja rajoitetusti.

Lisätiedot ja ilmoittautuminen:
www.fcg.fi/koulutukset

FCG Koulutus • p. 010 4090 • www.fcg.fi

**JOKO LUET SÄHKÖISTÄ
SUPER-LEHTEÄ?**

AVAA LEHTI OSOITTEESSA
WWW.SUPERLIITTO.FI/SUPER-LEHTI

Pride – ylpeänä ammatista 1.7.2017 Helsingissä

SuPer on mukana Helsingin Pride-kulkueessa muiden STTK-laisten liittojen kanssa lauantaina 1. heinäkuuta. Kokoonnumme klo 12.30 Kansalaistorin Laulupuut-patsaan lähetyvillä, jossa jaetaan SuPer-liivit.

Tervetuloa nostamaan superilaista me-henkeä ja ammattilypeyttä Pride-kulkueeseen! Musiikin tarjoavat tänä vuonna Akava, SAK, STTK ja EK yhteistyössä Bassoradion ja HeSetan kanssa.

SuPerin arvot kunnioitus, vastuullisuus, rohkeus ovat myös tämän tapahtuman kantavia arvoja. Tule marssimaan ihmisoikeuksien, työelämän tasa-arvon sekä asiakkaan ja potilaan oikeuksien puolesta.

**Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon
SuPerin nuoret 18–35-vuotiaat jäsenet**

SUKELLA SUPERIIN
30.9.–1.10.2017 Lappeenranta

Koulutuksessa tutustutaan letkeästi ja käytännönläheisesti SuPerin toimintaan sekä jäsenyyteen, yhdessäoloa unohtamatta.

Koulutus on tarkoitettu SuPerin varsinaisille 18–35-vuotiaille jäsenille, jotka ovat juuri valmistuneet tai eivät ole aikaisemmin osallistuneet SuPerin järjestökoulutukseen. Koulutus on osallistujalle maksuton, myös matkakulut korvataan.

Lauantai-iltaa vietämme vauhdikkaasti yhdessä raksanuorten kanssa. Luvassa on siis taattua SuPerRaksa-meininkiä.

Ilmoittaudu mukaan WebLyytin kautta viim. 27.8.2017:
www.superliitto.fi/jasenyys/koulutukset

Lisätiedot: Tanja Oksanen, tanja.oksanen@superliitto.fi
p. 09 2727 9192

Huoli toimintaenergiaksi: Saattohoitokoulutus jatkuu syksyllä

Mikä on lähihoitajan rooli saattohoidossa?

Miten kuolevan potilaan hoito poikkeaa muiden potilaiden hoidosta? Miten saattohoidossa otetaan huomioon potilaan omaiset? Mitä hyvä saattohoito vaatii työnohjaukselta ja esimiestyöltä?

Kysymyksiin vastataan Hyvä kuolema -hankkeen (Terho-säätiö) ja SuPerin vuonna 2017 järjestämässä saattohoitokoulutuksessa. Yhden päivän mittainen koulutus järjestetään tänä vuonna vielä kolme kertaa. Koulutuspäivät ja -paikkakunnat ovat:

- **Kuopio 5.10.2017**
- **Lappeenranta 19.10.2017**
- **Helsinki 16.11.2017.**

Koulutus on tarkoitettu lähihoitajille ja muille vastaaville ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään kuolevia. Kuhunkin koulutuspäivään mahtuu enintään 2 työntekijää/työnantaja.

Luennoitsijat ovat valtakunnallisen Hyvä kuolema -hankkeen asiantuntijoita. Terhokodista mukana ovat sairaanhoitaja, logoterapeutti *Miia Salonen* ja ylilääkäri *Juha Hänninen*, SuPerista asiantuntija *Soili Nevala*.

Tavoitteena on saattohoitoon kehitettyjen hyvien käytänteiden jakaminen ja jalkauttaminen työpaikoille sekä saattohoidon näkyväksi tekeminen. Osallistujat saavat rohkeutta saattohoidon kehittämiseen, jolloin huoli potilaiden hyvinvoinnista kanavoituu toimintaenergiaksi. Koulutus antaa osallistujalle valmiuksia toimia esimerkiksi työpaikkansa vastuusaattohoitajina ja välittää osaamistaan eteenpäin.

Hinta, 60 euroa, sisältää materiaalin, aamu- ja iltapäiväkahvin sekä lounaan.

Tule mukaan. Jos olet kiinnostunut lokamarraskuun saattohoitokoulutuksista, seuraa ilmoittelua liiton internet-sivuilla ja syksyn SuPer-lehdissä. Löydät niistä koulutusohjelman ja ilmoittautumisohjeet.

TERHOKOTI

SUPER

Ajankohtaista tietoa diabeteksesta, diabeettisesta jalkahaavasta ja eteisvärinästä

6.9.2017

Vaasan ammattiopisto, Vamia
Ruutikellarintie 2, 65100 VAASA

8.15–9.00	Ilmoittautuminen ja aamukahvi
9.00–9.05	Päivän avaus Asiantuntija Elina Ottela SuPer
9.05–9.50	Diabetes sairautena Ylilääkäri Pirjo Ilanne-Parikka Diabetesliitto
9.50–10.35	Diabeteksen lääkehoito Ylilääkäri Pirjo Ilanne-Parikka Diabetesliitto
10.35–10.45	Tauko
10.45–12.00	Tunne pulssisi – ehkäise aivoinfarkti Yksi Elämä -hanke
12.00–12.45	Lounas
12.45–14.00	Diabeettinen jalkahaava Jalkojen hoitaja Jaana Huhtanen Diabetesliitto
14.00–14.30	Päiväkahvi
14.30–16.00	Ravitsemusneuvonta, verensokerin mittaaminen, insuliinin pistäminen, insuliinipumput Diabeteshoitaja Diabetesliitto
16.00–16.15	Päivän päätös Asiantuntija Elina Ottela SuPer

Koulutuspäivän hinta on 60 euroa.

Ilmoittautumiset 6.8.2017 mennessä osoitteessa
<https://my.surveypal.com/Diabetes-Vaasa>

Lisätietoja:

asiantuntija Elina Ottela, sihteeri Raili Nurmi,
elina.ottela@superliitto.fi raili.nurmi@superliitto.fi

Ajankohtaista tietoa diabeteksesta, diabeettisesta jalkahaavasta ja eteisvärinästä

18.9.2017

Ammattiopisto Tavastia
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Hattelmalantie 8, 13100 HÄMEENLINNA

8.15–9.00	Ilmoittautuminen ja aamukahvi
9.00–9.05	Päivän avaus Asiantuntija Elina Ottela SuPer
9.05–9.50	Diabetes sairautena Ylilääkäri Pirjo Ilanne-Parikka Diabetesliitto
9.50–10.35	Diabeteksen lääkehoito Ylilääkäri Pirjo Ilanne-Parikka Diabetesliitto
10.35–10.45	Tauko
10.45–12.00	Tunne pulssisi – ehkäise aivoinfarkti Yksi Elämä -hanke
12.00–12.45	Lounas
12.45–14.00	Diabeettinen jalkahaava Jalkojen hoitaja Jaana Huhtanen Diabetesliitto
14.00–14.30	Päiväkahvi
14.30–16.00	Ravitsemusneuvonta, verensokerin mittaaminen, insuliinin pistäminen, insuliinipumput Diabeteshoitaja Diabetesliitto
16.00–16.15	Päivän päätös Asiantuntija Elina Ottela SuPer

Koulutuspäivän hinta on 60 euroa.

Ilmoittautumiset 13.8.2017 mennessä osoitteessa
<https://my.surveypal.com/Diabetes-HML>

Lisätietoja:

asiantuntija Elina Ottela, sihteeri Raili Nurmi,
elina.ottela@superliitto.fi raili.nurmi@superliitto.fi

SUPERIN TOIMISTON JA SUPER TYÖTTÖMYYSKASSAN PALVELUT KESÄLLÄ

SUPERIN TOIMISTO

ON SULJETTU 3.-28.7.

PUHELINPÄIVYSTYS PALVELEE KELLO 9.00–13.00.

PÄIVYSTYSNUMEROT:

JÄSENYKSIKKÖ 09 2727 9140

KEHITTÄMISYKSIKKÖ 09 2727 9170

SOPIMUSEDUNVALVONTA

• KUNTA 09 2727 9160

• YKSITYINEN 09 2727 9171

SUPER

SUPER TYÖTTÖMYYSKASSAN TOIMISTO

ON 1.6.–31.8. AVOINNA MA–PE KELLO 8.30–15.00.

KASSA PALVELEE PUHELIMITSE MA–PE KELLO 9.00–13.00

PALVELUNUMERO 09 2727 9377.

SUOSITTELE SUPERIA

.. ja kerro liittomme huippueduista, jotka saat eri puolilla kaunista suvi-Suomea – vain superilaisena. Suositteleva saa kesäkuussa 30 euron arvoisen lahjakortin ja monitoimikaulanauhan.

KATSO OHJEET SUOSITTELUUN:

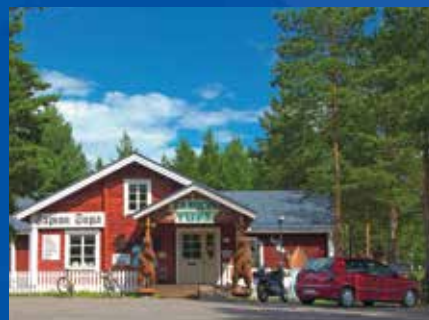
www.superliitto.fi > Jäsenyys
Suosittele SuPeria 2017
tai skannaa koodi.

#supertekeehyvaa
#suosittelesuperia

Jäsenenä saat kotimaan hostelleissa
10 %:n majoitusalennuksen, kun teet
varauksesi: www.hostellit.fi.

Super- ammattilainen tekee hyvää!

Uusi varsinainen jäsen saa tervetuliaislahjaksi monitoimikaulanauhan sekä arvokkaan ammattimerkin.

KUULUMISIA

Lue, mitä superilaisille sattuu ja tapahtuu
Koonnut Marjo Sajantola

SuPer-matka Cambridgeen 7.-12.5.

SuPerin koulutusmatkalla Cambridgeen 20 superilaista tutustui erilaisiin englantilaisiin sosiaali- ja terveysalan yksiköihin ja sai runsaasti tietoa ajankohtaisista hoitotyöhön liittyvistä aiheista. Ryhmätöinä pienryhmissä tutustuttiin myös englantilaisen perheen arkeen, selvitettiin lääkevalikoimaa apteekeissa ja käsikaupassa sekä vierailtiin mielenterveyskuntoutujien avohoitoyksikössä. SuPerin asiantuntija Leena Kaasinen kertoo, että liitto on järjestänyt jo 20 vuoden ajan opintomatkvoja ulkomaille, Ruotsiin, Viroon, Unkariin, Hollantiin ja Englantiin. Koska kyse on ammatillisesta täydennyskoulutuksesta, monen superilaisen työnantaja kustantaa opintomatkan.

Ditchburn Place perustettiin vuonna 1838 vaivaistaloksi ja se on toiminut myöhemmin äitiyssairaalana ja vanhustenhoitoyksikkönä. Nykyisin talossa on kunnan palveluasuntoja 51 asukkaalle.

Majoitus oli retkeilymajassa, josta osa oli rakennettu jo viktoriaanisella kaudella. Majan pihalla Leena Kaasinen järjesti viimeisenä iltana tietovisan matkalla opituista asioista.

Kurssilaiset ehtivät myös pistäytyä omatoimisesti Lontoossa.

Melkein kaikki kuvassa!

Cam-joki jakaa Cambridgen kahtia. Opiskelijat puntaavat superilaisia ruuhessa Huokausten sillan ali. Samalla he kertovat historiasta.

Vaikka vierailukohteet Englannin opintomatoilla vaihtuvat, Addenbrookin tuhatpaikkainen johtava yliopistosairaala on pysynyt ohjelmassa.

Kuvat kurssilaisten ja Leena Kaasisen

Kuulumiset

Lähetä ammattiasaston kesäkuulumiset osoitteeseen: superlehti@superliitto.fi elokuun lehteen 14.7. mennessä ja syyskuun lehteen 14.8. mennessä.

Kutsut

- KESKI-KARJALAN AO 510** järjestää omakustanteisen kesäretken Rääkkylään lauantaina 19.8. Kokoontuminen Paksuniemeeseen klo 11.00. Käyntikohteet: Paksunien juomatehdas, Onnenkauppa, Leikkimuseo Kotista, Kukkakuhhaus. Ammattiosasto tarjoaa päivän aikana suolaista purtavaa. Kysele kimpakyytiä. Ilmoittaudu 10.8. mennessä Jutta Anttoselle 040 5382 441 anttoska@gmail.com. Tervetuloa mukaan! Syksyllä päiväretki Ikeaan 18.11. Reitti: Kesälahti-Kitee-Joensuu-Kuopio-Kesälahti. Ota päivämäärä muistiin. Lisää tietoa lähempänä ajankohtaa.
- KIURUVEDEN AO 530:N** jäsenille hohokeilaus 7.7. klo.19.00. Kiuruveden keilahallissa. Tarjoamme paikan päällä valitsemasi ruuan ja alkoholittoman juoman. Sitovat ilmoittautumiset 2.7. mennessä 040 4632 859 (txt). Iskelmäviikolle 12.-16.7. varsinaiset ja eläkeläisjäsenet sekä jatko-opiskelijat 10 euron alennus yhdestä lipusta tai rannekkeesta SuPer-jäsenkorttia näytämällä. Alennus on henkilökohtainen ja sen saa vaan yhden kerran. Ota mukaan henkkarit ja jäsenkortti ja kuittaa listaan alennuksen käytettyäsi! Omat jäsen-tietosi ja ammattiosastosi voit tarkistaa www.superliitto.fi -kirjaudu jäsen-sivuille. Ongelmatilanteissa ota yhteys jäsenrekisterihoitaja Seija Nukari 044 2847 769 tai taloudenhoitaja Jaana Autio 040 5712 650.
- TOHMAJÄRVEN AO 518** järjestää päiväretken Savonlinnaan 9.7. Luvassa noin tunnin laivaristeily Olavinlinnan ympäristössä muikkulounaasta nauttien. Sen jälkeen vapaata aikaa. Lähtö Tohmajärven Teboil-huoltoasemalta klo 8.00, paluu-lähtö Savonlinnasta viimeistään klo 17.00. Tiedustelut ja sitovat ilmoittautumiset 20.6. mennessä 050 5141 858/Seija.

Satavuotiaalle juhluvuoden villasukat

Ossian Mattila täytti 100 vuotta 27. tammikuuta. Joukko Sallan ao 116:n Hopea-harjun lähihoitaja lahjoitti päivänsankarille sinivalkoiset juhluvuoden villasukat jalkoja lämmittämään.

PRIDE - YLPEÄNÄ AMMATISTA

SuPer on mukana Helsingin Pride-kulkuessa muiden STTK-laisten liittojen kanssa lauantaina 1. heinäkuuta. Kokoonnumme kello 12.30 Kansalaistorin Laulupuut-patsaan lähetyvillä, jossa jaetaan SuPer-liivit. Joukolla mukaan!

SUPER-LEHDEN FACEBOOK-ARVONTA

SuPer-lehden Facebook-sivuista 20.5. mennessä tykänneiden kesken arvottiin kolme lehden termosmukia. Postia saavat Aila Kittilään, Joni Liminkaan ja Veli-Matti Taavettiin. Onnea voittajille!

LÄHIHOITAJA KÄHÖNEN

RISTIKKORATKAISU 5/2017

O	R	J	A	T	T	U	I	M	A	J	U	N	A
S	U	O	R	I	T	E	V	A	R	A	S	J	A
A	P	U	R	I	S	T	A	R	K	H	E	L	O
S	I	S	A	R	M	A	T	S	I	L	A	I	T
E	E	A	L	A	N	S	A	H	A	H			
T	O	T	I	A	A	N	I	S	P	I	A	N	
T	H	O	P	U	T	T	U	L	U	S	O		
P	I	K	A	R	I				A	K	A	N	A
A	N	A	N	A	S				K	U	K	A	T
R	I	V							I				D
T	O	S	I	A	A	N	K	O	T	T	E	R	O
A	S	T	I	V	A	L	E	A	U	R	A	T	A
T	A	R	T	A	R	L	A	T	S	A	T	O	
K	O	T	I	I	S	A	T	I	S	A	O	S	
A	S	A	H	I	U	N	I	V	A	A	T	E	T
A	S	A	H	I	S	I	S	E	L	A	U	S	E
V	A	L	O	T	S	O	S	E	I	L	K	A	T
A	L	A	M	O	I	T	E	M	S	A	K	K	O
T	A	S	E	T	I	T	A	K	A	T	I	E	T

RIMTOLEAHP

Toukokuun ristikkokisan voitti
Pia Kaski Jokioisesta.
Lämpimät onnittelut!

Javid ja Reza.
Kuva: Pirre Toikkanen.

Auttajan lempeä katse voimauttaa

Voimauttava valokuva on viime vuosina tullut kohinalla suomalaiseen sosiaali- ja terveysalan työhön. Sen lähtökohta on mullistava: hoitaja ja autettava ovat tasavertaisessa ja läheisessä suhteessa, eikä ammattilainen piiloudu oman työroolin-
sa tai paremmin tietämisen taakse.

– Auttamistyössä on puuhattu kaikessa hiljaisuudessa vallankumousta jo lähes kaksikymmentä vuotta – rakaudellisesti. Onko mahdollista, että olemme ymmärtäneet ammatillisuuden väärin? Että ammatillisen etäisyyden pitäminen, oman persoonan ja tunteiden erottaminen työstä, ei olisikaan oikea tapa kohdata toinen ihminen, kysyy menetelmän kehittäjä, valokuvaaja Miina Savolainen.

Hän tuli tunnetuksi valokuvatessaan lastenkodissa asuvia nuoria Maailman ihanin tyttö -projektissa. Nyt hän on ohjannut voimauttavaa valokuvaamista opiskelleita sosiaali-, terveys- ja opetusalan ammattilaisia Aalto-yliopis-

tossa. Mukana on muun muassa kouluavustaja, työnohjaaja, lastensuojelutyöntekijä ja päihdelääkäri. Lempeä katse on heidän päättötyönäyttelynsä.

– Voimauttavan valokuvan työväline ei oikeastaan ole valokuva, vaan katse. Valokuvaaminen on konkreettinen tapa muuttaa katsomisen tapaa, siirtyä omasta katsepisteestä toisen katselupisteeseen, sanoo Savolainen.

– Prosessissa voi saada uudet silmät ja uudet tunteet: nähdä toisen ihmisen mullistavan uudella tavalla. Tämä on voimallista varsinkin silloin, kun ihmisten elämäntilanteisiin sisältyy jumiutuneisuutta ja toivottomuutta, ihmisten välisen ymmärryksen rikkoutumista tai haavoittavaa tapaa katsoa itseä.

Voimauttavan valokuvan käyttäjät uskovat, että asettelman muuttaminen tekee auttamistyöstä vaikuttavampaa ja merkityksellisempää sekä asiakkaalle että työntekijälle.

Lempeä katse IV -näyttely on esillä kulttuurikeskus Caisassa Helsingissä 15.6. saakka. ■

Kirjauutuudet

AIIJA KUPARINEN JA OLGA POPPIUS
VANHOJEN TIE
LIKE 2017

Osa suomalaisista romaneista on elänyt ajan, jolloin tummat kiersivät hevoskärryillä talosta taloon, yöpyivät mistä yösjän saivat ja söivät, mitä satuttiin antamaan. Romanit olivat 70-luvulle saakka kansanos, jolle ei tarjottu asuntoja, koulutusta, työtä tai tukea.

Toimittaja Aija Kuparinen ja valokuvaaja Olga Poppius ovat koonneet

neljäntoista romanivanhuksen elämäntarinat kirjaksi, joka raottaa verhoa entisaikojen kiertolaiselämään ja valtaväestölle vieraaksi jääneeseen romanikulttuuriin.

Vanhusten tarinat ovat koskettavia ja rajuja muisteluita elämästä tien päällä. Teos on runsaasti kuvitettu, ja Poppiuksen puhuttelevat kuvat paljon kokeneista, karismaattisista ihmisistä pääsevät oikeuksiinsa. Romanien historiaa ei ole suomalaisessa kirjallisuudessa käsitelty aiheen kiinnostavuudesta huolimatta, joten kiertolaisajan eläneiden vanhusten tarinoiden tallentamista voi pitää kulttuuritekona. ■

IKÄERO EI HAITTAA

Auni Järvinen ja Maritta Pynnönen työskentelevät Hattulan kunnan kotihoidossa. Vaikka heillä on ikäeroa ja vaikka työ vie välillä hieman erilleenkin, läheinen ystävyys on säilynyt pian kymmenen vuotta.

AUNI MARITTASTA:

Tulin vajaa kymmenen vuotta sitten Hattulan kunnalle töihin melko tuoreena lähihoitajana. En ollut työskennellyt kotihoidossa aikaisemmin. Maritta otti minut heti hyvään huomioon. Hänestä huokui lämpö ja ystävällisyys ensimmäisistä päivistä lähtien.

Monesti saattoi mies kotona kysyä, että taasko meni yli-töiksi, niin oli pakko tunnustaa, että ei, vaan Marittan kanssa jäätin vielä työmaan pihalle höpöttämään.

Jos tiesi, että olimme samassa työvuorossa, oli tosi hyvä fiilis mennä töihin. Saimme jakaa työpäivän ilot ja murheet yhdessä. Tiesi, että toinen hoitaa hommansa ja autetaan puolin ja toisin, jos on tarvetta. Opin Maritalta asiakasläh-töisyydestä ja ikäihmisten kohtaamisesta paljon: läheisyyttä ja inhimillisyyttä.

Olen ollut vuosien aikana äitiyslomalla pariin otteeseen, mutta olemme pitäneet yhteyttä työn ulkopuolella. Nyt kun työskentelemme eri yksiköissä, näemme vapaa-ajalla. Vaikka meillä on ikäeroa, olemme tismalleen samalla aaltopituudella.

Arvostamme molemmat työnteossa tunnollisuutta. Molemmilla on karvat pystyssä, jos joku ei tarjoa apua ja ajattelee, että tämä on mun työ, hoitakoot muut omansa.

MARITTA AUNISTA:

Vaikka meillä on Aunin kanssa ikäeroa, meillä jotenkin vaan synkkasi heti. Olen ollut kohta parikymmentä vuotta koti-

hoidossa töissä ja minulla on paljon hyviä työkavereita, mutta Auni on harvinainen helmi heidän joukossaan.

Aluksi työskentelimme pareittainkin samassa yksikössä. Sitten olemme olleet paljon erillään, itse en enää tee kenttätöitä. Meillä on ollut työelämästä ja asiakkaista samanlainen ajatusmaailma. Minun tuntumani asiakkaisiin yhdistyi hyvällä tavalla Aunin tuoreeseen tietoon.

Auni on ollut välillä äitiyslomalla, mutta olemme pitäneet yhteyttä työajan ulkopuolellakin. Aunin koti on työpaikkani lähellä, ja välillä hän käy lastensa kanssa kävelyllä ollessaan katsomassa minua.

Pidämme yhteyttä hyvinkin paljon ja puhumme muustakin kuin työasioista, mikä auttaa työssäjaksamisessa. Asumme suht lähellä toisiamme ja kyläilemme. Kesän aikana taas mennään yhdessä syömään jonnekin.

Auni on työssään tunnollinen, ammattitaitoinen ja hyvät sosiaaliset taidot omaava supernainen. Hän toimii luottamusmiehenä, jolta voi kysyä aina neuvoa. Jos Auni ei tiedä vastausta, hän ottaa asiasta selvän.

Olen ihan otettu, että näin nuori työntekijä pitää lähes eläkkeelle jäävää tatiä ystävänään! ■

► MARJATTA LEHTI, JOKIOINEN: Itse olen kehäraakki, reilusti yli 30 vuotta alalla ollut. Mira Laakso on tuore hoitaja, muutama vuosi sitten valmistunut. Hänen kanssaan on niin helppoa tehdä työ perusteellisesti ja huolellisesti. Hän ei väistele vastuuta eikä kavahda mitään työtä. Persoonansa on avoin ja iloinen, reipas. Hyvä ystävä myös vapaa-ajalla ja osallistuu aktiivisesti työyhteisön yhteisiin rentoihin, Nice Runista Suvi-illan kymppikävelyyn ja tietenkin rentoihin illanviettoihin. Tuoreet sämpylät tai pullat usein tuoksuvat, kun Mira on ollut yökkönä.

Tässä SuPer-lehden sarjassa kehuutaan ja kiitetään hyvää työtoveria. Kehu vaikka toista hoitajaa tai jotain muuta työyhteisösi jäsentä. Yllätä työkaverisi iloisesti ja kerro meille, miksi juuri sinun kollegasi on kiitoksen arvoinen? Lähetä kehut sähköpostilla super-lehti@superliitto.fi.

KUKKUU!

Kauniina kesäisenä aamuna kuulen mökkiterassilla käen kukkuvan jossain kauempana. Päättän hie-
man kiusata sitä. Laitan kädet kupille vastakkain ja puhallan peukaloiden väliin. Kupin kokoa hie-
man muuttamalla saa aikaan aidonkuuloisen ku-
kunnan. Käki lehahtaa oitis läheisen männyn ok-
salle kukkumaan. Välillä se käy edempänä etsimässä palaten
pian kukkumiseni houkuttelevana takaisin. Muutamaa yö-
hön ei sitten juuri nukkutukaan, kun tuo lintu kukkui lähes
tauotta kilpailijaa etsien.

Käki on ihmeellinen lintu. Se ei haudo, eikä huolehdi
omista poikasistaan. Munia lintu pyöräyttää kesän aikana
kymmenkunta – jokaisen eri pesään. Yleisimmin isäntälintu-
na toimii leppälintu. Muita lintulajeja ovat yleensä västäräk-
ki, harmaasieppo, kirjosieppo, pajulintu sekä peipponen. Kä-
ki munii aina sen lajin pesään, jossa se itse on kasvanut. Mu-
na muistuttaa erehdyttävästi isäntälinnun munaa.

Autuaan tietämättömät pikkulinnut hautovat käen munaa
vajaat kaksi viikkoa. Kuoriuduttuaan tuo karvaton poikanen
työntää ensitöikseen isäntälinnun munat ja jopa poikasetkin
pesästä. Näin poikaselle jää kaikki ravinto, mitä emolinnut eh-
tivät kantaa. Kolmisen viikkoa se kättää ruokaa pesään emoil-
ta. Toisen mokoman emot ruokkivat hurjasti kasvavaa lintua
pesän ulkopuolelle. Isäntälinnut joutuvat ruokkimaan itseään
paljon isommaksi kasvanutta poikasta jopa sen selässä istuen.

Käki on hyönteissyöjä. Poikaset tietenkin syövät sitä, mi-
tä isäntälintu tarjoaa. Aikuiselle käelle kelpaavat etenkin kar-
vaiset perhosentoukat, hämähäkit, heinäsiirakat, kovakuoriaiset
ja kastemadot.

Käki tunnetaan monista uskomuksista. Neidot ovat laske-
neet kukuntojen määrästä vuosia sulhasen löytymiseen ja van-
hempi väki jäljellä olevia elinvuosia. Keskikesällä kukunnan
loputtua käen on luultu muuttuvan haukaksi – jota se ulko-
näöltään ja lentotavaltaan paljon muistuttaakin. Ainoastaan
koiraskäki kukkuu. Naaraan ääni on voimakasta, pikkukuovua
muistuttavaa pulinaa. Sitä ei kannata yrittää matkia. Kevättä

rinta pullollaan olevia koi-
raita saattaa sitten kukkua
pihapiirissä puolenkym-
mentäkin pitkin yötä.

Toisaalta, ei tuo kukun-
ta hassumman kuuloista
ole ollenkaan. Ainakin se
on varma kesän merkki. ■

WWW.PIRTTIMAA.FI

SUPERIN AMMATTIOSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT ERI PUOLILTA MAATA KOMMENTOIVAT LEHDEN AIHEITA.

NETTISIVUT KUNNOSSA

Kuinka usein mittaat verenpaineesi?

► s. 12

Kerran tai kaksi kuukaudessa. Pakko seurata, kun vuorotyö kuormittaa.

Mikä on lempiruokasi? ► s. 14

Kanaruuat. Kanasta pystyy valmistamaan monenlaista: filettä, wokkia, keittoa.

Oletko ahkera Facebookin käyttäjä?

► s. 21

En ole ollenkaan Facebookissa. En halua, että puhelin kilahtelee koko ajan ja saan tietoja kaikista mitättömistäkin asioista. WhatsApp ja sähköposti riittävät.

Minkä taidon haluaisit ehdottomasti opettaa uusille lähihoitajille? ► s. 30

Kuuntele asiakasta ja potilasta. Ja vielä: monelle vanhukselle koskettaminen on tärkeää.

Onko sinulla kiire työssäsi? ► s. 34

Ajoittain. Riippuu asiakkaita. Jos on useampia vaeltavia asukkaita, joita joutuu etsimään, aikaa kuluu tähän ja kadonneiden tavaroiden hakemiseen.

Käytätkö omaa autoa työssä tai työmatkoilla? ► s. 40

Autolla menen sen kolmisen kilometriä työmatkaa, vaikka tuon välin voisi pyörälläkin kulkea.

Mikä on vaikeinta hoitajan työssä?

► s. 69

Erilaisten ihmisten kohtaaminen. Tuntosarvet saa olla päässä, että kaikki hommat sujuvat asukkaiden, omaisten, työkaverien ja esimiesten kanssa. Jos on hyvä työporukka, raskaatkaan työt eivät tunnu raskailta, kun tietää, että saa apua.

Mihin kulttuuritapahtumaan osallistut kesän aikana? ► s. 80

Kirkkonummen-Siuntion ammattiosasto kuuluu niihin, joiden verkkosivuilla kannattaa vierailla: siellä on paljon paikallista ay-asiaa, ja tiedot myös pidetään ajan tasalla. Asialla on osaston puheenjohtaja Tiina Jääskeläinen, joka vastaa verkkosivujen pääsisällöstä.

Jääskeläinen toimii seitsemättä vuottaan kaksikielisen ammattiosaston puheenjohtajana. Sitä ennen hän oli sihteerinä vuodesta 1999 alkaen, jolloin osasto perustettiin.

– Olimme Espoon alaosasto, jolla oli oma edunvalvonta, kunnes 50 henkilön voimin panimme oman osaston pystyyn. Nyt jäseniä on 220.

– Aikanaan ajattelin, etten ikinä rupea ammattiosastohommiin, kun kuuntelin aktiivina toimineen äitini liitosta tulleita puheluita iltamyöhään. Mutta tässä sitä näköjään ollaan!

Ammattiosastossa on saatu aikaan muutakin kuin nettisivut. Osasto on vaikuttanut muun muassa näihin asioihin: kutsuraha on arkinen 50 euroa ja viikonloppuisin 60 euroa, 14 tunnin mittaisia työpäiviä saa tehdä, kotihoito jää jaksotyöaikaan. Lisäksi osasto on auttanut jäsenistöä voittamaan kiistatilanteita sekä sponsoroanut pikkusummilla hoitoalaa lähellä olevia kerhoja ja festivaaleja.

Pari vuotta sitten osasto taisteli muiden mukana sen puolesta, että vuodeosastot jäisivät Kirkkonummelle. Ei auttanut, vaan potilaat siirrettiin Espoon uuteen sairaalaan. Päätös aiheutti hämminkiä hoitajien parissa, joista osa siirtyi Espooseen.

Päänvaivaa aiheuttavat myös kotihoidon kiire, tilausta, sisäilma, työnkierto ja sijaispula. Yhtä luottamusmiestä osasto hakee varhaiskasvatuksen puolelle.

Jääskeläisen mukaan ravisuperilaisen kannattaa edes pistäytyä ammattiosaston kokouksissa.

– Yllättävän moni tietää yllättävän vähän eduistaan ja oikeuksistaan. Tulkaa edes kevät- tai syyskokoukseen, niissä tutustuu alan ihmisiin ja saa hyvää ruokaakin. Osastoon yleensä otetaan yhteyttä vasta, kun eteen tulee kinkkinen tilanne. Hyvä että edes silloin.

– Ja päivittäkää työpaikka- ja yhteystietonne liiton sivuilla! Luottamusmies ja ammattiosasto tarvitsevat niitä muun muassa ajankäyttöneuvotteluissa tai jos lähetämme teille postia. ■

Tiina Jääskeläinen on 30 vuoden ajan tehnyt kolmivuorotyötä, nykyään muistisairaiden palvelutalossa.

KÄY AMMATTIOSASTON VERKKOSIVUILLA

JUKKA JÄRVELÄ

Toukokuussa olin Uudessa Iloisessa Teatterissa ammattiosastoporukan

kanssa. Katsotaan nyt, mihin muuhun kesän aikana ehtii.

SUPERIN TOIMISTO

Ratamestarinkatu 12

00520 Helsinki

Puhelinvaihte 09 2727 910, telefax 09 2727 9120

- puheenjohtaja Silja Paavola p. 09 2727 9121
- puheenjohtajan sihteeri Sari Äikäs p. 09 2727 9122

YLEISHALLINTO

- toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- järjestöpäällikkö Tiina Pendolin p. 09 2727 9297
- järjestöasiantuntija Paula Soivio p. 09 2727 9156
- järjestöasiantuntija Lauri Kämäri p. 09 2727 9184
- järjestöasiantuntija Anne Kisonen p. 09 2727 9189
- opiskelija-asiamies Tanja Oksanen p. 09 2727 9192
- opiskelija-asiamies Heli Saarinen p. 09 2727 9150
- opiskelija-asiamies Tico Svart p. 09 2727 9205
- koulutuskoordinaattori Marianne Ronkainen p. 09 2727 9124
- sihteeri Salla Uusikangas p. 09 2727 9198

VIESTINTÄ

- esimies toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298

SUPER-LEHTI:

- päätoimittaja Leena Lindroos p. 09 2727 9174
- taiteva toimittaja Jukka Järvelä p. 09 2727 9178
- toimittaja Sonja Kähkönen p. 09 2727 9175
- toimittaja Minna Lyhty p. 09 2727 9176
- toimittaja Marjo Sajantola p. 09 2727 9173
- super-lehti@superliitto.fi

TIEDOTUS:

- tiedotuspäällikkö Sari Tirronen p. 09 2727 9162
- tiedottaja Sari Järvinen p. 09 2727 9138
- visuaalinen suunnittelija Antti Oksanen p. 09 2727 9137
- mediakouluttaja Timo Väkimies p. 09 2727 9141
- superviestintä@superliitto.fi

KEHITTÄMISYKSIKKÖ

- palveleva sähköposti: kera@superliitto.fi
- kehittämisjohtaja Jussi Salo p. 09 2727 9292
- ammattiasiainpäällikkö Kristina Lamberg p. 09 2727 9148
- sakkunnig/asiantuntija Sara Simberg p. 09 2727 9197
- asiantuntija Sari Erkkilä p. 09 2727 9152
- asiantuntija Leena Kaasinen p. 09 2727 9151
- asiantuntija Soili Nevala p. 09 2727 9157
- asiantuntija Elina Ottela p. 09 2727 9154
- asiantuntija Johanna Pérez p. 09 2727 9115
- asiantuntija Elina Kiuru p. 09 2727 9194
- sihteeri Raili Nurmi p. 09 2727 9172
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182
- e-posttjänst på svenska: svkera@superliitto.fi

TIETOHALLINTA

- toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- it-päällikkö Sakari Hulkkonen p. 09 2727 9145
- järjestelmäasiantuntija Irja Nevala p. 09 2727 9158
- mikrotukihenkilö Mira Valtonen p. 09 2727 9206
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298
- atk-tuki: atk-tuki@superliitto.fi

SOPIMUSEDUNVALVONTA

- edu@superliitto.fi
- puhelinpalvelu 09 2727 9160 ma-pe klo 9-13
- edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno p. 09 2727 9167
- työympäristöasiantuntija Eija Kemppainen p. 09 2727 9131
- sopimusasiantuntija/tutkija Riina Kurkinen p. 09 2727 9168
- sopimusasiantuntija Anne Villman p. 09 2727 9196
- sopimusasiantuntija Teemu Hiilinen p. 09 2727 9201
- sopimusasiantuntija Heidi Suntinen p. 09 2727 9207
- sopimusasiantuntija Jarkko Koivisto p. 09 2727 9139
- edunvalvontasihteeri Sari Kaartoaho p. 09 2727 9179
- lakimies Karoliina Huuskonen p. 09 2727 9188
- lakimies Merja Hyvärinen p. 09 2727 9166
- lakimies Juho Kasanen p. 09 2727 9161
- lakimies Sanna Rantala p. 09 2727 9190
- lakimies Riitta Saarikoski p. 09 2727 9114
- koulutuskoordinaattori Tarja Sundqvist p. 09 2727 9164
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182

YKSITYISSEKTORI:

- puhelinpalvelu 09 2727 9171 ma-pe klo 9-13
- neuvottelupäällikkö Pia Zaerens p. 09 2727 9163
- sopimusasiantuntija Marketta Vuorinen p. 09 2727 9116
- lakimies Mari Leisti p. 09 2727 9133
- lakimies Sini Siikström p. 09 2727 9136
- lakimies Pasi Havio p. 09 2727 9132
- järjestöasiantuntija Tiina Eteläaho p. 09 2727 9134
- järjestöasiantuntija Anne Meriläinen p. 09 2727 9113

TALOUS- JA HENKILÖSTÖHALLINTO

- talous- ja henkilöstöjohtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- henkilöstösihteeri Heli Utter p. 09 2727 9130
- henkilöstösuunnittelija Kirsi Kauppinen p. 09 2727 9126
- kiinteistökoordinaattori Kaarina Laintila p. 09 2727 9118
- laskentasihteeri Liisa Pääkkönen 09 2727 9181
- laskentasihteeri Ville Herttuainen p. 09 2727 9187
- laskentasihteeri Jaana Niittynen p. 09 2727 9185
- taloussihteeri Mervi Härkönen p. 09 2727 9125
- taloussihteeri Maria Hietala p. 09 2727 9129
- toimistopalvelusihteeri Mari Alakärki p. 2727 910
- toimistoapulainen Olli Hytönen p. 09 2727 910

JÄSENYYSIASIA

- puhelinpalvelu 09 2727 9140 ma-pe klo 9-13
- telefax 09 2727 9155
- palveleva sähköposti: jäsensivustit@superliitto.fi
- postiosoite: PL 112 00521 Helsinki
- johtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- jäsenyksikön päällikkö Sari Kainulainen p. 09 2727 9149
- jäsenihteerit Päivi Askolin, Rita Brand, Miia Heikkonen, Noora Mikkonen, Piia Partanen, Alisa Rosti, Katja Sirkiä, Leila Ulmanen ja Paula Wirén

SUPER TYÖTÖMYSSKASSA

- postiosoite: PL 117, 00521 Helsinki
- käytösosoite: Kellosta 3
- internet: nettikassa.supertk.fi
- puhelinpalvelu: 09 2727 9377 ma-pe klo 9-13
- telefax 09 278 6531
- johtaja Stefan Högnabba 09 2727 9310

SUPER MYÖS INTERNETISSÄ: WWW.SUPERLIITTO.FI

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Vi behöver ljus

ORDFÖRANDE SILJA PAAVOLA

Sista veckoslutet i maj. Jag tittade på väderprognosen i tv och där blev det konkret hur långt vårt land är. I söder börjar snart den termiska sommaren, medan man i norr fortfarande väntar på att den termiska våren ska börja. Den här stora variationen fick mig att tänka på hur mycket gemensamt vårens ankomst och vårdreformen har. Vårdreformen framskrider som våren: vi vet inte om den avancerar smidigt efter den långa kalla perioden eller om det blir köld och nattfrost, som tar hela skörden.

Vårdreformen har stötts och blötts, intill utmattnings, men just nu ska vi verkligen intressera oss för framtiden. Besluten som fattas under sommaren kommer att visa vägen, vart den nu sedan leder. Vi ska hoppas att vi inte måste konstatera som soldat Honkajoki i Okänd soldat: beskydda och bevara dessa Finlands herrar på det att de icke en gång till måtte slå huvudet i den karelska tallen. Nu heter den där tallen vårdreformen. Vi är ju till all lycka inte i krig, men det här är en sak som berör alla och nu behöver vi förnufts ljus.

Det vet vi redan nu att universitetssjukhusen och centralsjukhusen definitivt stannar i landskapet. Men hur och var placeras de till vilka valfriheten utsträcks är fortfarande höljt i dunkel. Hur kommer bolagiseringstvånget

att verka? När man funderar över vad som är i vågskålen, vad är det som avgör: välfärdstjänster av god kvalitet för alla – eller pengar?

De här välfärdstjänsterna produceras av superiter med deras arbete såväl inom social- och hälsovården som i kommunerna. Det finns över 90 000 superiter, och var och en av dem ger sin egen insats i de här tjänsterna oberoende av om den arbetar med att vårda och råda barn, vuxna eller äldre i skolor eller inom småbarnsfostran i kommunen eller inom social- och hälsovården. Utan superiternas flinthårda yrkesskicklighet och arbete som görs med hjärtat skulle servicekvaliteten inom vården, omsorgen och fostran vara på prov. Det högklassiga arbetet görs med den yrkeskompetens som utbildningen ger, med ständig uppdatering och gott ledarskap. På det sättet blir alla vinnare.

Så här på tröskeln till sommaren kommer det nya arbetstagare till arbetsplatserna, sådana som har avslutat studierna eller sommarvikarier. Nu är den tid när man känner av den fläkt som de nya arbetskamraterna för med sig. Det lönar sig att också själv ta ut all glädje och inspiration av den. Vad är härligare än en människa som är engagerad i sitt eget yrke, som omedelbart kan sätta värde på sitt eget arbete – och också på din yrkeskunskap. Låt oss vara stolta över vårt yrke och vårt kunnande!

Tänk såsom någon har uttryckt det: om man kan något och förstår det i grunden, då ser man och förstår mycket annat också. ■

I väntan på ljusets fest och med önskan om att den ska ge energi till alla,

Silja

DET HÖGKLASSIGA ARBETET GÖRS MED DEN YRKESKOMPETENS SOM UTBILDNINGEN GER, MED STÄNDIG UPPDATERING OCH GOTT LEDARSKAP.

Personen i spelet

Forskaren Jari Pirhonen disputerade i maj över ämnet hur äldre blir erkända som personer i serviceboende med heldygnsomsorg. Kundorientering har blivit ett kriterium för vårdkvalitet, men enligt forskaren blir en äldre ofta osynlig. Det sker inte för att personalen behandlar den äldre dåligt med avsikt, utan ofta därför att man inte har funderat ut handlings-sätten i grunden. Orsakerna ligger såväl i resursbrist och bråd-ska som i attityder och tanklöshet.

Själva personen försvinner inte när behovet av service ökar. En invånare i ett servicehus ska få säga sitt och bevara sin integritet i så hög grad som möjligt. Pirhonen lägger med sin avhandling grunden för ett nytt tänkesätt. I stället för ett samvetsgrant registrerande bör man i högre grad beakta den information som människan själv förmedlar om sin person. Exempelvis ska man erbjuda en äldre dryck i ett genomskinligt glas när det är viktigt för denna att kunna se innehållet.

– Jo. Det är svårt att säga vad man blir förtjust i hos en människa och tvärtom, säger Ville-Petteri Pertunilta när han beskriver sin trolovade Eija-Liisa Helkamäki i vår sommarartikel. Redaktören träffade tre par och lyssnade på deras berättelser om de personliga glimtar med vilka den ömsesidiga kärleken har befästs – för Elvi och Kauko Laine i snart 70 års tid.

Vi avrundar med ett vägande ord. Det uttalas av ordföranden för Kyrkslätt-Sjundeå fackavdelning Tiina Jääskeläinen i tidningens spalt P.S.: Uppdatera era arbetsplats- och kontaktuppgifter på förbundets sidor. Förtroendemannen och fackavdelningen behöver dem bland annat i förhandlingarna om tidsanvändning eller om vi skickar post till er. Viktig post om vårdreformen väntas också från förbundet när beslutsfattandet i den jättelika förändringsprocessen intensifieras, så kanske en uppdatering av adressuppgifterna är en tillräckligt seriös och samtidigt lämpligt lätt utmaning inför sommaren?

Soliga sommar dagar till er alla! ■

SHM bereder en lagändring.

Klarhet i Suosikki före hösten

TEXT MARJO SAJANTOLA

Registrering skyddar närvårdarnas ställning. Den visar att de är utbildade professionella personer.

Registreringen i Suosikki som lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården föreskriver har fått ett motstridigt mottagande i närvårdarnas yrkesgrupp. I april meddelade SHM att ministeriet har inlett beredningen av en lagändring. Syftet är att förtydliga registreringen av yrkesutbildade personer och lägga till yrkesgruppen rehabiliteringshandledare i lagen.

Valviras jurist Sanna Hyttinen säger att om lagpropositionen godkänns kommer alla närvårdare som redan fanns i Terhikki 1.3.2016, innan lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården trädde i kraft, att antecknas i Suosikki automatiskt och utan avgift.

Användningen av yrkesbeteckningen för en närvårdare som arbetar inom socialvården kräver registrering i Suosikki. Inom hälso- och sjukvården får beteckningen användas direkt på basis av närvårdarutbildningen, och den kräver inte registrering i Terhikki. SuPer anser att de nya som examineras hur som helst bör ansluta sig till båda. Att höra till ett register för yrkesutbildade personer bevisar att personen har yrkesutbildning. Det här ger de bästa sysselsättningsmöjligheterna mitt under alla förändringar och också valfrihet mellan sektorerna.

Ifall någon har undgått att ansluta sig till Terhikki i tiden ska den som ansöker om registrering i Suosikki bifoga ansökan en kopia av sitt examensbetyg, eftersom Valvira inte har denna uppgift sedan tidigare. Till en pappersansökan ska också ett identifikationsdokument bifogas, exempelvis ett ämbetsbevis.

Registreringsavgiften till båda registren är sammanlagt 80 euro. Läroinrättningar gör en gruppanmälan av examinerade närvårdare. Juristen Hyttinen berättar att Valviras registerverksamhet är en nettobudgeterad verksamhet, vilket innebär att alla kostnader för verksamheten täcks av ansökningsavgiften, och man gör ingen vinst.

Valvira registrerade i slutet av april med en körning ca 4 300 närvårdare som examinerats 2016. Alla som anmälts från skolorna inom januari 2017 fick skyddad yrkesbeteckning, liksom de som examinerades 2016 och de närvårdare som redan finns i Terhikki-registret och som har väntat på registrering i Suosikki. Räkningen för registreringen är 40 euro. ■

NÄRVÅRDARE ANSTÄLLS IGEN FÖR SPECIALISERAD SJUKVÅRD

TEXT MINNA LYHTY

Erfarna primärskötare och närvårdare har ett enormt kunnande. Det måste utnyttjas även i den specialiserade sjukvården.

Antalet primärskötare och närvårdare har under ett par tiotal år minskat dramatiskt inom den specialiserade sjukvården. Deras befattningar har omvandlats till sjukskötarbefattningar.

Det här har motiverats med att primärskötare och närvårdare inte har tillräcklig yrkeskompetens att ta hand om svårskötta patienter som behöver krävande läkemedelsbehandling. Ordföranden för SuPers arbetsgrupp för specialiserad sjukvård Jaana Dalén är av annan åsikt om saken.

– Som lösning har jag föreslagit en tydligare arbetsfördelning och utnyttjande av allas kunnande. Det är helt galet att närvårdarna i många enheter inte ens får ge medicin som ska tas genom munnen.

Dalén är nöjd med förändringen i den nuvarande trenden.

– På min egen arbetsplats på intensivavdelningen vid ÅUCS har vi rekryterat nya närvårdare. De närmaste cheferna har insett betydelsen av deras arbete. Responsen från patienterna har också visat att närvårdare behövs inom primärvården.

FÄRDIGHETER OCH FORTBILDNING

SuPers expert Elina Ottela håller med Dalén.

– Närvårdarexamen ger färdigheter att arbeta inom den specialiserade sjukvården. Arbetserfarenhet och fortbildning bygger på kompetensen ytterligare.

Närvårdarna kan skaffa sig specialkunskaper exempelvis i sårbehandling, näringsfrågor eller ergonomi, men de får ändå inte alltid utnyttja sina färdigheter.

– Det ställs ogrundade hinder för närvårdarnas arbete. I många uppgifter är en närvårdare lika kompetent att specialisera sig som en sjukskötare, säger Dalén.

En stor del av patienterna inom den specialiserade sjukvården är äldre och sådana som lider av många sjukdomar. De behöver mångsidig grundläggande vård och rehabilitering, just det som närvårdarna kan erbjuda. Det räcker inte att vårdaren ger medicinerna och utför de behövliga åtgärderna.

Medlemmarna i arbetsgruppen tycker att det är viktigt att närvårdarstuderandena får göra sin inlärn timer i arbetet på

SUPER DRIVER MEDLEMMARNAS INTRESSEN I DEN SPECIALISERADE SJUKVÅRDEN

SuPers arbetsgrupp för specialiserad sjukvård inledde sin verksamhet i början av 2017. Ordförande för arbetsgruppen är Jaana Dalén från ÅUCS. Medlemmar är Marita Manninen från Pejas sjukhus, Marianne Niva från UUS, Kaija Rätty från KUS, Leene Vihtonen från Kymmenedals centralsjukhus och Marjatta Ikonen från Mellersta Finlands centralsjukhus.

sjukhusen. Genom det får de arbeta inom den specialiserade sjukvården.

NÄTVERKANDE OCH KAMRATSTÖD

SuPer har 17 fackavdelningar som verkar inom den specialiserade sjukvården. Arbetsgruppens medlemmar vill främja nätverksbildningen bland de här. Under planering är bland annat elektroniska nätverk och regionalt samarbete för primärskötare och närvårdare inom den specialiserade sjukvården.

– Vi vill skapa ett gemensamt forum där man kan föra en riksomfattande dialog. Kamratstödet är viktigt inom alla områden, funderar Jaana Dalén.

Arbetsgruppen vill främja nätverkandet mellan fackavdelningarna också i vidare skala. Det lönar sig för fackavdelningarna i landskapen att skapa kontakt med varandra innan vårdreformen träder i kraft. I reformens virvlar måste intressebevakningen vara i skick.

Arbetsgruppen planerar ett seminarium till nästa höst för de medlemmar som arbetar inom den specialiserade sjukvården. På seminariet är det meningen att utveckla fackavdelningarnas verksamhet. ■

Vårdvalfrihetslagen till riksdagen

Misslyckad från första början?

TEXT MARJO SAJANTOLA

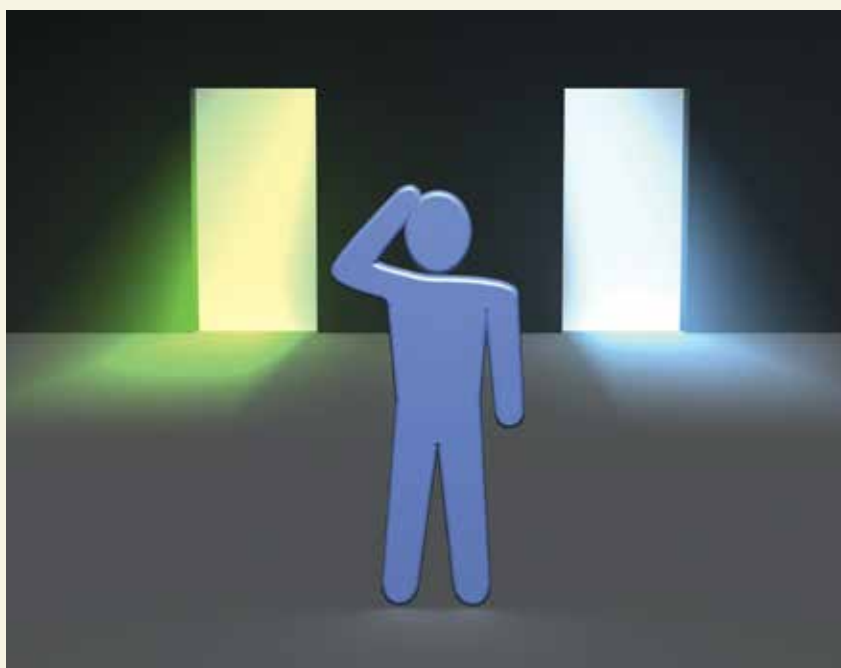
Lagpropositionen om ökad valfrihet har skickats till riksdagen för behandling. SuPer ser fortfarande stora brister i den och till och med avsnitt som bryter mot grundlagen.

Finlands regering gav i maj en proposition till riksdagen om att öka kundens valfrihet som ska ingå i vård- och landskapsreformen. När grundlagsutskottet och därefter social- och hälsovårdsutskottet har behandlat propositionen röstar riksdagen om lagpaketet.

Många experter har i offentligheten varnat för svaga punkter i lagpropositionen och man misstänker allmänt att lagen måste slipas och lappas i efterhand. Det är i regeringens intresse att få landskapsmodellen och valfrihetslagen att fungera före det nya riksdagsvalet, så att följande regering inte kommer åt att ändra de viktigaste strukturerna i modellen.

Finlands närvårdar- och primärskötarförbund har också aktivt följt beredningen av valfrihetslagen. Förbundets utvecklingsdirektör Jussi Salo berättar att SuPerförbundet har kommenterat missförhållandena i lagen i ett flertal utlåtanden, i experthöranden i utskottet och också vid informellare möten med politiker. Många frågor har gått framåt, men det finns fortfarande brister i lagpropositionen och oklara punkter till och med i förhållande till Finlands grundlag.

Salo anser att kunderna i den nuvarande propositionen fortfarande ställs i en ojämlik position och att en stor del av personalen råkar ut för osäkra anställningar och kollektivavtalsshoppan-

de. Dessutom kommer det att finnas stora brister i tillsynen av social- och hälsovården.

Landskapet och statens nya tillstånds- och tillsynsverk svarar i framtiden för tillsynen av social- och hälsovården. Ett stort missförhållande är att landskapet också beviljar finansiering för verksamheten och det kommer knappast att kräva sådana kvalitetsförbättrande åtgärder av serviceproducenterna som kan höja kostnaderna. Den statliga tillsynsorganisationen styrs å sin sida kraftigt av statsrådet och finansministeriet, så det är inte heller i dess intresse att trygga kvaliteten ifall den höjer kostnaderna ens lite.

– Det goda är att landskapet kan inspektera serviceproducenternas lokaler genom överraskningsbesök, utan att

meddela på förhand. Det dåliga i inspektionerna är emellertid att de inte kan utsträckas till sådana lokaler som jämfärlas med en kunds permanenta hem och som anses omfattas av hemfriden. Många platser kommer att undgå myndigheterna. Modellen saknar också en tillsyn som är oberoende av finansieringen, vilket hade varit en nödvändig förutsättning för att garantera god kvalitet. I den här tillsynsfrågan har man nu satt en större och en mindre bock att tillsammans vakta källandet.

GER GRUNDLAGEN EFTER?

För kunden innebär valfriheten att denna registrerar sig som kund hos den social- och hälsovårdscentral hon eller han väljer. Landskapets affärsverk er-

bjuder de tjänster som inte ges av vårdcentralen eller av tandvården. Kunden får vid behov en kundsedel med vilken han eller hon kan skaffa sig en enskild tjänst av den önskade serviceproducenten. Vi behov görs en personlig budget för kunden.

Utvecklingsdirektör Jussi Salo betonar att begreppet extra tjänster som kunden själv skaffar för egna pengar upprepas på flera ställen i propositionstexten. Om den här kunden inte har egna tillgångar kommer tjänsterna också att vara anspråkslösa. Det finns en risk i framtiden att exempelvis kundsedlar som beviljats serviceboende för äldre är underdimensionerade vilket tvingar kunder med små medel att nöja sig med lättare tjänster, trots att de är i behov av större mängder tjänster. Det är också oklart vad som händer när de medel som beviljats en kunds personliga budget tar slut mitt under året.

– Det är ett brott mot grundlagen när kundens förmögenhet påverkar kvaliteten på den nödvändiga servicen. Om systemet särbehandlar medborgarna beroende på deras förmögenhet strider detta mot sjätte paragrafen i grundlagen, alltså jämlikhetsparagrafen. En underdimensionerad kundsedel bryter också mot 19 paragrafen i grundlagen, som säger att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster.

OSÄKERHET I SIKTE

Den personal som flyttar i samband med reformen övergår som gamla arbetstagare till den nya arbetsgivaren, men får ändå inte skydd mot uppsägning på grund av produktionsmässiga och ekonomiska skäl. Företagen konkurrerar om kunderna, gör onödiga investeringar för att locka kunder och situationen lever hela tiden. När man vill ha vinster måste de klämmas fram någonstansifrån. Blickarna riktar mot arbetskraften.

– Arbetslagarna lever i ständig osäkerhet. Personalen får nya arbetsavtal och arbetsgivaren försöker få en så förmånlig kollektivavtalsmodell som möjligt för sig själv. Visstidsanställda inom vård och stödtjänster är i en mycket svår ställning i en förändringssituation. Redan nu kan man se att visstids-

anställningar inte förnyas, berättar Salo.

Enligt SuPer kommer situationen att vara ohållbar. Valfriheten kommer att öka deltidssarbetet, nolltimmesavtalen och arbetslösheten.

– Snart måste man ha två arbetsplatser för att kunna skrapa ihop pengar för sitt uppehälle. Valfrihetsanhängarna säger att det till och med blir konkurrens om arbetskraften. Om så sker är konkurrensen densamma som nu när företagen tävlar om telefonförsäljare, som inte har någon grundlön. Varför är telefonförsäljningsjobbet inte något lockande alternativ? SuPers bestämda åsikt är att antalet arbetslösa växer. Ett otillräckligt nollavtal leder till arbetslöshet åtminstone på deltid.

NU ÄR TIDEN INNE ATT PÅVERKA

SuPers representantskap gav i april en resolution där vi krävde att vårdreformen inte får göras på arbetstagarnas räkning. Förbundet anser att det inte har gjorts en tillräcklig bedömning av konsekvenserna för personalen i beredningen och att konsekvenserna i det närmaste kommer att vara negativa. Pressen på att spara pengar är hård och det är sannolikt att man försöker uppnå besparingar genom att spara i personalkostnader. SuPer förbereder sig redan på de kommande kollektivavtalsförhandlingarna.

– Vi har ett centralt inflytande när det gäller att utveckla anställningsvillkoren och lönenivån för vårdarna. I fortsättningar kommer SuPers roll att betonas alltmer också i tillsynsfrågor, och där måste medlemmarna aktivt signalera till förbundet om missförhållanden som de upptäcker.

Han understryker den viktiga roll som alla medlemmar har när det gäller att påverka förberedelserna. Superierna måste nu se till att vårdarnas röst hörs i landskapet.

– Landskapen behåller möjligheten att besluta om sina egna frågor. Eftersom beslutsfattarna är beroende av folkets medhåll är det nu viktigt att göra väsen av sig, skriva till allmänheten spalt och på sociala medier. Vi måste på alla sätt försöka påverka först de kommunala beslutsfattarna och nästa år landskapsfullmäktige. ■

Grundlönen för enärvårdare inom kommunsektorn är 2 685 euro med tillägg

Den genomsnittliga totalinkomsten med alla tillägg var 2 685 euro per månad för en närvårdare inom den kommunala sektorn i oktober ifjol. Uppgiften baserar sig på Kommunarbetsgivarernas statistik. Inom AKTA-avtalsområdet var totalinkomsten i medeltal 2 767 euro per månad. Antalet anställda som omfattas av AKTA steg med 0,2 procent under året. Samtidigt minskade antalet anställda inom kommunsektorn med 0,2 procent. Enligt statistikcentralens lönestatistik för kommunsektorn arbetade sammanlagt 421 000 löntagare inom kommunsektorn i oktober 2016.

Riktlinjer för hantering av utmattning i arbetet

Arbetshälsoinstitutet har på sin webbplats samlat anvisningar för hur man handskas med utmattning i arbetet. Anvisningarna riktar sig till såväl arbetsplatsen och företagshälsovården som den utmattade arbetstagaren själv. Dessutom har ett utbildningsmaterial om hantering av utmattning sammanställts både för företagshälsovården och för arbetarskyddsutbildningar. Anvisningarna och utbildningsmaterialet togs fram inom ett forskningsprojekt där man gjorde en systematisk översikt av interventionerna vid utmattning i arbetet.

Med i arbetsgrupperna

TEXT MINNA SEPPÄ

Övergångsfasen kräver mycket arbete också av arbetsgrupperna. SuPer vill påverka modellen med tvångsbolagisering.

Ansvaret för ordnandet av vårdtjänster överförs i början av 2019 till de landskap som ska inrättas. Den temporära förvaltningen som förbereder deras verksamhet avsågs starta i juli. En sannolik tidpunkt är oktober.

– För att den temporära förvaltningen ska kunna inleda sin verksamhet måste lagstiftningen om landskapen och ordnandet av vårdtjänster godkännas i riksdagen. Det här torde ske först på hösten, säger SuPers in-

tressebevakningsdirektör Anne Sainila-Vaarno.

MED I ARBETSGRUPPERNA

Den temporära förvaltningen innebär ännu inte att man får ny arbetsgivare.

– Arbetsgivarna är desamma för vårdpersonalen fram till början av 2019, ifall inte kommunerna bolagiserar sina funktioner före det.

Under ett och ett halvt års tid görs ett omfattande beredningsarbete och Sainila-Vaarno uppmuntrar superiter-na att delta.

– Varje landskap har sin egen modell och ett flertal arbetsgrupper. Superiter-

na bör vara med i alla grupper där deras arbete i den kommande organisationen behandlas.

Den temporära förvaltningen samlar också under de närmaste månaderna uppgifter om personal som övergår i landskapens tjänst, inklusive bland annat uppsagda superiter som omfattas av återanställningsskyldigheten, aktuella meningsskiljaktigheter och principerna för användning av utomstående arbetskraft.

I varje landskap ska ett temporärt samarbetsorgan för beredning av personalärenden inrättas när den temporära förvaltningen träder in. SuPer har gett fackavdelningarna anvisningar att väl-

Nyland:

Finansieringen i skick. Enligt förändringsdirektören för Nylands landskapsreform Markus Sovala innebär inte flytten av den temporära förvaltningen till början av oktober nödvändigtvis några problem.

– Det anslag som anvisats beredningen av vårdreformen i tilläggsbudgeten är inte bundet till ikraftträdandet av den temporära förvaltningen, så beredningen av landskapen kan fortsätta redan i juli, säger Sovala.

För Nyland utlovades finansiering på 1,5 miljoner euro för beredning av vård- och landskapsreformen i maj, när den här artikeln skrevs.

– Om vi får vår befolkningsandel av de 20 miljoner som ska delas ut i juni, ca 30 procent, får vi förberedelserna gjorda.

Budget i storlek med den estniska statens. Nylands landskapsorganisation kommer att vara arbetsgivare för ca 55 000 personer från början av 2019, och dess årsbudget är då ca 6 miljarder euro.

Den temporära förvaltningen i Nyland som bereder den lotsas av en kommitté på 12–13 personer. Den anställer en ämbetsmannakår vars storlek Sovala uppskattar till 70 i slutet av året, till 200 våren 2018 och närmare 1 000 i slutet av år 2018, medräknat deltidsanställda. Personalmängden i

landskapets centralförvaltning kommer också att bli tresiffrig.

– Redan att flytta avtalen från kommunerna är en enorm operation. Landskapet får 1 500 hyresavtal i början av 2019 från kommunerna och HNS. Dessutom kommer det 15 000–20 000 andra avtal.

Samordnade strukturer. I Nyland går man inte in för någon funktionell förändring i början av 2019, utan man fortsätter med de nuvarande organisationerna, som överförs till landskapet, och i hög grad med nuvarande verksamhetsmodeller. Vårdcentralerna i bolagsform inleder tidigast i slutet av 2020.

– Helsingfors föredrar en egen produktion av vårdtjänster, medan Esbo köper tjänster på marknaden. Det tar tid att samordna servicestrukturerna.

Snäva tidtabeller, ändrade planer. Enligt Sovala har det vidgat vyerna att efter en ministeriekarriär få iklä sig en verkställande roll.

– Planerna i vårdreformen har ändrats, men tidtabellerna har hållits.

– Vårdreformen har i hög grad bestått av ideologiska diskussioner. Om vi ska bli klara till början av 2019 måste vi koncentrera oss på det praktiska arbetet.

ja in sin representant i den, och rekommenderat att de väljer en huvudförtroendeman från någon stor stad.

– I samarbetsförfarandet behandlas småningom också personalens övergångsavtal, som måste vara klara i god tid före överlåtelsen av rörelse.

– De egentliga lokala avtalen, bland annat om personalens ställning, löner och uttryckningspenning, kan ingås först när avtalssystemet har förhandlats färdigt på central nivå, det vill säga vilka arbets- och tjänstekollektivavtal som ska iakttas i landskapen och deras bolag. Deadline för förhandlingarna är oktober.

AKTA KAN OCKSÅ TILLÄMPAS I BOLAG UNDER MELLANTIDEN

SuPer har under hela beredningen av vårdreformen varit oroad över hur den kommande bolagiseringen av tjänster kommer att påverka personalens arbetsvillkor.

– Vi har vid kommunbordet avta-

lat med KT Kommunarbetsgivarna om att AKTA och de övriga kollektivavtalen inom kommunsektorn kan tillämpas under en övergångstid, fram till januari 2019, också i vårdbolag som bildas av kommuner och samkommuner.

19 MÅNADER TILL DAGEN D

- En temporär förvaltning börjar i år förbereda landskapets verksamhet och den nya förvaltningen.
- Landskapsvalet i januari 2018.
- Landskapsfullmäktige och -styrelsen inleder i mars 2018 och då upphör den temporära förvaltningens mandatperiod.
- Vårdpersonalen övergår i landskapens tjänst den 1 januari 2019 genom överlåtelse av rörelse.

Enligt SuPers ordförande Silja Paa-vola har valfrihetslagstiftningen preciserats efter hörandeprocessen, men den är fortfarande oklar.

– Lagutkastet fastställer nu vad som produceras med servicesedlarna och kundavgifterna och vad den personliga budgeten innebär. Ur de anställdas synvinkel finns det inga konkreta förbättringar.

– Det största missförhållandet är att vi inte vet hur arbetstagarna placerar sig: vilka som stannar i landskapet, vilka som placeras i bolagen och i hur hög grad tjänster kommer att köpas av privata företagare.

SuPer arbetar främst för att modellen för tvångsbolagisering av funktionerna ska vara förnuftig.

– Bolagen som landskapen grundar är motiverade, men i övrigt bör man överväga alla lösningar på hur funktionerna ska organiseras. Bolagisering garanterar inte produktionstillväxt och den kan stöta på lagstiftningsmässiga problem. ■

Birkaland:

Egen modell för integration. I Birkaland betonar man att beredningsarbetet i landskapet måste få fortsätta genast när förberedelsefasen avslutas juli.

– Vi rekryterar 40 experter till den temporära förvaltningen för hösten, och behovet växer nästa år, säger förändringsdirektören för vårdreformen i Birkaland Jaakko Herrala.

Landskapet Birkalands årsbudget kommer att vara ca 2 miljarder euro 2019, personalstyrkan i landskapsförvaltningen ca 150. I hela landskapskoncernen kommer 22 000 anställda att arbeta i sinom tid.

ICT-förändringar 30–35 miljoner. Birkaland får i år högst 1,7 miljoner euro i finansiering för den temporära förvaltningen. Summan täcker inte de kostnader som vårdreformen kräver för förändringar i ict-systemen. De har i Birkaland uppskattats uppgå till 30–35 miljoner euro fram till slutet av 2018.

– För 30 miljoner gör man ändringar bland annat i ekonomi- och personalförvaltningen, webbplatsen och näten och förenhetligar patientdatasystemen, men någon UNA-del byggs inte med den summan.

Birkaland deltar liksom de övriga sjukvårdsdistrikten i projektet UNA, som ska skapa ett sammanhängande datasystem inom social- och hälsovården i Finland som ersätter de nuva-

rande kund- och patientsäkerhetssystemen. Kostnaderna för UNA är i den första fasen ca 500 miljoner euro, och de första ibruktagningarna sker inom 4–5 år.

Man måste kunna bolagisering. Till den temporära förvaltningens mest betydande uppgifter hör att bereda det kommande vårdcentralbolaget, i vilket en del av de primära hälso-, sjuk- och socialvårdstjänsterna placeras. En rad stödtjänster ska också tillhandahållas i bolagsform i Birkaland.

Dessutom utreds separat en bolagisering av den specialiserade sjukvården vid Tammerfors universitetssjukhus Tays.

Herrala tror att det landskapsägda vårdbolaget klarar sig på marknaden.

– Det väsentliga är en riktig affärsmodell. Att sätta upp organisationen är en satsning på bara några månader, men att utkristallisera riktningen och verksamhetskulturen kräver längre tid.

Egen modell för att stärka integrationen. Valfriheten har kritiserats för att den försvårar integrationen av tjänster och splittrar vårdkedjan. Enligt Herrala håller man i Birkaland på att skapa en ny verksamhetsmodell för att säkerställa integrationen.

Förbundets grundare, den tidigare ordföranden och hedersmedlemmen Aune Ahopalo fyllde 90 år i januari. Bemärkelsedagen firades med en bankett till hennes ära i samband med representantskapets vårmöte. Utöver representantskapet deltog SuPers styrelse och förbundets ledare.

SuPers representantskap:

PERSONALEN MED I BEREDNINGEN AV VÅRDREFORMEN

SuPers representantskap samlades till vårmöte i Helsingfors i slutet av april. I ett pressmeddelande som offentliggjordes i samband med mötet underströk det betydelsen av samverkan i vårdreformen. Personalen ska tas med i beredningen av reformen på landskapsnivå. Reformen påverkar särskilt kraftigt dem som arbetar inom social- och hälsovården i kommuner och samkommuner. Omkring 200 000 anställda inom social- och hälsovården får ny arbetsgivare.

Bolagiseringsskyldigheten som ingår i vårdpropositionen medför betydande risker för att personalens ställning och anställningsvillkoren försämras i fram-

tiden. Man kan anta att så kallade icke-typiska anställningar ökar, särskilt om bestämmelserna om valfrihet genomförs enligt nuvarande uppgifter.

I beredningen av lagförslaget har ingen heltäckande bedömning av konsekvenserna för personalen gjorts. Reformens konsekvenser för de anställda kommer närmast att vara negativa. Pressen på att spara pengar är hård och det är sannolikt att man försöker uppnå besparingar genom att spara i personalkostnader.

När man beslutar om förändringar måste man beakta att besluten främst drabbar kvinnor. Ifall hotbilderna uppfylls kommer de negativa konsekvenserna av reformen att ytterligare öka ojäm-

likheten mellan kvinnor och män i det finländska arbetslivet, konstateras det i meddelandet.

På mötet godkändes verksamhetsberättelsen, bokslutet och personalboksutet för 2016. Prioriteringarna i verksamheten 2018 fastställdes. Sex representantskapsmotioner från fackavdelningarna behandlades. Vidare togs förbundets placeringsstrategi, en stadgeändring gällande återbäring av medlemsavgifter och en översikt av läget inom den internationella verksamheten och arbetslöshetskassan upp.

Förbundets medlemmar kan läsa om representantskapsmötets beslut i större detalj genom att logga in på medlemsidorna. ■